

Rapport

Datum: 6 april 2006

Rapportnummer: 2006/125

Klacht

Verzoekers klagen over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden op 23 februari 2002 na afloop van de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch tegen hen zijn opgetreden op en nabij het Ohra-parkeerterrein te Arnhem. Zij klagen er met name over dat de politie:

ter plaatse geen aangifte van vernieling van hun personenauto's heeft willen opnemen;

tegen hen buitensporig geweld heeft gebruikt, te weten:

- het laten bijten door politiehonden (verzoekers Li. en C.);
- het onaangeliend achter verzoeker (Li.) aansturen van een politiehond;
- het laten bijten door een politiehond terwijl verzoeker (Li.) geboeid op de grond lag;
- het met de voet in de nek onder controle houden van verzoeker terwijl hij op straat lag (Li.);
- het slaan met de lange wapenstok (C. en E.);
- het vernielen van ruiten van auto's van verzoekers (Ha. en E.);
- een politiehond via een vernield portierraam een auto insturen (Ha.).

Voorts klagen verzoekers in dit verband over de wijze waarop het regionale politiekorps Gelderland-Midden hun klachten heeft behandeld. Zij klagen er met name over dat de politie hun klachten heeft afgehandeld:

terwijl geen hoor- en wederhoor is toegepast;

terwijl zij niet zijn gehoord;

terwijl de begeleidende politieambtenaren van het regionale politiekorps Brabant- Noord niet zijn gehoord:

Tevens klagen verzoekers erover dat de klachten ongegrond zijn verklaard.

Beoordeling

Inleiding

1. Verzoekers klagen over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden op 23 februari 2002 na afloop van de voetbalwedstrijd Vitesse -

FC Den Bosch tegen hen zijn opgetreden op en nabij het Ohra-parkeerterrein te Arnhem.

2. Uit het onderzoek is het volgende komen vast te staan. De supporters van FC Den Bosch mochten die dag zelfstandig reizen naar de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch en waren met eigen vervoer naar Arnhem gekomen. Daar konden zij hun auto's parkeren op het terrein van Ohra. Na afloop van de voetbalwedstrijd zijn FC Den Bosch-supporters per autobus vervoerd van het stadion naar de parkeerplaats. De politie Gelderland-Midden was daar aanwezig met 20 à 25 personeelsleden, die geen beschermende uitrusting droegen. Op de parkeerplaats constateerden de supporters dat diverse auto's waren beschadigd. De daar aanwezige politie werd hierop aangesproken omdat was verondersteld dat de auto's zouden worden bewaakt. Diverse FC Den Bosch-supporters wilden daarop verhaal halen bij langs het parkeerterrein rijdende Vitesse-supporters. De politie trachtte dit te voorkomen, waarbij over en weer geweld is gebruikt. Hierbij zijn ook politiehonden ingezet. Er ontstond een tumultueuze situatie. Voorts heeft de politie daarbij getracht de supporters zo snel mogelijk met hun auto's te laten vertrekken. Verzoeker Li. en Ha. zijn onder meer bij die gebeurtenis aangehouden.

Vrijwel alle bij dit onderzoek betrokken ambtenaren en getuigen (politieambtenaren van de regiopolitie Brabant-Noord) hebben aangegeven dat het tijdens deze gebeurtenis heeft ontbroken aan sturing en coördinatie vanuit de politieorganisatie.

3. Voordat aan de beoordeling van de klachten wordt toegekomen, besteedt de Nationale ombudsman aandacht aan de wijze waarop de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden heeft gereageerd op de opening van het onderzoek door de Nationale ombudsman.

De Nationale ombudsman verzocht de korpsbeheerder namelijk bij de start van het onderzoek bij brief van 25 augustus 2004 om inlichtingen, om antwoord op diverse vragen en om aan te geven of zij (onderdelen van) de klacht gegrond achtte.

De korpsbeheerder verstrekke in haar reactie van 2 november 2004 de gevraagde inlichtingen en zij beantwoordde de vragen. Zij heeft echter als beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden geen standpunt ingenomen met betrekking tot de klachten. De Nationale ombudsman acht dit onjuist om de volgende reden.

Door geen standpunt in te nemen heeft de korpsbeheerder nagelaten te toetsen of de behandeling van de klachten door het regionale politiekorps Gelderland-Midden op een juiste wijze is gebeurd, of er in eerste instantie voldoende is ingegaan op de klachten en of de klachten al dan niet terecht (voor zover dat is gebeurd) ongegrond zijn verklaard. Daarmee heeft de korpsbeheerder haar rol van verantwoordelijk bestuursorgaan onvoldoende onderkend.

Voorts heeft het ontbreken van een gedegen onderzoek bij de klachtbehandeling in eerste instantie ertoe bijgedragen dat de Nationale ombudsman in zijn onderzoek geconfronteerd werd met de noodzaak om alsnog een uitvoerig feitenonderzoek te doen, hetgeen geruime tijd heeft beslagen.

I. Ten aanzien van de aangiften

1. Verzoekers klagen er in de eerste plaats over dat de politie ter plaatse geen aangifte van vernieling van hun personenauto's heeft willen opnemen. Verzoekers constateerden na terugkomst van de voetbalwedstrijd dat enkele van de op het parkeerterrein van Ohra geparkeerde voertuigen waren beschadigd. Mede omdat zij in de veronderstelling verkeerden dat hun auto's zouden worden bewaakt, spraken zij de ter plaatse aanwezige politieambtenaren daarop aan en deelden mee aangifte te willen doen van de vernielingen. De politieambtenaren waren daartoe niet bereid en lieten de supporters weten dat zij, ondanks alle schades, zo snel mogelijk weg moesten gaan, aldus verzoekers.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). De plaatsvervangend chef van het district Arnhem-Veluwezoom van het regionale politiekorps Gelderland-Midden liet in eerste instantie weten dat de ter plaatse aanwezige politieambtenaren de supporters hebben laten weten dat er aangifte kon worden gedaan. Hij gaf daarbij niet aan of hij deze klacht al dan niet gegrond achtte.

3. Politieambtenaar G. liet op dit punt in zijn rapportage van 25 februari 2002 onder meer weten dat bij het constateren van de vernielingen de al gespannen sfeer bij de supporters overging in grote woede. Hierbij werden diverse politieambtenaren op de parkeerplaats aangesproken. De supporters is medegedeeld dat de politie op dit moment weinig konden betekenen en dat hun werd verzocht te vertrekken, aldus G. Vanuit de supportergroep werd daarop medegedeeld dat zij weigerden te vertrekken. G. berichtte dat gedurende een kwartier door diverse politieambtenaren is gepoogd de supporters te bewegen te vertrekken, doch zonder resultaat.

4. Politieambtenaar Bij. berichtte dat de FC Den Bosch-supporters bij hun aankomst bij het parkeerterrein eerst relaxed waren, maar kort daarop bij de politie kwamen met meldingen dat de auto's vernield waren. De supporters waren daarbij nogal geagiteerd. Bij. heeft ondanks de niet vriendelijke sfeer die er toen heerste uitgelegd dat de politie niet ter plaatse een aangifte kon opnemen omdat zij op dat moment een andere taak hadden. Bij. heeft toen aangegeven dat de supporters bij de politie in Den Bosch of Arnhem aangifte konden doen.

5. Politieambtenaar Go. berichtte op dit punt dat hij samen met Bij. van de mensen heeft gehoord dat hun auto's waren vernield. Go. heeft hun verwezen naar het bureau Arnhem of Den Bosch om aangifte te doen, omdat dit ter plaatse niet mogelijk was. De supporters waren het er niet mee eens. Omdat het op dat moment zo hectisch was, werd geen

aangifte opgenomen, aldus Go.

6. Politieambtenaar To. deelde mee dat, op het moment dat de supporters hem en zijn collega's aanspraken over de vernielde auto's, zij tegen hen hebben gezegd dat er zou worden gezorgd voor afslepen van de voertuigen en voor vervangend vervoer. Ook liet To. weten dat is meegedeeld dat ter plekke geen aangifte kon worden gedaan. To. deelde mee dat dit op een keurige manier is gedaan en dat daarbij 5 à 10 supporters te woord zijn gestaan. De supporters waren nogal kwaad en To. liet hun weten dat hij dat ook zou zijn. To. heeft begrip getoond, maar sommige mensen buiten de groep van de 5 à 10 personen waren nogal aan het schreeuwen. To. was van mening dat gezien de omstandigheden de supporters netjes te woord waren gestaan.

7. Politieambtenaar L. liet weten dat hij zich kon herinneren dat supporters tegen de politie hebben geschreeuwd dat er vernielingen aan hun auto's waren gepleegd. L. heeft samen met zijn collega's begrip getoond, maar meegedeeld dat gelet op de taakstelling van de politie ter plaatse geen aangifte kon worden opgenomen. Daarbij heeft L. de supporters buiten zijn voertuig te woord gestaan. Daarbij zijn de supporters verwezen naar het politiebureau om aangifte te doen. Er is uitgelegd waarom ter plekke geen aangifte werd opgenomen. Het was wel duidelijk dat de supporters geen genoeg namen met deze opstelling van de politie.

8. Getuige P., politieambtenaar van de regiopolitie Brabant-Noord, berichtte in zijn proces-verbaal van bevindingen dat hij op de parkeerplaats een van de supporters had aangesproken. Deze had P. laten weten dat er van een aantal supporters de auto vernield was en dat er ramen van auto's stuk geslagen waren, banden waren lekgestoken en de auto's waren bekrast. P. deelde mee dat die supporter hem had meegedeeld dat de supporters deze feiten bij de ter plaatse zijnde politie aanhangig hadden gemaakt, maar dat de politie daar geen luisterend oor voor had. De supporter had P. meegedeeld dat de politie had gezegd dat ze maar snel moesten vertrekken en verder niet moesten zeuren en dat ze anders klappen konden krijgen.

9. Getuige P. liet voorts tijdens het onderzoek weten dat hij en zijn collega's van de regiopolitie Brabant-Noord probeerden uit te leggen dat anders de volgende dag aangifte kon worden gedaan bij de politie te Arnhem. P. kon zich nog wel voorstellen dat er op dat moment geen gehoor werd gegeven aan het verzoek om aangifte op te nemen.

10. Getuige Her., politieambtenaar van de regiopolitie Brabant-Noord, deelde mee dat de supporters aangifte wilden doen en in discussie gingen met de politie van Gelderland-Midden. Ze riepen dat ze aangifte wilden doen, maar de politie zei alleen maar: "En nu wegwezen". De supporters gingen echter telkens de discussie aan, aldus Her.

11. Getuige Al., politieambtenaar van de regiopolitie Brabant-Noord, berichtte dat de supporters niet meteen aangifte wilden doen, omdat zij en haar

collega-supporterbegeleiders van het regionale politiekorps Brabant-Noord er eerst op werden aangesproken over hoe dit nu mogelijk was. Al. deelde mee dat haar collega Sa. tegen de supporters had gezegd dat ze aangifte zouden kunnen doen, waarop Al. en haar collega's enkele gegevens hebben genoteerd. De ambtenaren van de regiopolitie Gelderland-Midden wilden echter geen aangifte opnemen en de supporters werd meteen te verstaan gegeven dat ze direct moesten vertrekken, aldus Al. Zij liet weten dat de supporters niet serieus werden genomen en daarover dus kwaad werden. Er waren supporters uit de groep die toch direct weggingen, terwijl de benadeelden bleven staan, maar er werd geen aandacht aan hen geschonken. De politie zei met luide stem dat de mensen gewoon moesten vertrekken, aldus Al.

12. Getuige Raa., politieambtenaar van de regiopolitie Brabant-Noord, deelde mee dat de supporters ter plaatse aangifte wilden doen, maar dat hun werd verteld dat ze in Den Bosch aangifte zouden kunnen doen. Ze werden een beetje afgewimpeld, aldus Raa. De supporters waren erg boos en de situatie leek uit de hand te lopen. Raa. en zijn collega-supporterbegeleiders hebben wat gegevens genoteerd om de rust te houden, waarbij de supporters de mogelijkheid werd geboden aangifte te doen in Den Bosch.

13. In de aangifte die Ti. op 26 februari 2002 bij het regionale politiekorps Brabant-Noord deed deelde hij onder meer mee dat bij het constateren van de schade vanuit de groep supporters aan de politie werd gevraagd hoe het mogelijk was dat de auto's gesloopt waren. Ti. liet weten dat de politie daarop echter niets zei.

14. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Zo geeft artikel 161 van het Wetboek van Strafvordering (Sv, zie Achtergrond, onder A.) ieder die kennis draagt van een strafbaar feit de bevoegdheid daarvan aangifte te doen. Die bevoegdheid houdt een dienovereenkomstige aanspraak in, namelijk dat de aangifte wordt opgenomen. Zo bevat artikel 163 Sv (zie Achtergrond, onder A.) de verplichting voor opsporingsambtenaren om een aangifte van een strafbaar feit op te nemen.

Wanneer bij de politie aangifte wordt gedaan, mag van haar worden verwacht dat zij deze aangifte opneemt op het moment dat deze wordt gedaan. Voor zover de feitelijke mogelijkheid daartoe op dat moment, objectief bezien, ontbreekt, dient degene die aangifte wenst te doen daartoe zo spoedig mogelijk alsnog de gelegenheid te krijgen.

Twijfel bij de betrokken politieambtenaar over de vraag of al dan niet sprake is van een strafbaar feit mag er niet aan in de weg staan dat hij gevolg geeft aan zijn wettelijke plicht tot het opnemen van een aangifte.

Het belang van het opnemen van de aangifte is mede gelegen in de mogelijkheid om (uiteindelijk) van de officier van justitie een beslissing omtrent vervolging te verkrijgen, en om, in het geval van een besluit tot niet-vervolging, beklag te doen bij het gerechtshof

ingevolge artikel 12 Sv (zie Achtergrond, onder A.).

15. Gelet op de verklaringen van partijen en getuigen staat vast dat ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden op de parkeerplaats geen aangifte hebben willen opnemen. Hiermee hebben de betrokken ambtenaren in beginsel strijd gehandeld met de hun wettelijke plicht een aangifte op te nemen.

Echter, gelet op het feit dat alle op de parkeerplaats aanwezige politieambtenaren op dat moment belast waren met de handhaving van de openbare orde rond de afloop van een voetbalwedstrijd, waarbij onder meer een snelle afvoer van supporters van de bezoekende voetbalclub gewenst is, er sprake was van een beperkt aantal aanwezige politieambtenaren en de aard van het feit waarvan aangifte werd gedaan daartoe de ruimte bood, kon de politie in dit geval in redelijkheid afzien van het direct opnemen van aangiften van de gepleegde vernielingen. Er was namelijk onder genoemde omstandigheden sprake van het feitelijk ontbreken van een mogelijkheid tot het opnemen van een aangifte.

De politie heeft in dit geval met het niet-opnemen van de aangifte niet gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

In zoverre is de onderzochte gedraging op dit punt behoorlijk.

16. Over de wijze waarop de supporters kenbaar is gemaakt dat er geen aangifte zou worden opgenomen en dat er (eventueel) later aangifte kon worden gedaan wordt vastgesteld dat de politie daarover niet duidelijk is geweest. Er is niet gebleken dat op een adequate wijze is gecommuniceerd over de onmogelijkheid aangiften direct op te nemen en de supporters zijn onvoldoende gerustgesteld met informatie over de (latere) mogelijkheden tot het doen van aangifte.

II. Ten aanzien van het bijten door politiehonden

1. Verzoekers Li. en C. klagen er over dat de politie tegen hen buitensporig geweld heeft gebruikt, te weten het laten bijten door politiehonden.

Ten aanzien van de klacht van Li.:

1.1. Li. liet in dit verband weten dat het op het parkeerterrein een chaotische situatie was. Niemand wist waar men naar toe moest en de gemoederen raakten verhit. Hij deelde mee dat hij in de daarop gevolgde chaos moeilijk kon bepalen waar hij naar toe moest en dat hij hierbij zijn vrienden uit het oog was verloren. De agenten met honden dwongen hem in een bepaalde richting. Li. mocht niet naar zijn vrienden toe omdat de politie de hond dan op hem zou loslaten. Toen Li. tegen de agent zei: "durf je wel met een hond!" liet de agent zijn hond los. Hij was toen hard weggelopen, maar werd toen door de hond in zijn billen en bovenbeen gebeten. Li. kwam hierbij ten val. Daarna gaf de politieagent voor de tweede maal, het commando "vast", terwijl hij nog op de grond lag, aldus Li. Vervolgens werd Li.

aangehouden. Voorts liet Li. weten dat hij €150 aan justitie heeft betaald wegens belediging van een ambtenaar in functie.

1.2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). De chef van het district Arnhem-Veluwezooom deelde op 16 december 2002 in de afdoeningsbrief mee dat Li. erg boos was vanwege de vernielingen van de auto's en dat hij schold op de politie. Li. had zich daarbij laten meeslepen door de groep. Toen daarna een charge werd uitgevoerd rende Li. weg, langs een politieman met een hond, waarbij hij vervolgens werd gebeten. Li. heeft meegedaan aan de uitval van supporters richting Rijksweg-west en is naar alle waarschijnlijkheid, samen met alle anderen, meermaals gevorderd weg te gaan. Toen dat niet gebeurde werd een charge uitgevoerd, waarbij geweld zoals omschreven werd gebruikt, aldus de districtschef.

De districtschef berichtte Li. voorts dat de politie Arnhem in een chaotische situatie daadkrachtig heeft gehandeld. Met slechts 20 à 25 politiemensen werd een grote groep FC Den Bosch-supporters op afstand en onder controle gehouden. Dat hierbij klappen zijn gevallen en door honden is gebeten was onvermijdelijk en een direct gevolg van het agressieve gedrag van de groep FC Den Bosch-supporters, aldus de districtschef. De districtschef oordeelde dat klachten dat er te hard is opgetreden niet gegrond waren. Hij liet in dit verband weten dat dit niet uitsluit dat in het vuur van de strijd ook min of meer passieve omstanders een klap kunnen hebben gekregen.

1.3. In het proces-verbaal van de aanhouding van Li. deelden politieambtenaren Bij. en Go. onder meer mee dat de FC Den Bosch supporters door de vernielingen aan hun auto's erg geëmotioneerd hadden gereageerd. Bij. en Go. lieten weten dat zij hun diensthond uit het dienstvoertuig haalden omdat de sfeer steeds dreigender werd. Een persoon uit de groep supporters gooide een tegel op de grond kapot, waarop Bij. en Go. het vermoeden kregen dat deze persoon kennelijk met de brokstukken wilde gaan gooien. Hierna hebben Bij. en Go. een charge uitgevoerd om de groep uit elkaar te drijven, waarbij zij zagen dat meerdere personen uit deze groep de politie kennelijk te lijf wilden. Die personen kwamen namelijk in hun richting met gebalde vuisten. Go. en Bij. hielden met de diensthonden de groep op afstand. Een man van deze groep kwam voor Bij. en Go. staan en riep; "stelletje klootzakken en stelletje teringlijders". Voorts riep hij "kom maar", aldus Bij. en Go. Go. heeft daarop door middel van de diensthond deze persoon aangehouden omdat de groep op dat moment steeds groter werd, de sfeer erg dreigend was en zij het vermoeden hadden dat de groep geweld tegen de politie wilde gaan gebruiken. De diensthond beet de verdachte in beide bovenbenen, aldus Bij. Door de woorden die verdachte naar hun riep, voelden Bij. en Go. zich in hun eer en goede naam aangetast. Voorts ruide deze verdachte met zijn gedrag de groep kennelijk op, aldus Bij. en Go.

1.4. In de verklaring die Li. na zijn aanhouding als verdachte op 24 februari 2002 tegenover het regionale politiekorps Gelderland-Midden heeft afgelegd, deelde hij onder meer mee dat hij samen met andere supporters heeft gescholden naar de politie. Hierbij had hij onder

andere geroepen: "Stelletje klootzakken, stelletje teringlijders". Li. verklaarde dat hij heeft gehoord dat de politie zei dat hij zich moest verwijderen. Li. deelde mee dat hij niet weg kon gaan omdat hij bij de vernielde auto hoorde en daarmee naar huis moest. De politieagent riep daarop "weggaan, weggaan anders laat ik de hond los", waarna Li had gezegd "Zonder hond, durf je zeker niet". Li. is blijven staan waarop een politiehond op hem kwam afrennen. Hij had zich omgekeerd en was hard weggelopen. De politiehond had hem echter ingehaald en had hem onder beide billen gebeten, waarop hij op de grond viel. Li. verklaarde dat de hond hem daarna bleef bijten. Een politieambtenaar zei tegen de politiehond: "bijt maar, bijt maar", aldus Li.

1.5. In de geweldsrapportage die Go. van een andere inzet van zijn politiehond opmaakte vermeldt Go., onder verwijzing naar het proces-verbaal van aanhouding van Li., dat hij met behulp van de diensthond een man heeft aangehouden terzake belediging en opruiing (zie Achtergrond, onder E.). Bij. vermeldde in zijn rapportage van de inzet van zijn hond bij een andere gebeurtenis dat hij Go. behulpzaam is geweest bij de aanhouding door Go.

1.6. Tijdens het onderzoek verklaarde Bij. dat in de verklaring van Go. staat vermeld dat de opruier (Li.; N.o.) in zijn bil en bovenbeen is gebeten.

1.7. Go. verklaarde tijdens het onderzoek dat hij een opruier met gebruik van zijn hond heeft aangehouden, maar dat daarbij zeker geen twee honden hoefden te worden ingezet. Go. wist absoluut zeker dat het niet die opruier was die door twee honden is gebeten, omdat hij die alléén heeft aangehouden. Voorts liet Go. weten dat hij zich nog weet te herinneren dat een persoon de zaak gigantisch stond op te naaien en op te ruien. Die persoon is door zijn hond gebeten en vervolgens aangehouden. Go. liet weten dat die persoon geen geweld of verzet pleegde, maar dat hij ter aanhouding is gebeten. Go. wist niet meer of hij had aangekondigd dat de opruier werd aangehouden of dat hij had gewaarschuwd voor geweldgebruik. Go. deelde mee dat die aangehouden man geen verzet heeft gepleegd. De hond was aangeliend en de man kwam na het bijten op de grond terecht, aldus Go.

1.8. Het gebruik van geweld op personen betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. In artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privé-leven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder B.2.). Dit recht is eveneens neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond, onder B.1.). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Dit brengt onder meer met zich mee dat politieambtenaren gerechtigd zijn geweld te gebruiken volgens de daartoe in de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar gestelde regels (verder: de Ambtsinstructie, zie Achtergrond, onder B.4.).

Op grond van artikel 2 van de Politiewet 1993 (zie Achtergrond, onder B.3.) heeft de politie tot taak te zorgen voor de handhaving van de rechtsorde. Ingevolge artikel 8 van de Politiewet (zie Achtergrond, onder B.3.) zijn politieambtenaren bevoegd in de rechtmatige uitoefening van hun bediening geweld te gebruiken indien het door hen beoogde doel alleen daardoor kan worden bereikt en indien het belang van het doel het gebruik van geweld rechtvaardigt.

Het inzetten van een diensthond valt onder het gebruik van geweld. De inzet van een politiehond is een zwaar geweldsmiddel, waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt. De daadwerkelijke inzet van een diensthond moet, evenals iedere andere geweldstoepassing van de politie, in overeenstemming zijn met de vereisten van subsidiariteit en proportionaliteit. Van geval tot geval zal moeten worden beoordeeld of het beoogde doel het gebruik van deze vorm van geweld rechtvaardigt en of dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld moet bovendien zo mogelijk een waarschuwing vooraf gaan.

In dit verband is van belang dat de politie controle blijft houden over de ingezette diensthond.

1.9. Wanneer de politie in het kader van een (grootschalig) politieoptreden ter handhaving van de openbare orde geweld gebruikt, zijn daaraan risico's verbonden. De politie dient in dat verband bij de inzet van een diensthond rekening te houden met het ervaringsgegeven dat die hond niet (altijd) in staat is om onderscheid te maken tussen personen die wel of niet in aanmerking komen om te worden gebeten. Dit onderstreept het grote belang van een duidelijke waarschuwing aan alle aanwezigen om zich te verwijderen.

Daarnaast komt aan een burger die - al dan niet bedoeld - wordt geconfronteerd met een dergelijk politieoptreden een zekere eigen verantwoordelijkheid toe waar het betreft (het vermijden van) het risico om betrokken te raken bij eventueel geweldgebruik. In dit verband mag van hem worden verwacht dat hij zich, zo enigszins mogelijk, van de plaats van het (mogelijke) politieoptreden verwijdert, ongeacht de vraag of de politie daar al dan niet om vraagt.

1.10. In dit geval is voldoende gebleken dat de omstandigheden op het parkeerterrein van dien aard waren dat de geweldtoepassing door de inzet van politiehonden als zodanig viel te rechtvaardigen. Er was namelijk sprake van een overtal aan supporters die zich tegen de politie richtten. Voor zover er geen waarschuwingen zijn gegeven voor de inzet van de politiehonden, acht de Nationale ombudsman het feit dat de politiehonden tegenover de groep supporters werden gezet in dit geval al een voldoende signaal dat (eventueel) zou worden overgegaan tot de inzet van deze honden.

Zoals verzoekers, getuigen en ook diverse betrokken ambtenaren hebben aangegeven, ontbrak het aan sturing en coördinatie van het politieoptreden. Aan het uit het onderzoek

naar voren komende beeld dat het optreden chaotisch en hectisch was, heeft ook het handelen van de supporters bijgedragen.

Van een professionele politieorganisatie mag echter worden verwacht dat die weet in te spelen op onverwachte gebeurtenissen. Het staat vast dat dit in dit geval niet is gebeurd.

Dit beeld leidt ertoe dat de inzet van de politiehonden ook een chaotische en ongecoördineerde inzet is geweest. Het is om die reden aannemelijk dat voor enkele van de betreffende supporters niet duidelijk is geweest waarheen zij zich dienden te bewegen.

Het is eveneens aannemelijk dat enkele supporters de signalen van de politie dat zij zich dienden te verwijderen naast zich neer hebben gelegd. Aldus was de politie gerechtigd in dit geval geweld tegen hen te gebruiken. De politie kon dan ook in redelijkheid van die bevoegdheid gebruik maken. De politie heeft ook niet onjuist gehandeld door (ook) over te gaan tot de inzet van de beschikbare politiehondengeleiders en hun diensthonden.

Hierbij speelt ook een rol dat de overige politieambtenaren, die op de parkeerplaats werden geconfronteerd met een groep agressieve supporters, op dat moment niet specifiek waren uitgerust op een confrontatie met een grote groep opgewonden personen. Zij beschikten op dat moment niet over beschermende uitrusting. Ook om die reden kon voor zowel de beëindiging van de verstoring van de openbare orde als voor de veiligheid van de betrokken politieambtenaren, in redelijkheid worden gekozen voor de inzet van de politiehonden(geleiders).

1.11. Het is voldoende aannemelijk dat verzoeker Li. deel uitmaakte van een groep supporters die op enigerlei wijze verhaal wilde halen voor de vernielingen die aan personenauto's waren gepleegd. Hierbij is het ook voldoende aannemelijk dat de groep supporters zich daarbij tegenover de aanwezige politieambtenaren bedreigend heeft opgesteld.

Het staat vast dat verzoeker met behulp van de inzet van de politiehond is aangehouden voor opruiing en belediging van een ambtenaar in functie. Voorts staat vast dat de politiehond daarbij verzoeker tweemaal heeft gebeten. Ook moet ervan worden uitgegaan dat verzoeker Li. middels betaling van het transactievoorstel van € 150 schuld heeft erkend aan het beledigen van een ambtenaar in functie. Gelet hierop gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat de politieambtenaren verzoeker Li. terecht hebben aangehouden en daarmee in de rechtmatige uitoefening van hun bediening waren.

Over de toedracht tot het bijten door de politiehond lopen de standpunten van verzoeker en de politie echter uiteen. Wel staat vast dat de aanhouding van Li. de aanleiding tot de inzet van de politiehond is geweest. Ook staat vast dat de politie bij die aanhouding direct is overgegaan tot de inzet van de politiehond en de hond daarbij vrijwel direct verzoeker Li. heeft laten bijten.

1.12. Mede gelet op het feit dat de inzet van een politiehond dient te worden gekwalificeerd als een zwaar geweldmiddel, had de politie, ondanks dat de betreffende situatie door hen als bedreigend werd ervaren, terughoudend moeten zijn met het direct inzetten van de politiehond bij de aanhouding van verzoeker Li. Met het inzetten van de hond is disproportioneel gehandeld, nu dit geweldmiddel is ingezet ter aanhouding van een zich niet verzettende verdachte. Ook is niet gebleken dat in dit geval is gewaarschuwd voordat de hond werd ingezet.

Hieraan kan nog het volgende worden toegevoegd. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat hondengeleider Go. zijn diensthond niet één maar twee keer op verzoeker Li. heeft ingezet, waardoor de hond hem tweemaal heeft gebeten. Voorts is gebleken dat verzoeker in danwel onder de bil is gebeten. Dat geeft aanleiding te veronderstellen dat verzoeker zich toen van de hond heeft afbewogen.

Hiermee heeft de politie gehandeld in strijd met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

Ten aanzien van de klacht van C.:

2.1. C. berichtte dat, toen hij zag dat honden tegen supporters werden ingezet en dat er werd gebeten, hij naar zijn auto was teruggelopen omdat hij zo snel mogelijk van de parkeerplaats af wilde. Bij zijn auto kon C. geen kant meer op omdat er achter hem een heg en 2 meter daarachter het Ohra-gebouw was. C. deelde mee dat op dat moment een politieman met de hond voor hem stond. De politieman riep toen "vast", waarna de hond C. in zijn rechterarm beet en vasthield. Hierop schreeuwde C. naar de politieman: "dit is mijn auto, waar moet ik heen" of woorden van gelijke strekking. De politieman reageerde hierop door de hond van zijn arm te trekken. C. is bij zijn auto blijven staan en heeft nogmaals luid gevraagd waar hij dan naar toe moest. Hierop hoorde C. dat de politieman nogmaals zijn hond aanspoorde om hem te bijten, waarna C. nogmaals in zijn rechterarm werd gebeten en de hond aan zijn arm bleef hangen. Hierop heeft C. weer geschreeuwd waar hij dan naar toe moest, maar kreeg hier geen antwoord op. De politieman heeft vervolgens zijn hond weer losgetrokken, aldus C.

2.2. De korpsbeheerder heeft op dit punt eveneens geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). De districtschef Arnhem-Veluwezoon vermeldde in zijn aan C. gerichte afdoeningsbrief van 28 september 2003 een andere situatie waarbij C. mogelijk was betrokken. Volgens de districtschef ging het om een situatie waarbij een groep supporters verkeersborden uit de grond trokken en dreigde met het slaan en gooien van stenen. Hierbij voelde de dienstdoende hondengeleider zich bedreigd door een groep Den Bosch supporters die steeds dichterbij hem in de buurt kwam. Uit deze groep bleef naar alle waarschijnlijkheid C. staan, waardoor de groep zich volgens de districtschef versterkt

voelde. Nadat de hond de groep al opgejaagd had en de politieman C. had gewaarschuwd bleef C. toch nog staan, waarop de hond bijtend is ingezet. Na nog een waarschuwing en nogmaals een beet, kwam C. dreigend in de richting van de agent lopen. C. was tot twee maal toe gevorderd om zich te verwijderen, hetgeen hij niet heeft gedaan, aldus de districtschef. Nadat C. tot twee maal toe gebeten werd, liep hij dreigend in de richting van de hondengeleider, aldus de districtschef.

2.3. Politieambtenaar O. liet in zijn geweldsrapportage van 5 maart 2002 onder meer weten dat hij tijdens zijn optreden zag dat een groep supporters zich verzamelde en steeds dichterbij kwam. Terwijl deze groep naderde werd er van alles geroepen en ging er een behoorlijke dreiging van deze groep uit, aldus O. Hierop commandeerde hij de hond los en joeg met de hond deze groep op. O. zag dat een persoon uit deze groep bleef staan. Hij zag dat de groep die hij had opgejaagd zich kennelijk gesteund voelde door deze actie en ook bleef staan op een afstand van ongeveer tien meter achter de genoemde persoon. O. had vervolgens tegen deze persoon geroepen: "doorlopen, of de hond word ingezet". O. had vervolgens gehoord dat deze persoon iets tegen hem riep en in zijn richting liep. Hierop heeft O. vervolgens de hond bijtend ingezet, waarna deze persoon stil bleef staan en de hond hierdoor uit zichzelf losliet. O. had toen nogmaals tegen deze persoon geroepen: "doorlopen, of de hond word ingezet". Deze persoon riep daarop wederom iets onverstaanbaars en bleef staan, waarop O. de hond nogmaals bijtend op deze persoon heeft ingezet. O. had vervolgens gezien dat deze persoon met de hond aan zijn arm dreigend in zijn richting liep. O. heeft vervolgens die persoon een klap met gebalde vuist tegen zijn gezicht gegeven omdat O. zich bedreigd voelde en de afstand klein was. Deze persoon bleef echter in de richting van O. bewegen. Voorts zag O. dat de groep die zich achter deze persoon had verzameld dichterbij kwam, waardoor er voor hem een gevaarlijke situatie ontstond. O. heeft hierop de hond losgemaakt.

2.4. Politieambtenaar O. verklaarde tijdens het onderzoek dat hij zich nog kon herinneren dat hij zijn hond twee keer op dezelfde persoon heeft ingezet. Er was een groep waar hij achteraan ging. Een van de personen bleef staan, waarop hij zijn hond op die persoon inzette. De man bleef gewoon staan, waarop O. het commando 'los' had gegeven. Hierop had O. die man gezegd dat hij moest wegwezen omdat anders de hond weer werd ingezet. De man gaf geen enkele reactie, liep niet weg, waarop O. opnieuw zijn hond inzette.

2.5. Getuige Her. liet weten dat hij had gezien dat politiehonden mensen in hun been beten. Her. verklaarde dat hij zag dat een jongen die werd gebeten in zijn bovenbeen, zijn handen in de lucht stak en zei: "zeg dan godverdomme waar ik naar toe moet lopen". Her. had gezien dat die man pijn had en niet echt kon weglopen. Her. had niet gehoord dat er van tevoren werd gewaarschuwd voor geweldgebruik. Her. had toen tegen de hondenbegeleider gezegd dat hij er wel voor zou zorgen dat de jongen met zijn vriendin bij hun auto zou worden gebracht. Die politieman luisterde naar Her. en hield daar toen ook rekening mee.

2.6. Ook deze klacht wordt beoordeeld tegen de achtergrond van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie hiervóór onder II. 1.8.).

2.7. Wanneer de politie in het kader van een (grootschalig) politieoptreden ter handhaving van de openbare orde geweld gebruikt, zijn daaraan risico's verbonden. Zie voorts hetgeen hiervóór onder II. 1.9. is overwogen

2.8. De lezing van verzoeker en de lezing van politiezijde over de situatie waarin het bijten door de hond heeft plaatsgevonden staan tegenover elkaar. De verklaring van getuige Her. komt echter in grote lijnen overeen met de lezing van verzoeker. Gelet op het feit dat Her. een ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord is en geen onderdeel uitmaakte van de groep supporters, wordt meer waarde gehecht aan verzoekers lezing over de gang van zaken.

Dit betekent niet dat de door de politie Gelderland-Midden geschetste situatie zich niet kan hebben voorgedaan, maar wel dat wordt aangenomen dat de gebeurtenis die verzoeker is overkomen op geen enkele wijze van politiezijde is verantwoord. Hierbij kan de hiervóór onder 1.10. omschreven hectische en chaotische situatie een rol hebben gespeeld.

2.9. De Nationale ombudsman gaat er derhalve vanuit dat verzoeker bij zijn auto heeft gestaan en daar door een politieambtenaar met hond in het nauw is gedreven. Voorts is niet gebleken dat verzoeker zich tegen het politieoptreden heeft verzet. Gelet hierop was de politie niet gerechtigd geweld tegen hem te gebruiken. Om die reden wordt de inzet van de politiehond tegen verzoeker afgekeurd. Hiermee heeft de politie gehandeld in strijd met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het aanlijnen van de politiehonden

1. Verzoeker Li. klaagt er over dat de politie een hond onaangeliend achter hem heeft aangestuurd. Hij liet in dit verband weten dat op het moment dat hij tegen een agent zei: "durf je wel met een hond!" de agent zijn hond losliet. Li. was toen hard weggelopen, maar werd toen door de hond in zijn billen en bovenbeen gebeten.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt eveneens geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). Ook de districtschef heeft zich in eerste instantie niet over dit klachtonderdeel uitgelaten.

3. Politieambtenaar Bij. deelde tijdens het onderzoek mee dat hij niet heeft gezien dat er honden onaangeliend werden ingezet. Bij. liet weten daarover in de rapportages te hebben gelezen, en gelet op de situatie kon hij het zich wel voorstellen. Bij verklaarde dat je als hondengeleider namelijk ziet of de hond gefocust is op een persoon. Hij kon zich echter niet voorstellen dat het over een afstand van meer dan tien meter is geweest. In dat geval

wordt de controle volledig kwijtgeraakt, zeker gelet op de onoverzichtelijkheid van de situatie op het parkeerterrein, aldus Bij.

4. Politieambtenaar Go. verklaarde dat hij ontkent een hond onaangeliĳnd achter mensen aan te hebben gestuurd. Hij liet weten dat dan meteen de controle over de hond wordt verloren. Op het moment dat er tien personen staan kan de hond nooit een aanwijzing worden gegeven. Go. liet weten dat hij bij het geleiden van de hond normaal gesproken alleen de korte lijn gebruikt die ongeveer twee meter lang is. Go. deelde mee dat de lange lijn vijf of zes meter lang is en dat die wordt gebruikt bij het zoeken.

5. Politieambtenaar To. deelde mee dat hij bij de inzet zijn hond vast had met een lijn van 2 à 3 meter, maar dat hij de lijn wel kort hield op maximaal een meter. Hierdoor kon de hond makkelijk worden gestuurd. To. kon zich niet herinneren dat hij loslopende honden had gezien.

6. De politieambtenaren van het regionale politiekorps Brabant-Noord, getuigen, lieten weten geen onaangeliĳnde honden te hebben gezien

7. In zijn aangifte tegen het geweldgebruik door de politie Gelderland-Midden van 26 februari 2002 liet aangever Ti. in zijn verklaring opnemen dat hij zag dat er op de rijbaan van de parkeerplaats een jongen ten val was gekomen. Ti. had toen gezien dat er een politiehond op hem werd afgestuurd. De hond was los en de politieman die de hond los liet had de lijn niet meer in zijn hand. Ti. had toen gedacht dat hij moest wegwezen.

8. Gelet op de mededelingen van de betrokken ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden dat de diensthonden met een riem van 2 à 3 meter werden ingezet, dat de controle over de hond wordt verloren als die wordt losgelaten en gelet op het feit dat de politieambtenaren van het politiekorps Brabant-Noord als getuigen hebben verklaard dat zij geen onaangeliĳnde honden hebben gezien, is niet aannemelijk geworden dat de diensthonden daadwerkelijk zijn losgelaten. Hierbij speelt een rol dat verzoeker van achteren is aangebeten en daardoor onvoldoende zicht moet hebben gehad op de wijze waarop de diensthond hem heeft bereikt. Het is voldoende aannemelijk dat de onderzochte gedraging zich niet heeft voorgedaan.

Dit klachtonderdeel mist derhalve feitelijke grondslag.

IV. Ten aanzien van het laten bijten terwijl verzoeker Li. op de grond lag

1. Verzoeker Li. klaagt er over dat hij is gebeten door een politiehond terwijl hij geboeid op de grond lag. Hij liet weten dat hij, nadat hij was gebeten en ten val was gekomen, hoorde dat de hondengeleider voor de tweede maal, het commando "vast" gaf, terwijl hij nog op de grond lag. Li. werd hierop nogmaals gebeten.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt eveneens geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). Ook de districtschef heeft zich in eerste instantie niet over dit klachtonderdeel uitgelaten.

3. Politieambtenaar Bij. verklaarde dat het zou kunnen zijn dat iemand wordt geboeid, terwijl de hond de verdachte nog vast heeft. Hij berichtte dat het altijd even duurt voordat een hond dan zijn kaken loshaalt, als het commando "los" wordt gegeven. Bij. deelde mee dat het niet klopt dat de hond Li. nogmaals heeft gebeten terwijl hij op de grond lag. De hond heeft misschien nog wel een keer in de lucht gehapt, aldus Bij.

4. Politieambtenaar Go. deelde mee dat hij de hond vóór het boeien heeft losgemaakt. Hij liet weten dat dit de normale werkwijze is. Het kan absoluut niet dat de hond bijt als iemand al geboeid is, aldus Go. Hij verklaarde dat dit niet is gebeurd.

5. Politieambtenaar To. verklaarde tijdens het onderzoek dat hij had gezien dat een hondengeleider een man op de grond boeide. De hond was 'af' en lag erbij, aldus To. De verdachte lag op zijn buik. To. had gezien dat twee supporters daarop afliepen met het kennelijke doel de aangehouden persoon te ontzetten. To. liep er met mijn hond toen ook heen en waarschuwde voor mogelijke inzet van de hond, waarop niet voldoende werd gereageerd. Hierop heeft To. zijn hond ingezet op een van die twee mannen waarop beiden weggingen. To deelde mee dat zijn collega ondertussen nog bezig was de man op de grond te boeien. De hond lag op een afstand van 2 à 3 meter, aldus To. Hij kon zich niet voorstellen dat de verdachte gebeten is na het boeien. To. verklaarde dat absoluut niet te hebben gezien omdat de hond "af" lag op een manier zoals dat hoort.

6. In het evaluatieverslag dat Sa. van het regionale politiekorps Brabant-Noord van de gebeurtenis opmaakte staat onder meer vermeld dat werd gezien dat een aangehouden supporter, die op de grond lag, verschillende malen door een hond werd gebeten. Meegedeeld werd dat hierbij drie politieambtenaren stonden en dat er geen supporters in de directe omgeving aanwezig waren.

7. In het proces-verbaal van bevindingen dat politieambtenaar Sa. van het regionale politiekorps Brabant-Noord naar aanleiding van deze gebeurtenis opmaakte, liet hij onder meer weten dat hij bij de oprit naar de parkeerplaats een supporter gillend op de grond zag liggen met daarom heen twee geüniformeerde politiemensen en een burger, waarvan hij gezien de situatie veronderstelde dat dit ook een politieman was. Sa. zag dat een van de geüniformeerde politieambtenaren een hond bij zich had en dat deze hond de op de grond liggende supporter beet. Deze supporter lag al op de grond en buiten de politieambtenaren waren er geen omstanders in de omgeving, aldus Sa.

8. De overige getuigen van het regionale politiekorps Brabant-Noord hebben op dit punt niets verklaard.

9. Deze klacht wordt eveneens beoordeeld tegen de achtergrond van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie hiervóór onder II. 1.8.)

10. Het staat vast dat Li. met behulp van de inzet van een politiehond is aangehouden. Voorts staat vast dat hij liggend op de grond is geboeid door de politieambtenaar die de hond tegen hem had ingezet. Gelet op de verklaring van verzoeker en de verklaring van de getuige van het regionale politiekorps Brabant-Noord, waarin wordt gemeld dat er toen wel is gebeten, staat voldoende vast dat de gestelde gebeurtenis heeft plaatsgevonden. Hiermee heeft de politie in strijd gehandeld met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

V. Ten aanzien van het onder controle houden

1. Verzoeker Li. klaagt er over dat een ambtenaar van het regionale politiekorps Gelderland-Midden hem met de voet in de nek onder controle heeft gehouden terwijl hij op straat lag. Li. liet in dit verband weten dat hij, nadat hij door een politiehond was gebeten, ten val kwam. Hierna sloeg de agent hem in de boeien, knevelde zijn enkels en zette zijn voet met schoen in zijn nek, aldus verzoeker.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). De plaatsvervangend chef van het district Arnhem-Veluwezoom van het regionale politiekorps Gelderland-Midden gaf in eerste instantie ook geen oordeel over de betreffende gedraging.

3. Politieambtenaar Bij. verklaarde dat hij niet heeft gezien dat iemand met een voet in de nek onder controle werd gehouden. Bij. liet weten dat hij en Go. iemand hebben aangehouden en dat zijn hond die persoon in zijn achterste had gebeten, waarna hij was komen te vallen. Bij. ontkende bij iemand een voet in de nek te hebben gezet. Hij liet weten dat tijdens het onder controle brengen, een knie op of tussen de schouderbladen of in de nek wordt gezet, dat wordt tijdens de Integrale Beroepsvaardigheidstrainingen geleerd. Bij. heeft dit in dit geval niet gezien.

4. Politieambtenaar Go. deelde mee dat hij had vernomen dat iemand op zijn buik op straat had gelegen en dat een politieambtenaar een voet in de nek zou hebben gehouden. Go. had niet gezien dat er een hond bij zou hebben gestaan.

5. Politieambtenaar O. liet weten dat hij niet heeft gezien dat een arrestant middels een voet in de nek op de grond onder controle werd gehouden. Het leek hem zeer onwaarschijnlijk dat dit is gebeurd.

6. Politieambtenaar To. verklaarde dat hij had gezien dat een hondengeleider een man op de grond boeide. De hond was 'af' en lag erbij. De verdachte lag op zijn buik. De collega

van To. was ondertussen nog bezig de man op de grond te boeien. To. kon zich niet herinneren op welke wijze hij dat precies deed, in zijn beleving ging het gewoon netjes zoals het geleerd was. To. had geen herinnering aan een stuk touw om de benen van die verdachte.

7. Politieambtenaar L. berichtte dat hij niet had gezien dat iemand geboeid op straat zou liggen waarbij een agent in burger een voet op zijn nek zou hebben gezet.

8. In het evaluatieverslag dat het regionale politiekorps Brabant-Noord van de gebeurtenis opmaakte staat onder meer vermeld dat een lid van het voetbaldetachement van de regiopolitie Brabant-Noord heeft gezien dat een aangehouden supporter die met de handen op de rug was geboeid, liggend op zijn buik door een collega van de politie Arnhem op zijn plaats was gehouden door een geschoeide voet in zijn nek te zetten.

9. Getuige Her. liet in het proces-verbaal dat hij van zijn bevindingen bij deze gebeurtenis had opgemaakt weten dat hij had gezien dat tegen een trottoirband een hem onbekende man lag welke kennelijk eerder was aangehouden. Her. had gezien dat deze man op zijn buik lag en dat zijn handen waren geboeid. Het was Her. niet duidelijk geworden waarom een politieman in burger het noodzakelijk had gevonden om de aangehouden persoon op de grond te houden door zijn voet in de nek te plaatsen.

Voorts liet Her. tijdens het onderzoek weten dat hij had gezien dat een man geboeid op de grond lag, en dat een politieman met zijn schoen in de nek van die persoon stond, terwijl die persoon weerloos op de grond lag. Die persoon lag helemaal stil en bood geen weerstand. Her. liet weten dat het wel een scène uit de film 'Schindler's list' leek.

10. Getuige P. deelde in het proces-verbaal dat hij van zijn bevindingen bij de betreffende gebeurtenis opmaakte onder meer mee dat hij had gezien dat een FC Den Bosch-supporter, die kennelijk was, aangehouden, op de grond lag. P. had gezien dat hij met de handen op de rug geboeid was en op de buik lag. P. zag dat hij tussen een trottoirrand en een dienstvoertuig lag en dat deze verdachte door een collega met de voet in de nek op de grond gehouden werd.

Voorts verklaarde P. bij het onderzoek dat hij heeft gezien dat er een man op zijn buik op de grond lag, hij was aangehouden en naar de grond gebracht. Hij was met de handen op de rug geboeid en lag precies tussen het trottoir en een auto op een parkeervak. P. had gezien dat een politieambtenaar van het korps Gelderland-Midden met een voet in de nek van die persoon ging staan. Hij stond er een beetje triomfantelijk bij. P. had ook gezien dat er een politiehond bijstond. De geboeide man kon geen kant op en die voet in de nek was zijns inziens helemaal niet nodig omdat die man geen verzet bood.

11. Ook deze klacht wordt beoordeeld tegen de achtergrond van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie hiervóór onder II. 1.8.)

12. Het staat vast dat - gelet op de verklaringen van verzoeker en de getuigen - een politieambtenaar zijn voet in de nek van Li. heeft gedrukt en gedrukt gehouden. Dit is absoluut ongewenst, een dergelijke handelwijze heeft namelijk een gerede kans op ernstig letsel omdat bij het verliezen van het evenwicht er meer kracht dan bedoeld op de nek wordt uitgeoefend, hetgeen gelet op de chaotische situatie niet uitgesloten was. Tevens is een dergelijke handelwijze ongepast en vernederend. De politie heeft disproportioneel en in strijd met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam gehandeld.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

VI. Ten aanzien van het slaan met de lange wapenstok

1. Verzoekers C. en E. klagen er over dat de politie hen met de lange wapenstok heeft geslagen.

C. liet in dit verband in zijn aangifte van mishandeling onder meer weten dat hij kort na het moment dat hij bij zijn auto door een politiehond was gebeten (zie hiervoor, onder II.) een andere politieman zijn richting uit zag komen. C. zag dat die politieman een wapenstok in zijn rechterhand had. Hij kon zich niet herinneren of dit een lange of korte wapenstok was. C. deelde mee dat hij zag dat de politieman voluit uithaalde en hem met de wapenstok op zijn linkeroog sloeg. C. berichtte dat er geen twijfel over kan bestaan dat deze klap ook echt bedoeld was op deze plek. C. was door de klap zijn oriëntatie kwijt en is naast zijn auto gaan zitten. Hij liet weten dat het bloed van zijn gezicht gutste. C. had zijn hand voor zijn oog en was bang dat er iets met zijn oog zou zijn. Hierop hebben C. en zijn vrouw een politieman in burger aangesproken en hem in paniek gevraagd of hij een ambulance wilde bellen. De politieman liet weten dat zelf maar naar het ziekenhuis moest worden gereden. Verzoeker legde een foto over waarop was te zien dat de linker zijkant van zijn gezicht, ter hoogte van zijn oog gezwollen was en een wond in de wenkbrauw vertoonde. Voorts legde C. van dit letsel een medische verklaring over.

E. liet weten dat hij op de parkeerplaats, terwijl hij gebroken glas verwijderde uit zijn auto, van achteren door een politieambtenaar met een knuppel op zijn nek of achterhoofd is geslagen.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). De districtschef liet met betrekking tot C. onder meer weten dat hem tot twee maal toe was gevorderd om zich te verwijderen, hetgeen C. niet heeft gedaan. Nadat C. tot twee maal toe werd gebeten, liep hij dreigend in de richting van de hondengeleider, die daarom nog een klap met gebalde vuist in het gezicht van C. heeft gegeven. Toen C. het bevel van de politie zich te verwijderen niet opvolgde, heeft een andere politieman een klap met de lange wapenstok gegeven met het doel het verzet te breken.

Over de klacht van verzoeker E. liet de korpsbeheerder weten dat E. geen klacht heeft ingediend. Wel had de heer E. aangifte van vernieling gedaan. De korpsbeheerder berichtte dat uit de aangifte van E. blijkt dat dit de vernieling betreft die vermoedelijk zou zijn begaan door Vitesse-supporters.

3. Politieambtenaar G. deelde in zijn geweldsrapportage onder meer mee dat door een groot aantal agenten middels de wapenstok geweld is toegepast. Geweld is toegepast teneinde FC Den Bosch supporters in gewenste richting te bewegen, dan wel te bewegen met hun voertuigen te vertrekken. Ook is geweld toegepast om geweld alsmede dreigend geweld tegen politieambtenaren in de kiem te smoren. Door de omvang van de relsituatie, het grote aantal supporters, was het in de beginsituatie niet mogelijk aanhoudingen te verrichten.

4. Politieambtenaar O. deelde in zijn geweldsrapportage mee dat hij zag dat terwijl de hond aan het bijten was een groep supporters zich verzamelde en steeds dichterbij kwam. Terwijl deze groep dichterbij kwam werd er van alles geroepen en ging er een behoorlijke dreiging van deze groep uit. Vervolgens commandeerde O. de hond los en joeg met de hond deze groep op. O. liet weten dat hij zag dat een persoon uit deze groep bleef staan en dat de groep die hij had opgejaagd zich kennelijk gesteund voelde door deze actie en ook bleef staan op een afstand van ongeveer tien meter achter de genoemde persoon. O. had vervolgens tegen deze persoon geroepen: "doorlopen, of de hond word ingezet". O. hoorde dat deze persoon iets tegen hem riep en in zijn richting liep. Hierop heeft O. de hond bijtend op deze persoon ingezet. O. had gezien dat deze persoon vervolgens bleef stilstaan en dat de hond hierdoor uit zichzelf los liet. Hij had vervolgens wederom tegen deze persoon gezegd: "doorlopen, of de hond word ingezet". O. zag dat deze persoon wederom iets onverstaanbaars riep en bleef staan. Vervolgens heeft O. nogmaals de hond bijtend ingezet op deze persoon. O. had gezien dat deze persoon vervolgens met de hond aan zijn arm dreigend in zijn richting liep. De afstand was op dat moment dusdanig klein, en O. voelde zich dusdanig bedreigd, dat hij deze persoon een klap met gebalde vuist tegen zijn gezicht heeft gegeven. Deze persoon bleef echter in de richting van O. bewegen. O. zag vervolgens dat de groep die zich achter deze persoon had verzameld dichterbij kwam en dat hierdoor een gevaarlijke situatie ontstond. O. heeft hierop de hond losgemaakt. O. deelde mee dat een politieambtenaar van het platte petten team die persoon een klap met de wapenstok heeft gegeven waarmee het verzet werd gebroken.

5. Politieambtenaar O. verklaarde tijdens het onderzoek dat hondengeleiders zelden met de lange wapenstok werken omdat dit erg onhandig is. Zijn politiehond is veertig kilo spieren waarbij beide handen nodig zijn om hem tegen te houden als hij beet heeft, aldus O. O. deelde mee dat een lange wapenstok hierbij onhandig is. O. wist niet zeker of de andere hondengeleiders een lange wapenstok hadden gebruikt.

6. Getuige Her. vermeldde in het proces-verbaal van bevindingen dat hij zag dat enkele voetbalsupporters stil stonden en hun handen in de lucht staken. Her. hoorde een van hen

luidkeels roepen: "zeg dan godverdomme waar ik naar toe moet lopen" of woorden van gelijke strekking. Hierna zag Her. dat deze supporter enkele malen door een politieman, voorzien van een lange wapenstok, op zijn rug werd geslagen. Her. liet weten dat hij toen direct naar de betreffende politieambtenaar is gerend, zich heeft gelegitimeerd en gezegd dat hij zou zorgen dat deze supporter de parkeerplaats zou verlaten hetgeen dan ook geschiedde.

7. Her. liet tijdens het onderzoek weten dat de man die geslagen was pijn had en niet echt kon weglopen. Her. deelde mee dat die man ook nog van bovenaf met een wapenstok op zijn rug werd geslagen. De politieman sloeg daarbij met kracht, aldus Her. Her. wist zich te herinneren dat die man wel meerdere keren was geslagen. Her. liet weten niet te hebben gehoord dat er van tevoren werd gewaarschuwd voor geweldgebruik.

Ten aanzien van de klacht van E.:

8. Over zijn klacht over het gebruik van de lange wapenstok tegen hem is uit het onderzoek geen specifieke informatie naar voren gekomen. Ondanks dat het, gelet op de hectiek van de situatie voor mogelijk wordt gehouden dat deze gedraging zich heeft voorgedaan valt niet vast te stellen of dit bij E. het geval is geweest.

In zoverre onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

Ten aanzien van de klacht van C.:

9. Ook deze klacht wordt beoordeeld tegen de achtergrond van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie hiervóór onder II. 1.8.)

10. Gelet op de verklaringen van verzoeker, getuigen en betrokken politieambtenaren, staat vast dat verzoeker met de lange wapenstok in het gezicht is geslagen. Over het aantal malen dat is geslagen alsmede de aanleiding tot het gebruik van de wapenstok lopen echter de lezingen van betrokken ambtenaren en verzoeker en de getuige uiteen.

11. Echter, wat er ook zij van het aantal maal dat is geslagen en wat de aanleiding tot het slaan met de wapenstok is geweest, het staat gelet op verzoekers verwondingen vast dat verzoeker daarbij in het gezicht is geraakt. Niet is gebleken dat verzoeker zich op een zodanige wijze heeft verweerd tegen het slaan dat hij (mede) door eigen toedoen in het gezicht is geraakt. Gelet hierop staat vast dat de politieambtenaar op zodanige wijze met de lange wapenstok heeft geslagen dat hij daarmee bewust de aannemelijke kans heeft aanvaard dat verzoeker in zijn gezicht kon worden geraakt. Hiermee heeft hij gehandeld in strijd met de voor de lange wapenstok geldende instructie waarin onder meer is bepaald dat de meest kwetsbare delen van het lichaam (hoofd, hals, maagstreek en het onderlichaam) moeten worden ontzien (zie Achtergrond, onder C.) en hij heeft hiermee gehandeld in strijd met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

VII. Ten aanzien van het vernielen van de autoruiten

1. Verzoekers Ha. en E. klagen er over dat een politieambtenaar de ruiten van auto's heeft vernield.

Ha. liet in zijn aangifte van de vernieling onder meer weten dat hij niets van doen wilde hebben met de problemen met de politie en met zijn auto van de parkeerplaats wilde wegrijden. Ha. berichtte dat een medepassagier het rechtersportier opengooide op het moment dat daar een politieman liep. Deze politieman was in uniform gekleed, aldus Ha. Toen zijn medepassagier het portier weer dicht wilde doen, was dit niet mogelijk omdat die politieman boven aan de stijl het portier wilde opentrekken. Omdat zijn medepassagier dat riep, is Ha. gaan rijden. Er werd toen door een politieman met een lange wapenstok op de voorruit van zijn auto geslagen waardoor de ruit barstte, aldus Ha. Meteen daarop werd ook de achterrauit ingeslagen. Naast het linkersportier stond een man in burger en met een capuchon op die via het geopende raam riep dat Ha. moest stoppen. Ha. kwam er later achter dat het een politieman in burger was. Die man riep niet dat hij politieman was en legitimeerde zich ook niet.

Op het moment dat een persoon in burgerkleding hem sommeerde te stoppen reed hij door, aldus Ha. Ha. liet weten dat hij niet had gezien dat het een politieman betrof. Toen Ha. niet was gestopt sloeg die man de ruit van het bestuurdersportier kapot, terwijl het portier niet op slot was. Ha. is toen uit de auto gevlucht en werd vervolgens aangehouden.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.).

3. Politieambtenaar R. van het regionale politiekorps Gelderland-Midden rapporteerde dat hij had gezien dat de bestuurder van een kleine auto in de richting van politiemensen reed en hij hoorde de motor van de auto luid loeien. Terwijl die auto naar voren reed, zag R. dat plotseling van deze auto het portier aan de passagierskant werd geopend en dat men klaarblijkelijk opzettelijk met dat geopende portier tegen een politieman opreed. R. had gezien dat die politieman ten val kwam. Ondanks het feit dat andere politieambtenaren tegen de ramen van de auto tikten om de bestuurder van deze auto te laten stoppen zag en hoorde R. dat de auto volgas doorreed. R. had toen gezien dat enkele ruiten van deze auto werden ingeslagen en dat er een of twee mannen aan de passagierskant uit deze auto rolden.

4. Politieambtenaar Bij. van de regiopolitie Gelderland-Midden verklaarde tijdens het onderzoek dat hij had gezien dat politieambtenaar To. een ruit uit een auto sloeg.

5. Politieambtenaar L. verklaarde dat het inslaan van ruiten bij een kleine auto is gebeurd omdat waarschijnlijk mensen weigerden uit te stappen. L. liet weten dat hij te ver stond om

de omstandigheden goed te kunnen waarnemen. L. heeft wel glasgerinkel gehoord. L. had gezien dat een autoruit kapotging, dat het portier werd opengetrokken en de bestuurder eruit werd getrokken. Volgens L. was het To. die er met zijn hond bijstond. L. verklaarde niet te hebben gezien dat andere autoruiten werden ingeslagen. Hij liet wel weten dat het soms gebeurt bij een aanhouding als de verdachte niet uit een auto wil komen. L. deelde mee dat het zou kunnen zijn dat er op daken van de auto's is getikt met een wapenstok, maar hij liet weten dat hij dat niet heeft waargenomen.

6. Politieambtenaar To. deelde mee dat hij op korte afstand van hem een collega in uniform zag vechten met een man. To. was naar deze collega toegelopen om die collega te assisteren. Terwijl hij naar de collega toeliep zag To. vanuit zijn ooghoek dat een personenauto over de parkeerplaats in zijn richting reed. Toen To. deze personenauto op zich zag afkomen kreeg hij het gevoel dat hij moest oppassen voor zijn eigen veiligheid, hoewel de snelheid van de auto ongeveer stapvoets was. To. liet weten dat hij in ieder geval een zijstap moest maken om niet door deze auto te worden geraakt. Op het moment dat hij zich ter hoogte van het rechtersportier van de auto bevond, werd dit portier tegen hem aan opengegooid. To. deelde mee dat hij voelde dat het portier met kracht tegen hem aankwam. Hierdoor werd hij naar achteren geworpen, maar kon hij op de been blijven. To. zag dat het portier hierna meteen weer werd dichtgetrokken en dat de auto met onverminderde snelheid (stapvoets) doorreed.

Hierop had To. met luide stem laten weten dat de bijrijder van de auto was aangehouden terzake van ambtsbelemmering en had de bestuurder bevolen te stoppen. To. deelde mee dat hij probeerde het portier aan de zijde van de bijrijder te openen, hetgeen niet lukte. De bestuurder bleef doorrijden, waarop To. langs de achterzijde van de personenauto langsliep terwijl hij bleef roepen dat de bestuurder diende te stoppen. Omdat de bestuurder van de auto bleef doorrijden had To. met de staaflantaarn de achterrauit van de personenauto stukgeslagen, omdat hij op deze wijze zijn vordering aan de bestuurder om te stoppen kracht bij wilde zetten. Desondanks bleef de bestuurder stapvoets doorrijden, aldus To. Vervolgens liet To. de bestuurder weten dat hij tevens was aangehouden terzake ambtsbelemmering en riep hem nogmaals toe te stoppen. To. was inmiddels aan de linkerzijde van de personenauto gekomen en probeerde het portier aan de bestuurderszijde te openen, omdat de bestuurder nog steeds bleef doorrijden. Ook dit lukte To. niet, omdat kennelijk alle portieren gesloten waren. Hierop heeft To. met de staaflantaarn de linkerportieruit stukgeslagen, om op deze manier de bestuurder fysiek tot stoppen te kunnen dwingen. To. deelde mee dat alle andere pogingen die hij onder de gegeven omstandigheden in redelijkheid en gematigdheid heeft ondernomen om de bijrijder en in tweede instantie de bestuurder te kunnen aanhouden geen resultaat hadden gehad. Nadat To. de portieruit had stukgeslagen kon hij het portier openen.

7. Politieambtenaar To. verklaarde tijdens het onderzoek nog dat hij na genoemde gebeurtenis ook nog wel een tik met de zaklamp op een ruit van een andere auto heeft gegeven, omdat die auto vlak achter hem langs kwam gereden. To. liet weten dat de ruit

hierbij niet kapotging. To. heeft niet gezien dat politieambtenaren nog andere autoruiten hebben ingeslagen.

8. Getuige Ber. liet in zijn aangifte van vernieling van zijn auto aan de regiopolitie Brabant-Noord nog weten dat hij er tevens ook nog getuige van was geweest dat de politie een autoruit van een rijdende personenauto met een wapenstok insloeg en hierop een politiehond de auto in stuurde. Dit was net op het moment dat Ber. de parkeerplaats in een auto van een supporter verliet.

9. In het evaluatieverslag dat de politie Brabant-Noord van de gebeurtenis opmaakte staat onder meer vermeld dat de politie Gelderland-Midden drie inzittenden van een kleine auto uit het rijdende voertuig haalde en mogelijk aanhield. In het verslag werd aangegeven dat hierbij nagenoeg alle ruiten van de auto werden ingeslagen door de politie Gelderland-Midden. Na de aanhouding van de bestuurder werd gezien dat de auto nog doorreed en door een politieambtenaar werd stilgezet. Voorts werd meegedeeld dat werd gezien dat de achterrauit van deze auto was vernield. Het evaluatieverslag vermeldt voorts dat een hondengeleider met behulp van een staaflamp de achterrauit insloeg van de auto die achter deze kleine auto reed en kennelijk niet snel genoeg.

10. Getuige P., politieambtenaar bij het regionale politiekorps Brabant-Noord deelde in zijn proces-verbaal van bevindingen mee dat hij zag en hoorde dat door twee collega's hondengeleiders een aantal supporters in een auto gesommeerd werd de parkeerplaats te verlaten. Hij liet weten dat toen hier kennelijk niet of niet direct aan werd voldaan en de inzittenden commentaar leverden, een van de collega's met een lange wapenstok door het geopende raam naar binnen prikte. Toen de inzittenden hierop het raam weer sloten, werd door deze politieambtenaar met de staaflamp op het raam geslagen waarbij de ruit werd ingeslagen. Het voertuig reed toen al verder en verliet met gillende banden de parkeerplaats.

11. In het proces-verbaal van bevindingen dat getuigen Al. en Raa. van het regionale politiekorps Brabant-Noord opmaakten, vermeldden zij dat zij hadden gezien dat een wit gekleurde personenauto het parkeerterrein af trachtte te rijden, hetgeen niet direct ging doordat er voor en achter hem meerdere personenauto's stonden. De getuigen deelden mee dat zij zagen en hoorden dat een hondengeleider met diensthond de bestuurder van personenauto vorderde om onmiddellijk te vertrekken. Hierop reed de bestuurder, na kort stil te hebben gestaan het parkeerterrein af. Hierbij gaf de bestuurder veel gas en de motor van de personenauto maakte hierbij veel toeren, aldus de getuigen. Al. en Raa. vermeldden dat zij deze hondengeleider hoorden vloeken en zagen daarna dat de hondengeleider met de achterzijde van een staaflamp een portierraam insloeg. De bestuurder van de personenauto reed door. Getuige Al. liet voorts weten dat de hondengeleider door het inslaan van het glas aan zijn pols gewond was geraakt en bloedde.

12. In het proces-verbaal van bevindingen dat getuige Sa., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, opmaakte, vermeldde hij dat hij zag dat van een kleine personenauto de ruiten waren vernield en dat van deze personenauto de ruit aan de bestuurderszijde door een burger, vermoedelijk een politieman, werd ingeslagen. Sa. deelde mee dat hij had gezien dat de bestuurder van deze auto werd aangehouden en toen deze was aangehouden de auto nog reed. De auto werd door een politieman tot stilstand gebracht, aldus Sa. Sa. liet weten dat de bestuurder, tevens de aangehouden man, de later bekend geworden Ha. bleek te zijn, die in 's-Hertogenbosch later in de week aangifte heeft gedaan van vernieling door de politie Gelderland-Midden.

13. Getuige Her. vermeldde in het door hem opgemaakte proces-verbaal van bevindingen dat hij had gezien dat een van de collega's van de politie Gelderland-Midden met een staaflamp een autoruit insloeg van een langrijdende personenauto.

Voorts verklaarde Her. tijdens het onderzoek dat er dingen gebeurden die echt niet door de beugel konden. Her. had gezien dat een auto langzaam wegreed om het parkeerterrein te verlaten. Een politieman stond aan de kant van de uitrit met een staaflantaarn in zijn handen, aldus Her. Her. berichtte dat het zou kunnen zijn dat de mensen in de auto iets hebben geroepen, maar ineens sloeg die politieman een raam van de auto in. Her. stond op 50 meter afstand en het was donker, zodat hij niet goed kon zien welk raam dat was. Volgens Her. zaten vier mensen in die auto. Hij liet weten dat zelfs als mensen schelden, dat nog geen reden kan zijn om een autoruit in te slaan. Her. had de indruk gekregen dat de collega's uit Gelderland-Midden vrij spel hadden.

14. Getuige P. deelde in zijn proces-verbaal van bevindingen mee dat hij had gezien dat bij de uitgang van de parkeerplaats door een politieambtenaar met de lange wapenstok in een auto werd geprikt. P. zag dat een auto de parkeerplek afreed en liet weten dat hij aan de uitgang aan de kant van de rijder had gestaan. P. nam waar dat die rijder iets wilde roepen. P. had gezien dat aan de rijderszijde een wapenstok naar binnen werd geprikt. Het was een stevige duwbeweging met twee handen, maar P. wist niet of de persoon in de auto werd geraakt. Vanuit de auto werd vervolgens een reactie achter uit de auto gegeven. P. had gezien dat een andere agent die naast de politieagent stond die naar binnen had geprikt daarop met een staaflamp de ruit aan de rechter achterzijde insloeg.

Voorts verklaarde P. tijdens het onderzoek dat de auto's van het terrein af wilden, maar dat de politie eigenlijk in de weg stond. Hij liet weten dat de politie er met ongeveer tien man stond. Er was geen structuur, er werd individueel of in duo-verband gewerkt, aldus P. Hij had gehoord dat er werd gezegd: "Eraf, eraf!" en dat de mensen er wel afwilden, maar niet verder konden rijden. P. hoorde dat er nogmaals werd gesommeerd, hij zag dat het kennelijk niet snel genoeg ging en hoorde de inzittenden iets roepen. P. zag dat een politieman met een staaflamp een autoruit stuksloeg en dat een hond de auto werd ingejaagd.

15. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Op grond van artikel 2 van de Politiewet 1993 (zie Achtergrond, onder B.) heeft de politie tot taak te zorgen voor de handhaving van de rechtsorde. Ingevolge artikel 8 van de Politiewet (zie Achtergrond, onder B.) zijn politieambtenaren bevoegd in de rechtmatige uitoefening van hun bediening geweld te gebruiken indien het door hen beoogde doel alleen daardoor kan worden bereikt en indien het belang van het doel het gebruik van geweld rechtvaardigt.

16. Voordat wordt toegekomen aan de beoordeling van de klachten over het inslaan van de ruiten, dient te worden vastgesteld of de betrokken ambtenaren in dit geval werkzaam waren in de rechtmatige uitoefening van hun bediening.

Aannemelijk is dat de bijrijder van Ha. het portier van de auto heeft geopend met de kennelijke opzet politieambtenaar To. daarmee te raken, hetgeen ook is gebeurd. De bijrijder kon daarom als verdachte van ambtsbelemmering (zie Achtergrond, onder E.) worden aangemerkt. Politieambtenaar To. was immers op dat moment bezig met de handhaving van de openbare orde, hetgeen een onderdeel van zijn taak uitmaakt en hij werd middels het openen van het portier daarin belemmerd.

Op grond van het voorgaande was politieambtenaar To. bevoegd de bijrijder als verdachte van ambtsbelemmering aan te houden. To. heeft in redelijkheid kunnen overgaan tot de daadwerkelijke aanhouding van de bijrijder. Uitstel hiervan leverde namelijk een gereede kans op dat de bijrijder onbekend zou blijven. In zoverre is juist gehandeld.

Het voorgaande geldt eveneens ten aanzien van verzoeker Ha. omdat hij, met het wegrijden nadat hem was gesommeerd te blijven staan, eveneens een ambtshandeling van To. heeft belemmerd, te weten de (rechtmatige) aanhouding van de bijrijder.

Op grond van het bovenstaande was de politie bevoegd geweld te gebruiken.

17. Ten aanzien van verzoeker Ha. wordt het volgende overwogen. Het staat vast dat de politie bij het door hem bestuurde voertuig twee autoruiten heeft ingeslagen, te weten de achterraut en het linkerportierraam.

18. Op het punt van het slaan op de voorruit van de auto van Ha. wordt overwogen dat dit, voor zover dit het geval is geweest, kennelijk door een andere politieambtenaar dan To. moet zijn gebeurd, gelet op de verklaring van verzoeker dat het slaan op de voorruit en het inslaan van de achterraut (door To.) zeer kort na elkaar hebben plaatsgevonden en dat To. kort voor het inslaan van de achterraut nog het rechterspoorportier trachtte te openen. Op het punt van het slaan op de voorruit van het door Ha. bestuurde voertuig is uit het onderzoek niet gebleken dat dit is gebeurd.

19. Over het inslaan van de achterrauit van het door Ha. bestuurde voertuig wordt het volgende overwogen. Het staat vast dat To., nadat hij een vruchteloze poging had ondernomen de bijrijder van Ha. aan te houden, achter het rijdende voertuig is langsgelopen en daarbij de achterrauit heeft ingeslagen. Niet valt in te zien dat hiermee de aanhouding van de bijrijder en of verzoeker Ha. kon zijn gediend. Beiden bevonden zich immers voorin het voertuig. Het voerde voorts te ver om middels het inslaan van de achterrauit de vordering tot stoppen kracht bij te zetten. Het belang van het aanhouden van een verdachte wegens ambtsbelemmering rechtvaardigde een dergelijk gewelddadig optreden niet. Bovendien werkte dit optreden escalatie in de hand. Hiermee heeft de politie gehandeld in strijd met het evenredigheidsvereiste.

In zoverre is de onderzochte gedraging op dit punt niet behoorlijk.

20. Over het inslaan van de linkerportierraai van het door Ha. bestuurde voertuig wordt het volgende overwogen. Het staat vast dat Ha. heeft gezien dat zijn bijrijder het autoportier tegen een geüniformeerde politieambtenaar heeft aangegooid en dat daarop de politie heeft getracht de bijrijder aan te houden, hetgeen niet is gelukt. Voorts staat vast dat Ha. daarna heeft geprobeerd (met de bijrijder) weg te rijden.

Verzoeker valt niet te volgen in zijn lezing dat het voor hem niet duidelijk was dat de volgens hem in burger geklede persoon die bij zijn portier aanwezig was, een politieambtenaar heeft betroffen. Gelet op de korte opeenvolging van gebeurtenissen rond de auto van Ha., lag het in de rede dat verzoeker kon aannemen dat de persoon bij zijn autoportier een politieambtenaar was.

Door te besluiten door te (blijven) rijden en geen gevolg te geven aan de mondelinge oproep te stoppen heeft verzoeker de kans genomen dat op een verdergaande wijze tegen hem zou worden opgetreden.

Het is voldoende aannemelijk dat politieambtenaar To. het portier aan de zijde van Ha. niet heeft kunnen openen. Voorts is het aannemelijk dat verzoeker heeft gehoord dat hem is gesommeerd te stoppen en dat hij daaraan niet heeft voldaan. Gelet hierop heeft politieambtenaar To. ervoor kunnen kiezen geweld te gebruiken en door middel van het inslaan van het portierraam het portier te openen met het doel Ha. aan te houden.

Hiermee heeft To. gehandeld in overeenstemming met de vereiste evenredigheid.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

21. Op het punt van het inslaan van een autoruit van verzoeker E. wordt overwogen dat uit het onderzoek niet is gebleken dat de politie dit heeft gedaan. Mede gelet op zijn mededeling dat hij bij zijn auto kapot glas verwijderde en toen werd geslagen, wordt het ervoor gehouden dat de vernieling van de autoruit tijdens de wedstrijd door derden is gepleegd. Dit klachtonderdeel miste derhalve feitelijke grondslag.

VIII. Ten aanzien van een politiehond de auto insturen

1. Verzoeker Ha. klaagt er over dat de politie een politiehond via een vernield portierraam zijn auto heeft ingestuurd. Dit gebeurde nadat de ruiten van zijn auto waren ingeslagen, aldus verzoeker. Hij is toen uit zijn auto gevlucht en werd vervolgens aangehouden.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.).

3. Politieambtenaar To. liet in zijn geweldrapportage weten dat, toen hij de ruit van het linker voorportier had ingeslagen (zie hiervoor, onder VII.), de auto nog steeds bleef doorrijden. Hierop heeft To. de hond ingezet op de bestuurder van de auto. To. liet weten dat hij de bestuurder niet heeft gewaarschuwd dat de hond zou worden ingezet, omdat hiervoor op dat moment geen gelegenheid meer was en To. van mening was dat hij de bestuurder reeds voldoende had gewaarschuwd en bevelen had gegeven de personenauto tot stilstand te brengen. To. zag dat de hond de bestuurder in het linkeronderbeen beet en vasthield. Op het moment dat To. de hond inzette was de bestuurder al uit de personenauto gekomen en probeerde de bestuurder via de bijrijderszitplaats eveneens de auto te verlaten. Door deze beweging van de bestuurder kon hij zich uit de beet van de hond losmaken en verliet eveneens aan de bijrijderskant de personenauto, aldus To. Hierop zijn de bestuurder en de bestuurder aangehouden.

4. Politieambtenaar Bij. van het regionale politiekorps Gelderland-Midden verklaarde dat Hij heeft gezien dat er een hond in de auto werd gezet, dit gebeurde zo'n 10 meter achter hem. Bij. stond daar op ongeveer 10 meter afstand rechts voor en is in die richting gelopen. Bij. verklaarde dat hij toen had gezien dat de linkerruit uit die auto werd geslagen en dat vervolgens de hond naar binnen werd gestuurd. Volgens Bij. ging de hond door een geopend portierraam naar binnen en heeft toen de bestuurder van die auto gebeten.

Bij. wist zich nog te herinneren dat de achterrauit en de linkerruit van de auto waren kapotgeslagen en dat de inzittenden rechts zijn uitgestapt. Over de aanleiding tot de inzet van de hond kon Bij. niets medelen.

5. Getuige Her., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, deelde in zijn proces-verbaal van bevindingen mee dat hij had gezien dat er bij een auto, die het parkeerterrein wilde verlaten en die tussen de politiemensen doorreed, een hond door een geopend raam van een auto naar binnen werd gestuurd. De hond bleef aan de lijn, maar sprong volgens Her. door een openstaand raam aan de linkerkant naar binnen. Her. heeft toen niet gehoord dat er een commando aan de hond werd gegeven, maar normaal gesproken doet een politiehond niets zonder commando, aldus Her.

6. Politieambtenaar P. van het regionale politiekorps Brabant-Noord deelde in zijn proces-verbaal van bevindingen mee dat hij had gezien dat die politiehond de mensen in

de auto beet.

7. Dit klachtonderdeel wordt eveneens beoordeeld tegen de achtergrond van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam (zie hiervóór, onder II. 1.8.).

8. Het staat vast dat politieambtenaar To. zijn diensthond via het stukgeslagen linkerportierraampje in de personenauto heeft ingezet. Voorts is daarbij voldoende aannemelijk dat de hond Ha. in de auto heeft gebeten. Ten slotte staat vast dat To. niet heeft gewaarschuwd voordat de hond werd ingezet.

Zoals hiervoor onder VII. 16. is overwogen was politieambtenaar To. op dat moment bevoegd geweld te gebruiken. Hij is daarbij echter te snel overgegaan tot de inzet van de hond. Het belang van het aanhouden van een verdachte rechtvaardigde een dergelijk gewelddadig optreden niet. Bovendien werkte dit optreden escalatie in de hand. De politie heeft met de gekozen handelwijze gehandeld in strijd met het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

IX. Ten aanzien van de toepassing van hoor- en wederhoor bij de klachtbehandeling

1. Voorts klagen verzoekers in dit verband over de wijze waarop het regionale politiekorps Gelderland-Midden hun klachten heeft behandeld. Zij klagen er met name over dat de politie hun klachten heeft afgehandeld terwijl geen hoor- en wederhoor is toegepast.

2. De korpsbeheerder berichtte op dit punt dat verzoeker C. op 7 juli 2003 een bemiddelingsgesprek heeft gevoerd, waarna hij ter afsluiting van het traject formele bemiddeling op 28 september 2003 een schrijven heeft ontvangen van de districtschef. C. heeft op dit schrijven niet meer gereageerd zodat werd aangenomen dat de bemiddeling was geslaagd.

Over de klacht van verzoeker E. liet de korpsbeheerder weten dat E. geen klacht heeft ingediend. Wel had de heer E. aangifte van vernieling gedaan. De korpsbeheerder berichtte dat uit de aangifte van E. blijkt dat dit de vernieling betreft die vermoedelijk zou zijn begaan door Vitesse-supporters.

Ten aanzien van verzoeker Ha. deelde de korpsbeheerder mee dat ook hij geen klacht had ingediend. Ha. had bij de politie Den Bosch echter wel aangifte gedaan van vernieling van zijn auto door de politie. Hij had echter bij de regiopolitie Gelderland-Midden geen verzoek tot schadevergoeding ingediend.

De korpsbeheerder deelde over de klacht van de heer Li. mee dat hij geen bemiddelingsgesprek heeft gevoerd en dat zijn klacht met de brief van de districtschef van 16 december 2002 is afgehandeld. De klacht van Li. is geheel schriftelijk behandeld. Li.

heeft niet meer op de afdoeningsbrief gereageerd zodat werd aangenomen dat het klachttraject na de formele bemiddeling tot een einde is gekomen, aldus de korpsbeheerder.

De korpsbeheerder heeft echter geen standpunt ingenomen over voorgaande klachten (zie verder Inleiding onder 3.).

3. Politieambtenaar O. van het regionale politiekorps Gelderland-Midden verklaarde dat hij weet dat er op een gegeven moment klachten zijn ingediend en aangiften zijn geweest. Zijns inziens zijn de klachten niet op een fatsoenlijke manier afgehandeld, omdat enkele pagina's van de klachten of aangiftes vanuit Den Bosch niet eens waren bekeken. O. liet weten dat hij niet is gehoord tijdens de interne procedure.

4. Politieambtenaar To. verklaarde dat hem niet bekend was geweest dat er naar aanleiding van zijn politieoptreden een klachtenprocedure is geweest. Wel had hij met zijn collega en toenmalige chef A. in september 2002 een gesprek gehad met de toenmalige plaatsvervangend districtschef N.

5. Het vereiste van hoor en wederhoor houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van een handeling of beslissing betrokkenen in staat stellen te worden gehoord. Dit betekent dat een bestuursorgaan betrokkenen in de gelegenheid moet stellen om voor hun belangen op te komen. Hiervan is sprake als het bestuursorgaan de klager en degene op wie de klacht betrekking heeft in de gelegenheid stelt te worden gehoord. Op deze wijze wordt het vertrouwen in de onbevooroordeeldheid van de klachtbehandelende instantie gewaarborgd. Horen is ook om andere redenen van belang. Horen kan ertoe dienen nadere informatie te verkrijgen. Tevens kan het de waarheidsvinding dienen. Verder is het van belang dat partijen in de gelegenheid worden gesteld om op elkaars standpunt te reageren. Horen in een klachtprocedure dient dan ook uitgangspunt te zijn, naar de meermaals vastgelegde opvatting van de Nationale ombudsman.

Van het horen kan alleen dan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord. Indien degene op wie de klacht betrekking heeft feitelijk verweer voert en de gedraging ontkent of feiten aanvoert die de gedraging in een andere daglicht plaatsen, is er sprake van (nieuwe) gegevens waarover de klager zijn visie moet kunnen geven. Wederhoor is dan een vereiste.

Het vereiste van hoor en wederhoor was ten tijde van de behandeling van de klacht in de Klachtenregeling politieregio Gelderland-Midden vastgelegd in artikel 25 en 26 (zie Achtergrond, onder D.).

6. Over de klacht van verzoeker C. wordt het volgende overwogen. C. heeft naar aanleiding van de betreffende gebeurtenis op 24 februari 2002 aangifte van mishandeling

door politieambtenaren gedaan bij het regionale politiekorps Brabant-Noord (zie C. Standpunt korpsbeheerder, onder 13.). Voorts heeft C. een klacht ingediend over het politieoptreden. Het staat vast dat de chef van het district Arnhem-Veluwezooom op 7 juli 2003 naar aanleiding van de klacht van C. met hem een gesprek heeft gevoerd. Gelet op de inhoud van de afdoeningsbrief van 28 september 2003, waarin staat vermeld dat na het gesprek van 7 juli 2003 met de heer C. opnieuw onderzoek werd ingesteld, en gelet op het feit dat de heer C. daarop de brief van 28 september heeft ontvangen zonder dat hij tussen 7 juli en 28 september in de gelegenheid is gesteld te reageren op de rapportages van de betrokken politiemedewerkers, staat vast dat niet is voldaan aan het vereiste van hoor- en wederhoor, zoals ook is neergelegd in de Klachtenregeling politieregio Gelderland-Midden.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

7. Over de klacht van verzoeker E. wordt overwogen dat uit het onderzoek niet is gebleken dat hij in eerste instantie een klacht heeft ingediend bij het regionale politiekorps Gelderland-Midden. Hiermee ontvalt de feitelijke grondslag aan dit onderdeel van de klacht.

8. Ten aanzien van de klacht van verzoeker Ha. wordt overwogen dat uit het onderzoek is gebleken dat hij op 27 februari 2002 bij het regionale politiekorps Brabant-Noord aangifte heeft gedaan van vernieling van zijn auto door de politie Gelderland-Midden. Voorts staat vast dat het regionale politiekorps Gelderland-Midden middels toezending van deze aangifte tezamen met onder meer de processen-verbaal van bevindingen op 28 februari 2002 (zie A. Feiten, onder 11.) op de hoogte is gekomen van deze aangifte. Gelet op het feit dat deze aangifte dezelfde gebeurtenissen betrof als waarover de FanClub Den Bosch en de heer C. een klacht had ingediend, had het in de rede gelegen deze aangifte ook als een klacht over het betreffende politieoptreden te beschouwen.

Om die reden had de heer Ha. in het kader van de behandeling van zijn klacht, alsmede in het kader van de behandeling van de klachten van de heer C. en de heer Li. (zie hierna, onder 9.) moeten worden gehoord en had hij ook in de gelegenheid moeten worden gesteld te reageren op de rapportages van de betrokken politieambtenaren. Dit is niet gebeurd. Hiermee is gehandeld in strijd met het vereiste van hoor- en wederhoor.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

9. Over de klacht van de heer Li. wordt het volgende overwogen. Bij brief van 31 oktober 2002 diende Li. bij het regionale politiekorps een klacht in over het betreffende politieoptreden. Op 5 november 2002 deed hij aangifte van mishandeling door de politie. De chef van het district Arnhem-Veluwezooom heeft op 16 december 2002 de klacht van Li. afgedaan. Niet is gebleken dat Li. op enig moment is gehoord en dat hij in de gelegenheid is gesteld te reageren op hetgeen de betrokken politieambtenaren naar voren hebben gebracht. Hiermee is eveneens in strijd gehandeld met het vereiste van hoor- en

wederhoor.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

10. Ten overvloede wordt overwogen dat ook enkele direct betrokken ambtenaren niet in het kader van de klachtbehandeling zijn gehoord of in de gelegenheid zijn gesteld te reageren op hetgeen de klagers naar voren hadden gebracht. Dit is niet juist.

X. Ten aanzien van het horen van getuigen

1. Voorts klagen verzoekers er over dat het regionale politiekorps Gelderland-Midden hun klachten heeft afgehandeld terwijl de begeleidende politieambtenaren van het regionale politiekorps Brabant-Noord niet zijn gehoord. Verzoeker Li. liet in dit verband weten dat hij naar aanleiding van de afdoening van de klacht door de plaatsvervangend districtschef Arnhem-Veluwezooom van 16 december 2002, bij brief van 18 december 2002 had laten weten dat het politiedetachement van het regionale politiekorps Brabant-Noord getuige was geweest van het politieoptreden. Hiervan was een ambtelijk verslag opgemaakt.

2. De korpsbeheerder heeft op dit punt geen standpunt ingenomen (zie hiervóór, Inleiding, onder 3.). In zijn klachtafdoening van 16 december 2002 aan verzoekers beschreef de plaatsvervangend districtschef de situatie op betreffende avond waarbij hij eenmaal refereerde aan verklaringen van politiemensen. In vervolg op verzoekers brief van 18 december 2002 berichtte de plaatsvervangend districtschef dat verzoekers klacht nogmaals in behandeling werd genomen waarbij zorg zou worden gedragen voor een snelle en correcte afhandeling. Bij brief van 28 september 2003 deed de districtschef verzoekers klacht af. Hij liet weten dat de in de rapportages van de dienstdoende hondengeleiders en andere politiemedewerkers die in dienst waren bleek dat de situatie anders was dan verzoeker beschreef. Hij concludeerde dat de politie juist heeft gehandeld.

3. Het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving houdt in dat bestuursorganen bij de voorbereiding van hun handelingen de relevante informatie verwerven. Dit houdt onder meer in dat bij de behandeling van een klacht de informatie die een klager en derden aanvoeren in beginsel dient te worden betrokken.

4. Uit het onderzoek is gebleken dat vijf ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant-Noord kort na de wedstrijd hun bevindingen op en nabij de parkeerplaats van de Ohra in een evaluatieverslag en in een aantal processen-verbaal hebben neergelegd. Het staat vast het regionale politiekorps Brabant-Noord op 25 februari 2002 de chef van het district Arnhem-Veluwezooom het evaluatieverslag heeft toegezonden.

Voorts staat vast dat het regionale politiekorps Brabant-Noord de processen-verbaal, naar het regionale politiekorps Gelderland-Midden heeft gezonden.

5. Gelet op hetgeen hiervoor onder 4. is vastgesteld, hadden de plaatsvervangend districtschef en de districtschef Arnhem-Veluwezooom ten tijde van de afdoening van de klachten de beschikking over de door de regiopolitie Brabant-Noord aangeleverde informatie. Gelet op de inhoud van de afdoeningsbrieven van 16 december 2002 en van 28 september 2003 staat vast dat de informatie van de regiopolitie Brabant-Noord in het geheel niet is betrokken bij de afhandeling van verzoekers klachten. Ten aanzien van de tweede afdoeningsbrief klemt dit te meer omdat verzoeker C. bij brief van 18 december 2002 duidelijk heeft aangegeven dat deze informatie voorhanden was. Hiermee hebben de districtschef en diens plaatsvervanger onvoldoende objectiviteit in acht genomen ten aanzien van hetgeen was voorgevallen en twijfel opgeroepen over het zelfreinigende vermogen van het regionale politiekorps Gelderland-Midden.

Hiermee is dan ook in strijd gehandeld met het vereiste van actieve en adequate informatieverwerving.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

6. Ten overvloede wordt overwogen dat diverse direct bij het politieoptreden betrokken politieambtenaren tijdens het onderzoek hebben aangegeven niet te zijn gehoord in het kader van de behandeling van de klachten, ondanks het feit dat zij hun bevindingen hebben neergelegd in geweldsrapportages

XI. Ten aanzien van de ongegrondverklaring

1. Ten slotte klagen verzoekers erover dat de klachten ongegrond zijn verklaard.

2. Ook op dit punt heeft de korpsbeheerder geen standpunt ingenomen. Op deze plaats geldt in het bijzonder de rol van korpsbeheerder als eindverantwoordelijke voor de gedragingen van de politie (zie Inleiding, onder 3.).

3. Het motiveringsvereiste houdt in dat het handelen van bestuursorganen feitelijk en logisch wordt gedragen door een kenbare motivering. Dit brengt met zich mee dat een bestuursorgaan in de afhandelingsbrief naar aanleiding van een klacht op alle klachtonderdelen dient in te gaan, tenzij er bijzondere redenen kunnen worden aangegeven om dat niet te doen. Voorts wordt het handelen van een bestuursorgaan feitelijk en logisch gedragen door een kenbare motivering. Een bestuursorgaan moet zijn besluiten en handelingen steeds goed motiveren omdat het niet vrij is om naar eigen goeddunken of willekeur te handelen. Drie bouwstenen voor een goede motivering zijn: de relevante wettelijke voorschriften, de relevante feiten en belangen en een deugdelijke redenering, die de burger moet kunnen achterhalen. De motivering moet toegesneden zijn op het concrete geval en moet in elk geval laten zien dat rekening is gehouden met de belangen van de betrokken burgers.

4. De reacties van de districtschef aan verzoekers, waarin wordt meegedeeld dat klachten dat er te hard zou zijn opgetreden als niet gegrond zijn beoordeeld, zijn in te algemene bewoordingen gesteld. Hiermee heeft de districtschef nagelaten te beoordelen of de ingediende klachten al dan niet gegrond zijn. Niet is gebleken dat er bijzondere redenen waren om niet op alle klachtonderdelen in te gaan. Hiermee heeft de politie gehandeld in strijd met het motiveringsvereiste.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

SLOTBESCHOUWING

Op 23 februari 2002 heeft zich een confrontatie tussen de politie van het politiekorps Gelderland-Midden en voetbalsupporters afgespeeld die niet passend is in de Nederlandse samenleving. Bossche supporters die na de wedstrijd tegen Vitesse in Arnhem in het donker terugkeerden bij hun auto's merkten dat autoruiten waren vernield, banden waren lek gestoken en leuzen in de lak waren gekrast. Dit terwijl zij verwachtten dat er bewaking was. De politie die ter plaatse was, bleek niet in staat de gebeurtenissen die volgden op deze ontdekking in goede banen te leiden. Enerzijds was er een dreigende confrontatie tussen Bossche en Arnhemse supporters ten gevolge van deze vernielingen, anderzijds was er een appel van de Bossche supporters op de politie om aangiften op te nemen. Dit appel kan beschouwd worden als het verzoek om rekening te houden met gelegitimeerde belangen. Het is begrijpelijk dat in deze situatie geen aangiften werden opgenomen. Dat neemt niet weg dat de politie niet heeft weten te voorkomen dat de situatie escaleerde. Hierbij heeft mede een rol gespeeld dat het bij de politie heeft ontbroken aan voldoende sturing en coördinatie. Die escalatie leidde ertoe dat in korte tijd een chaotische gevechtsituatie op de parkeerplaats ontstond, waar de politie greep op de situatie verloor. Regie van de politie gericht op conflictbeheersing is uit de gebeurtenissen niet af te leiden. Dit had tot gevolg dat individuele politiemensen een individuele strijd zijn aangegaan en daarmee is de politie zelf onderdeel geworden van het conflict. In deze strijd heeft de politie agressief en beschadigend de (lange) wapenstok gehanteerd tegen mensen. Ook heeft de politie met wapenstok en andere voorwerpen autoruiten ingeslagen terwijl onduidelijk was welk doel met deze daad beoogd was. Bovendien zijn politiehonden gericht ingezet tegen individuele mensen in situaties waarin zij fysiek geen enkele kant op konden. Deze mensen riepen onder meer: "Zeg dan godverdomme waar ik heen moet!" Omdat er geen uitweg was hebben mensen hondenbeten moeten incasseren.

Twee incidenten vragen daarbij speciale aandacht. In één geval heeft een agent de ruit van een auto ingeslagen en vervolgens de politiehond deze auto ingejaagd zodat de inzittenden in het nauw kwamen te zitten. In een tweede geval lag een man die al gebeten was op de grond terwijl een agent zijn hond aanzette om de man nogmaals te bijten. Dit slachtoffer werd bovendien geconfronteerd met een agent die zijn voet bij hem in zijn nek zette en zo het hoofd van de man tegen de grond drukte. Hierbij is van ondergeschikte betekenis dat betrokkene verdachte was, omdat hij in de gegeven situatie geen verzet

bood. Deze handeling is ongepast en vernederend.

De Nationale ombudsman is geschokt door het excessieve karakter van het hiervoor omschreven geweldgebruik. De politie oefent het openbare gezag uit en beschikt daartoe over het geweldsmonopolie. Van deze macht mag echter alléén gecontroleerd en proportioneel gebruik gemaakt worden. In deze situatie is de politie een harde confrontatie aangegaan met rechtstatelijke uitgangspunten en heeft op verschillende momenten de integriteit van het menselijk lichaam van betrokkenen grof geschonden.

Supporters hebben zich met klachten over dit politieoptreden gemeld bij de politie. Er is echter geen gedegen onderzoek ingesteld. De Nationale ombudsman is opgelopen tegen het feit dat de uitvoerige en sprekende verklaringen van politieambtenaren van de regiopolitie Brabant-Noord die ter plaatste ook aanwezig zijn geweest tijdens de voetbalrel, buiten beschouwing zijn gelaten. Uiteindelijk heeft de korpsbeheerder van de regiopolitie Gelderland-Midden, de burgemeester van Arnhem, zich onthouden van een oordeel over de klachten. Gelet op het oordeel van de Nationale ombudsman over dit politieoptreden is de conclusie gerechtvaardigd dat de klachtbehandeling door het politiekorps zelf slechts verhullend heeft gewerkt ten aanzien van het excessieve karakter van het geweld van leden van het eigen politiekorps. Vrijwel alle bij het onderzoek van de Nationale ombudsman gehoorde politieambtenaren hebben aangegeven niet te zijn gehoord in de oorspronkelijke klachtenprocedure. Daarmee rijst ook ernstige twijfel over de effectiviteit van het zelfreinigende vermogen van het politiekorps Gelderland-Midden dat in deze aangelegenheid passend zou zijn geweest. Het ontbreken van een gedegen onderzoek bij de klachtbehandeling heeft ertoe bijgedragen dat de Nationale ombudsman in zijn onderzoek geconfronteerd werd met de noodzaak om alsnog een uitvoerig feitenonderzoek te doen. Bij de interne klachtbehandeling hadden op redelijke termijn de feiten boven tafel kunnen komen. Dat dit niet gebeurd is een gemiste kans voor het politiekorps Gelderland-Midden.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Midden, is

gegrond ten aanzien van:

het laten bijten door politiehonden; wegens schending van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam;

het laten bijten van verzoeker Li. terwijl hij geboeid op de grond lag, wegens schending van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam;

het met de voet in de nek onder controle houden; wegens schending van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam;

het slaan met de lange wapenstok van C.; wegens schending van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam;

het vernielen van de autoruiten van Ha.; wegens schending van het vereiste van evenredigheid;

het via het portierraam de auto insturen van een politiehond, wegens schending van het grondrecht van onaantastbaarheid van het lichaam;

het niet toepassen van hoor- en wederhoor van Li., C. en Ha. en de betrokken ambtenaren, wegens schending van het vereiste van hoor- en wederhoor;

het niet-horen van getuigen van de regiopolitie Brabant-Noord, wegens schending van het vereiste van hoor- en wederhoor; en

het ongegrond verklaren van verzoekers klachten, wegens schending van het motiveringsvereiste.

niet-gegrond ten aanzien van:

het ter plaatse niet opnemen van de aangiften;

het vernielen van de autoruit van Ha.

De Nationale ombudsman onthoudt zich van een oordeel ten aanzien van het slaan met de lange wapenstok van E.

De klachten over het onaangeliend achter Li. aansturen van de politiehond, het niet toepassen van hoor- en wederhoor van E. en het vernielen van de autoruit van Ha. missen feitelijke grondslag.

Onderzoek

Op 28 september 2003 werd door de voorzitter van de FanClub FC Den Bosch, namens Li., C., E. en Ha., respectievelijk te 's-Hertogenbosch en Rosmalen, een klacht ingediend over een gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Midden. Nadat verzoekers het verzoekschrift bij brieven van 20 oktober 2003 en van 11 januari 2004 hadden aangevuld, werd naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden (de burgemeester van Arnhem), een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werden zes betrokken ambtenaren gehoord.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werden vijf getuigen gehoord.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. Noch verzoeker noch de betrokken ambtenaren gaven binnen de gestelde termijn een reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. Feiten

1. In de avond van 23 februari 2002 vond na afloop van de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch op en nabij de parkeerplaats van Ohra te Arnhem een confrontatie plaats tussen supporters van FC Den Bosch en ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden.

2. Politieambtenaren Bij en Go. hielden bij die confrontatie verzoeker Li. aan. In het proces-verbaal van de aanhouding, dat zij op 23 februari 2002 opmaakten, vermeldden zij onder meer:

"GROND VOOR AANHOUDING:

Artikel 267 LID 2 Wetboek van Strafrecht

en

Artikel 132 (kennelijk wordt bedoeld 131; N.o.) Wetboek van Strafrecht

(...)

Op zaterdag 23 februari 2002 omstreeks 22.15 uur, bevonden wij ons per dienstauto en in uniform gekleed op de Rijksweg-west te Arnhem, gemeente Arnhem. Wij waren aldaar belast met het toezicht op de voetbalwedstrijd Vitesse-FC Den Bosch. Op dat moment waren wij bezig met de begeleiding van de bussen met daarin ongeveer 150 FC Den Bosch supporters vanaf het Gelredome richting het Ohra-gebouw. Gekomen bij het Ohra-gebouw alwaar de FC Den Bosch supporters hun voertuigen hadden geparkeerd zagen wij dat er in ieder geval 2 personenauto's van deze supporters vernield waren. Wij zagen namelijk dat er enkele banden lek gestoken waren en dat er enkele ruiten vernield waren. Vervolgens zagen wij dat de supporters de bussen verlieten en richting hun voertuigen liepen. Hierna zagen wij dat de gehele groep supporters bij de vernielde voertuigen bleef staan. Wij hoorden toen dat meerdere supporters met luide stem in onze richting riepen "stelletje klootzakken". Wij zagen dat de FC Den Bosch supporters kennelijk door deze vernieling erg geëmotioneerd reageerden. Wij werden hierna nog door meerdere personen uit deze groep uitgescholden. Vervolgens zagen wij dat er op de Rijksweg-west nabij het Ohra-terrein een personenbusje stopte. Wij zagen dat er meerdere personen uit dit busje stapten. Hierna zagen wij dat de gehele groep FC Den Bosch supporters in de richting van dit busje renden. Kennelijk wilde zij een confrontatie aan met deze personen. Kennelijk omdat de personen in bovengenoemd busje ook FC Den Bosch supporters (waren) vond er geen confrontatie plaats. Omdat de sfeer steeds dreigender werd hebben wij onze diensthond uit ons dienstvoertuig gehaald. Wij zagen toen dat er een persoon uit deze groep een tegel op de grond kapot gooide. Wij hadden het vermoeden dat deze persoon kennelijk met de brokstukken wilde gaan gooien.

Hierna werd door ons een charge uitgevoerd om de groep uit elkaar te drijven. Wij zagen toen dat meerdere personen uit deze groep ons kennelijk te lijf wilden. Wij zagen dat zij in onze richting kwamen met gebalde vuisten. Met behulp van de diensthonden werd de groep op afstand gehouden. Hierbij heb ik 1e verbalisant, mijn diensthond enkele keren ingezet. Wij zagen verder dat meerdere personen van de groep kennelijk de confrontatie aan wilden gaan met de aanwezige collega's. Hierna zag ik, 2e verbalisant, dat een manspersoon een vol blikje bier in mijn richting gooide. Ik werd door dit bierblikje volop mijn borst geraakt. Ik voelde hierdoor pijn op mijn borst. Vervolgens heb ik, 2e verbalisant, mijn diensthond op deze persoon ingezet. Omdat het op dat moment de situatie erg dreigend was gelukte het ons niet om deze persoon aan te houden. Hierna zagen en hoorden wij dat een manspersoon van deze groep voor ons kwam staan en met luide stem in onze richting riep "stelletje klootzakken en stelletje teringleiders". Wij hoorden dat de man tevens met luide stem riep "kom maar". Hij maakte hierbij een handgebaar kennelijk met de bedoeling om een confrontatie met ons aan te gaan. Omdat de groep op dat moment steeds groter werden de sfeer erg dreigend was en wij het vermoeden hadden dat de groep geweld tegen ons wilde gaan gebruiken heb ik, 1e verbalisant, door middel van de diensthond deze persoon aangehouden. Ik zag dat de diensthond de verdachte in beide bovenbenen beet. Door de woorden die verdachte naar ons riep voelde wij ons in onze eer en goede naam aangetast. De persoon deed dit in het bijzijn van een grote groep

supporters. Wij zagen verder dat door het gedrag van deze verdachte de groep kennelijk opruide."

3. De supportersvereniging FanClub FC Den Bosch liet bij brief van 25 februari 2002 het regionale politiekorps Gelderland-Midden onder meer weten:

"Wij als FanClub Den Bosch behartigen de belangen van alle FC Den Bosch supporters. Naar aanleiding van een persbericht dat verschenen is op teletekst en in overige media, voelen wij ons geroepen om namens deze supporters een weerwoord uit te brengen.

In het stuk dat door het ANP in de media gebracht is, wordt namelijk gesuggereerd dat afgelopen zaterdag na de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch, FC Den Bosch supporters vanaf de parkeerplaats van de Ohra over de snelweg terug zouden zijn gegaan naar het Gelredome. Hoewel er ter plaatse niet eens een snelweg ligt hebben wij vooral bezwaren tegen de overige inhoud van dit persbericht.

Wat was namelijk het geval? Toen FC Den Bosch supporters na de wedstrijd d.m.v. bussen teruggebracht werden naar de Ohra bleek dat op de door politie bewaakte parkeerplaats zeer veel schade aangericht was aan de auto's van onze supporters.

Er waren meerder autoruiten vernield, banden lek gestoken, teksten in de autolak gekrast enz. Toen zij daar aangifte van wilden doen bij de aanwezige politie vond men bij deze geen gehoor. Nadat diezelfde politie vervolgens de gedupeerde supporters ging sommeren om het parkeerterrein te verlaten reageerde de supporters daar natuurlijk verbaasd en kwaad op.

Vervolgens vond de politie Arnhem het nodig om met buitensporig veel geweld en met het gebruik van politiehonden, die onmiddellijk aangespoord werden om door te bijten, de gedupeerde supporters aan te vallen. Hierbij was het niet eens zozeer de bedoeling de supporters snel te laten vertrekken, zelfs enkele mensen die in hun auto wilde stappen om zo snel mogelijk de parkeerplaats te verlaten werden door honden meerdere malen gebeten, en door de politie meerdere malen op het gezicht geslagen met wapenstokken. Tijdens dit alles kwamen er steeds meer politie in burger bij die met wapenstokken alles begonnen te slaan wat bewoog. Zij kwamen hun voertuig uit en schreeuwde "kom op dan teringlijders kom op dan" en met teksten als:"Nou hebben we ze".

Er werd zelfs op een gegeven moment bij één auto door de politie alle ruiten ingeslagen, honden in de auto geduwd en de bestuurder meerder malen geslagen en met zijn gezicht op de straatklinkers geslagen, omdat hij een stopteken genegeerd zou hebben. Hoewel wij ons zo wie zo afvragen waarom er eventueel een stopteken gegeven wordt, als de politie van plan zou zijn om de supporters zo snel mogelijk af te voeren, lijkt ons dit toch zeker een vorm van buitensporig gebruik van geweld. Zo niet pure vorm van mishandeling.

Het ergste is misschien nog wel dat tussen dit alles zich ook vrouwen en kinderen bevonden die ook gewoon een avondje voetbal wilde bezoeken.

Wij hopen dan ook dat U de gebeurtenissen van afgelopen zaterdag niet zonder meer beschouwt als zijnde de schuld van de supporters. En ook eens kijkt naar de zijde van de supporters. Tevens willen wij geïnteresseerde eens uitnodigen bij een uitwedstrijd van FC Den Bosch te komen kijken hoe de politie en ME zich vaker misdraagt dan de supporters zelf. Want het geval van afgelopen zaterdag staat zeker niet op zich. Waarbij wij overigens niet beweren dat er vanuit de zijde van de supporters nooit iets verkeerd gedaan wordt."

4. Bij faxbericht van 25 februari 2002 berichtte het regionale politiekorps Brabant-Noord de chef van het district Arnhem van het regionale politiekorps Gelderland-Midden onder meer:

"In verband met de problemen voor, tijdens en na de voetbalwedstrijd volgt hieronder een uitgebreid evaluatieverslag.

(...)

Aankomst Odra-parkeerplaats

Op de parkeerplaats werden de supporters verwezen naar de parkeerplaats, hetgeen probleemloos verliep.

Naar het stadion

De groep supporters ging gezamenlijk te voet naar het voetbalstadion. Het bleek een tocht van ongeveer 15 minuten over een breed fietspad. Dit ging probleemloos tot de supportersgroepen bij elkaar kwamen vlakbij het stadion. FC Den Bosch-supporters hieven toen spreekkoren aan in de richting van de Vitesse-aanhang. De groep bleef wel beheersbaar omdat wij als voetbaldetachment steeds in de directe omgeving waren.

Problemen bij ingang H

Gekomen bij het voetbalstadion en wel bij ingang H, het "risicovak" van Vitesse, werd er vanachter het hekwerk door twee Vitesse-supporters het een en ander geroepen naar FC Den Bosch-supporters. Dit gaf een reactie van FC Den Bosch-supporters. De aanwezige politie en het voetbaldetachment konden met grote moeite de groep supporters weer op gang brengen in de richting van het bezoekersvak. Hierbij werd ook door een enkele FC Den Bosch-supporters deëscalerend meegewerkt. (...) Een escalatie kon net worden voorkomen. Binnen het hekwerk werd niets ondernomen in de richting van de Vitessesupporters. Onze indruk was dat, wanneer dit wel gebeurd zou zijn, de problemen in de kiem zouden zijn gesmoord.

Problemen bij ingang Q (bezoekersvak)

Bij het lopen van vak H naar vak Q werd *ons* door Bossche supporters medegedeeld dat een in burger geklede collega van de politie Arnhem de "boel liep op te naaien" en of wij deze collega niet konden aanspreken. Deze collega liep binnen de groep supporters. Omdat de informatie te eenzijdig was en we nagenoeg bij vak Q waren is hierop niet gereageerd.

Bij vak Q gingen de meeste supporters hun omwisselbiljet inwisselen voor een toegangkaart en werd volgens de afgesproken wijze het stadion betreden. Een supporter van FC Den Bosch, (...) meende de eerdergenoemde burgercollega van de politie Arnhem op zijn gedrag te moeten aanspreken. Hierbij zou hij zich beledigend hebben uitgelaten en is hierna voor dit feit aangehouden.

Deze aanhouding werd uiteraard gezien door de andere Bossche supporters, zowel in als buiten het vak. Hierop werd fel gereageerd in de richting van de politie Arnhem. Inmiddels waren ook geüniformeerde collega's ter plaatse, die met de lange wapenstok een afwachtende houding aannamen. Door voetbalbegeleiders en het voetbaldetachement werd getracht de supporters het vak in te laten gaan. Door de druk vanuit het vak ging echter een hek open, waarbij nog meer supporters buiten het vak terecht kwamen. Hierna werd door geüniformeerde collega's opgetreden en vielen er enkele rake klappen in de richting van supporters. Het resultaat was een nog meer verhitte situatie welke nauwelijks maar toch uiteindelijk door de inzet van de voetbalbegeleiders van de politie resulteerde in het feit dat alle supporters het stadion ingingen.

Aanhouding vernieling

Bij aankomst in het stadion kregen wij de informatie dat een supporter een stoeltje had vernield door er met geweld tegen aan te schoppen. Ik ben hierop naar de betreffende supporter gegaan en heb hem verzocht om met mij mee te lopen. Dit ging zonder problemen en buiten het zicht van de overige supporters is hem medegedeeld dat hij was aangehouden terzake vernieling en is overgedragen aan de politie Arnhem.

Tactiek na de wedstrijd

Het was duidelijk dat de afgesproken tactiek voor na de wedstrijd gewijzigd diende te worden. Afgesproken was dat na de wedstrijd iedereen het vak mocht verlaten en dat men weer te voet naar de parkeerplaats kon gaan. Ook nu zou men weer langs de Vitessesupporters komen hetgeen een ongewenste situatie was.

Nu werd afgesproken dat de supporters die hun auto hadden geparkeerd op de Ohra-parkeerplaats met de bus zouden worden vervoerd naar de parkeerplaats en wel direct na het einde van de wedstrijd. De bus van de supportersvereniging zou vervolgens voorrijden en de supporters die hun auto's elders hadden geparkeerd zouden hierna kunnen vertrekken. Deze tactiek is onder de supporters ruim bekend gemaakt en leverde

ook geen problemen op. Na de wedstrijd is het een en ander nog medegedeeld via een megafoon door de steward (...) De sfeer was ruim beheersbaar. De bussen werden begeleid door leden van het voetbaldetachment, door stewards van FC Den Bosch en door medewerkers van de veiligheidsdienst.

Busreis naar Ohra-parkeerplaats

De busreis naar de parkeerplaats verliep zonder problemen. Tijdens deze busreis kwam bij mij de informatie binnen dat van drie auto's van FC Den Bosch een ruit was vernield.

De bussen werden op de weg terug naar het stadion met voorwerpen bekogeld waardoor de nog meerreizende stewards genoodzaakt waren op de grond te gaan liggen.

Problemen bij de Ohra-parkeerplaats

Op de parkeerplaats ontstond grote commotie omtrent de vernielde auto's. 4 of 5 auto's van Bossche supporters waren licht tot zeer zwaar beschadigd. FC Den Bosch-supporters waren zeer verhit en wilden verhaal halen. Het voetbaldetachment heeft hierop overleg gevoerd met de politie Arnhem om de explosieve situatie het hoofd te kunnen bieden. Zo zouden de aangiftes gedaan kunnen worden in 's-Hertogenbosch en zouden de niet meer rijbare auto's opgehaald worden door een takelbedrijf.

In het kort zullen enkele gebeurtenissen worden weergegeven:

Een dertigtal supporters wilde verhaal halen op auto's welke op de weg reden dan wel stilstonden. Dit kon door stevig, snel doch rechtvaardig optreden van de collega's in Arnhem ternauwernood worden voorkomen.

De 3 inzittenden van een Renault 5 (bleek een ander merk auto te zijn) werden uit het rijdend voertuig gehaald en mogelijk aangehouden, hetgeen niet kon worden/is waargenomen. Hierbij werden nagenoeg alle ruiten ingeslagen door politie Arnhem. Na de aanhouding van de bestuurder zagen wij dat de auto nog reed en door een collega van de politie Arnhem werd stilgezet. Wij zagen dat ook de achterrait van de auto was vernield (waargenomen door voetbaldetachment).

De auto die achter deze "Renault" reed vertrok kennelijk niet snel genoeg waarbij door een hondengeleider met een staaflamp de achterrait werd vernield. Deze auto is zonder te stoppen weggereden in de richting 's-Hertogenbosch. (waargenomen door voetbaldetachment).

Gezien werd dat, door twee collega's hondengeleiders, een aantal supporters in een auto gesommeerd werden de parkeerplaats te verlaten. Toen dit kennelijk volgens betreffende collega's niet snel genoeg ging en de inzittenden commentaar leverden, werd er door de collega met een lange wapenstok door het geopende raam naar binnen geprikt. Toen de

inzittenden hierop het raam weer sloten, werd er door deze collega met de staaflamp op het raam geslagen waarbij de ruit werd ingeslagen. het voertuig reed toen al verder.

Gezien is verder dat twee collega hondengeleiders hun honden inzetten op 1 supporter die commentaar leverde op hun optreden. Hierbij werd vanuit die supporter geen beledigende taal geuit.

Een aangehouden supporter welke met de handen op de rug was geboeid werd liggend op zijn buik door een collega van de politie Arnhem op zijn plaats gehouden door een geschoeide voet in zijn nek te zetten. (waargenomen door voetbaldetachment)

Op een supporter welke een verkeerspaal uit de grond had gehaald en deze in zijn hand had werd door een hond aangevallen. (waargenomen door voetbaldetachment)

Gezien werd dat een aangehouden supporter, welke ook op de grond lag, verschillende malen door een hond werd gebeten; Hier stonden drie collega's omheen en er waren geen supporters in de directe omgeving (waargenomen door voetbaldetachment)

Verschillende supporters van FC Den Bosch deelden ons mede dat terwijl zij bij hun vernielde auto stonden door de collega's van de politie Arnhem zijn geslagen met lange wapenstokken, waarbij ook honden zijn ingezet Deze situaties zijn door ons niet waargenomen.

Bij de problematiek op de parkeerplaats werd gezien dat Don. zich bijzonder agressief gedroeg. Toen een vrouwelijk lid van het voetbaldetachment hem hierover aansprak werd door Don. geroepen: "Vuile kankerhoer, anders zal ik jou eens pakken". Buiten dit feit werden door de FC Den Bosch-supporters, tegen de leden van het voetbaldetachment geen beledigingen, bedreigingen en geweld geuit.

Onze actieve aanwezigheid normaliseerde de situatie enigszins en zorgde ervoor dat supporters toch gingen vertrekken in de richting van 's-Hertogenbosch

Op 24 februari 2002 zijn 2 FC Den Bosch-supporters aan het bureau geweest welke een klacht hebben gedeponereerd in verband met het optreden van de politie Arnhem. Beide waren behoorlijk gewond en zijn niet aangehouden. Beiden hadden bijtonden en andere geweldsporen.

Afwikkeling vernielde auto 's.

3 personenauto werden door een takelbedrijf opgehaald. De inzittenden zijn met de supportersbegeleiders en het voetbaldetachment meegenomen naar 's-Hertogenbosch. Aangiftes zouden worden gedaan bij de politie in 's-Hertogenbosch.

Terugreis naar 's-Hertogenbosch

De terugreis verliep zonder problemen.

Opmerkingen/indrukken voetbaldetachment

De verstrekte informatie bleek grotendeels juist.

Het gezamenlijk reizen berustte uitsluitend op angstgevoelens/onrust bij de supporters.

Dat men koos voor de Ohra-parkeerplaats in plaats van de Rijnhal omdat deze parkeerplaats veiliger werd geacht bij aankomst en vertrek.

De omgeving van het voetbalstadion heeft een zeer ongunstige infrastructuur bij de keuze van vrij vervoer voor bezoekende clubs.

Dat niet is gekozen voor het parkeren bij het bezoekersvak bevreesde ons omdat er plaats genoeg is.

De keuze van vrij vervoer hoeft per definitie niet in te houden dat het risicokarakter wijzigt.

De voettocht van de Ohra-parkeerplaats naar het bezoekersvak mag als risicovol worden beschouwd omdat men langs de ingang van het probleemvak komt. Bij het verlaten van het stadion is de confrontatie echt compleet.

Het beveiligen van de parkeerplaats was niet voldoende. Temeer daar voor de wedstrijd signalen genoeg waren dat de sfeer minder vriendelijk was dan verwacht en het bij Vitesse supporters bekend moest zijn waar de Bossche auto's geparkeerd stonden.

Het geweld na de wedstrijd op en bij de parkeerplaats was slechts deels te rechtvaardigen. Leden van het voetbaldetachment hebben gezien dat door de politie aangewend geweld in sommige gevallen niet noodzakelijk was en in individuele gevallen soms buitenproportioneel was. Hierbij viel in negatieve zin het aanwenden van geweld op van hondengeleiders en honden."

5. Politieambtenaar P. van het regionale politiekorps Brabant-Noord maakte naar aanleiding van zijn waarnemingen bij de hiervoor genoemde gebeurtenis op 3 maart 2002 een proces-verbaal op waarin hij onder meer meedeelde:

"Op zaterdag 24 februari 2002 omstreeks 22.10 bevond ik mij op de parkeerplaats van een bedrijventerrein gelegen aan de Rijksweg west 2 te Arnhem. Ik verbalisant, P., ben lid van het voetbaldetachment van de politieregio Brabant-Noord, district I en was op genoemde dag datum en tijdstip in burger gekleed en, samen met enkele andere leden van het voetbaldetachment, belast met het toezicht op een groep FC Den Bosch supporters welke kort daarvoor de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch te Arnhem bezocht hadden.

Wij hebben als lid van het voetbaldetachement de taak om binnen de supportersgroep bekend te zijn als politieambtenaar. Uit ervaringen bij eerdere wedstrijden is namelijk gebleken dat onze aanwezigheid binnen de groep een deëscalerend effect heeft op de supportersgroep. Als voetbaldetachement kennen wij de supporters goed.

Het idee bij de supporters dat ze bij onregelmatigheden dus door ons herkend kunnen worden heeft een positief effect op de groep.

Voor aanvang van voornoemde voetbalwedstrijd, waren de FC Den Bosch supporters met eigen vervoer naar Arnhem gekomen. In overleg met de plaatselijke politie werd besloten dat de voertuigen van de supporters op afstand van het stadion geparkeerd werden en wel op de parkeerplaats bij het gebouw van Ohra. Tevens werd de toezegging gedaan dat de voertuigen tijdens de wedstrijd bewaakt zouden worden.

Na afloop van de wedstrijd liepen de supporters zonder enig incident terug naar hun auto. Op dat moment stond ik samen met een collega bij een tankstation, in afwachting van het vertrek van de supporters van de parkeerplaats.

Vervolgens vernam ik via de telefoon dat er vernielingen aan de auto's van de supporters waren aangericht, en dat de supporters van FC Den Bosch slaags waren geraakt met de plaatselijke politie. Ik ben direct samen met mijn collega naar de betreffende parkeerplaats gegaan.

Ter plaatse gekomen zag ik dat er grote paniek was. Ik zag namelijk diverse FC Den Bosch supporters hevig geëmotioneerd over de parkeerplaats rennen en zag verder een groot aantal politieagenten, gedeeltelijk in uniform gekleed die tussen de supporters liepen en achter deze supporters aanrenden. Het geheel maakte op mij een chaotische indruk.

Ik sprak vervolgens een van de supporters aan. Deze deelde mij mede dat hij blij was ons te zien. Hij vertelde namelijk dat er van aan aantal supporters de auto vernield was. Hij vertelde dat er ramen van auto's stuk geslagen waren. Verder zouden er banden van auto's lek gestoken zijn en zouden auto's bekrast zijn. Verder deelde deze supporter mij mede dat ze deze feiten bij de ter plaatse zijnde politie aanhangig hadden gemaakt, maar dat deze politie daar geen luisterend oor voor had. Volgens zijn zeggen had de politie gezegd dat ze maar snel moesten vertrekken en verder niet moesten zeuren en dat ze anders klappen konden krijgen. Meerdere supporters hadden aan ons het verzoek om met de collega's te praten om de rust te laten wederkeren. De supporters gaven ons aan dat ze bang waren van de politie ter plaatse.

Ik heb vervolgens een collega van de plaatselijke politie aangesproken. Deze was in burger gekleed maar droeg wel een lange wapenstok. Ik vroeg hem wat er aan de hand was en of dat wij als voetbaldetachement konden helpen. Deze collega antwoordde hierop dat wij ons er niet mee moesten bemoeien. Hij vertelde verder dat wij er maar voor

moesten zorgen dat de supporters de parkeerplaats verlieten en wel zo snel mogelijk.

Vervolgens zag ik dat er opnieuw paniek op de parkeerplaats ontstond. Ik zag en hoorde dat er diverse auto's gestart werden. Ik zag en hoorde dat de collega's van de plaatselijke politie al schreeuwend de supporters van de parkeerplaats af aan het jagen waren.

Ik zag en hoorde dat, door twee collega's hondengeleiders, een aantal supporters in een auto gesommeerd werden de parkeerplaats te verlaten. Toen hier kennelijk niet of niet direct aan werd voldaan en de inzittenden commentaar leverde, werd er door een van de collega's met een lange wapenstok door het geopende raam naar binnen geprikt. Toen de inzittenden hierop het raam weer sloten, werd door deze collega met de staaflamp op het raam geslagen waarbij de ruit werd ingeslagen. Het voertuig reed toen al verder en verliet met gillende banden de parkeerplaats.

Ik zag verder dat twee collega's hondengeleiders, hun honden inzette op 1 supporter die commentaar leverde op hun optreden. Hierbij werd vanuit die supporter geen beledigende taal geuit.

Ik zag verder dat een FC Den Bosch supporter, die kennelijk was. aangehouden, op de grond lag. Ik zag dat hij met de handen op de rug geboeid was. Ik zag dat hij op de buik lag. Ik zag dat hij tussen een trottoirrand en een dienstvoertuig lag. Ik zag dat deze verdachte door de collega met de voet in de nek op de grond gehouden werd.

Vervolgens zag ik dat, de meeste supporters met hun auto vaak luid toeterend de parkeerplaats verlieten.

(...)

Opmerking verbalisant:

Bij het ter plaatse komen op de parkeerplaats zag ik dat er grote paniek was ontstaan. Dit was mijn inziens duidelijk veroorzaakt door het optreden van de ter plaatse zijnde collega's van de politie Arnhem. Ik heb buitenproportioneel politieoptreden waargenomen, zeker gelet op het inzetten van twee politiehonden op 1 FC Den Bosch supporter. Het ontbrak mijn inziens ter plaatse duidelijk aan een structuur van werken door de collega's.

Het zeer harde optreden van de ter plaatse zijnde collega's van de politie Arnhem heeft er zeker tot geleid dat er een gespannen sfeer ontstond op de parkeerplaats.

Ik heb ter plaatse verder geen situatie waargenomen waarin het noodzakelijk was dat er op bovengenoemde manier zou moeten worden opgetreden."

6. Naar aanleiding van de gebeurtenis op 23 februari 2002 maakten politieambtenaren Al. en Raa. van het regionale politiekorps Brabant-Noord op 11 maart 2002 een

proces-verbaal van bevindingen op waarin onder meer staat vermeld:

"Op zaterdag 23 februari 2002 omstreeks 22.00 uur bevonden wij verbalisanten, ons op de parkeerplaats behorende bij het bedrijf genaamd "Ohra" gevestigd aan de Rijksweg-West 2 te Arnhem.

Wij verbalisanten zijn lid van het voetbaldetachement van de politieregio Brabant-Noord, district 1 en waren op genoemde dag datum en tijdstip in burger gekleed en, samen met enkele andere leden van het voetbal detachement, belast met het actieve toezicht op een groep FC Den Bosch supporters welke kort daarvoor de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch te Arnhem bezocht hadden.

Wij hebben als lid van het voetbaldetachement de taak om binnen de supporters groep bekend te zijn als politieambtenaar. Uit ervaringen bij eerdere wedstrijden is namelijk gebleken dat onze aanwezigheid binnen de groep een deëscalerend effect heeft op de supportersgroep.

Als leden van het voetbaldetachement kennen wij de supporters goed. Het idee bij de supporters dat ze bij onregelmatigheden dus door ons herkend kunnen worden heeft een positief effect op de groep.

Genoemde groep supporters waren op eigen gelegenheid naar Arnhem afgereisd en hadden hun personenauto's op genoemde locatie geparkeerd. Door de politie te Arnhem was hen toegezegd dat de parkeerplaats gedurende de voetbalwedstrijd bewaakt zou worden.

Wij verbalisanten hebben ons na de wedstrijd samen met de groep FC Den Bosch supporters naar de betreffende parkeerplaats begeven alwaar wij verder zouden toezien op het vertrek van de groep.

Op het moment dat wij, verbalisanten, met de groep supporters bij de parkeerplaats terugkeerden zagen wij dat er enkele personenauto's van FC Den Bosch Supporters licht tot zwaar beschadigd te waren. Gezien het feit dat enkele personenauto's met de naam "Vitesse" bekrast waren, zijn deze vernielingen vermoedelijk toegebracht door enkele Vitesse supporters.

Op het moment dat de FC Den Bosch supporters de aangerichte vernielingen constateerden ontstond er grote commotie in de groep waarbij zij hun woede aanvankelijk op enkele, ter plaatse aanwezige, leden van het voetbaldetachement richtten.

Wij verbalisanten, zagen en hoorden dat diverse FC Den Bosch supporters hun woede in onze richting uitten waarbij zij de vraag stelden hoe dit had kunnen gebeuren en wat wij, als politie, daar verder aan zouden doen.

Na enige tijd op enkele FC Den Bosch supporters ingesproken te hebben en aangevraagd te zijn met het noteren van enkele relevante gegevens, zag ik, verbalisant Al., dat de woede en frustratie naar de leden van het voetbaldetachement afnam en zich keerde naar het verkeer welke over de Rijksweg-West reed, gaande in de richting van De Brink.

Ik verbalisant, Al. zag dat een zeer jeugdige FC Den Bosch supporter het fietspad opende welke direct gelegen is aan de Rijksweg-West, alwaar hij voorwerp, gelijkende op een steen, in de richting van een voorbijkomende fietser gooide.

Wij verbalisanten, zagen dat er een groep FC Den Bosch supporters de parkeerplaats afrenden en zich via een grasveld in de richting van de Rijksweg-West begaven. Ik verbalisant Raa., bevond mij opdat moment ongeveer 100 meter van de groep.

Ik verbalisant, Al. was ongeveer 50 meter van de groep vandaan.

Ik verbalisant, Al., zag dat de geüniformeerde politie te Arnhem een linie vormde tussen de Rijksweg-West en het grasveldje gelegen voor de parkeerplaats.

Ik verbalisant, Al., zag dat de agressie van de groep FC Den Bosch supporters zich tegen de linie keerden.

Ik verbalisant, Al., zag dat de politiemedewerkers op linie de FC Den Bosch supporters met geweld en gebruikmaking van hun lange wapenstok, terugdrongen, in de richting van de parkeerplaats.

Ik verbalisant, Al. zag dat de groep FC Den Bosch supporters met moeite terug werden gedrongen.

Ik verbalisant, Al. zag dat de groep FC Den Bosch supporters uiteindelijk naar de parkeerplaats teruggedrongen waren.

Wij verbalisanten, zagen dat de politiemedewerkers van de politie te Arnhem, waaronder geüniformeerd personeel, hondengeleiders en burgerpersoneel, met dwang trachtten om de FC Den Bosch supporters met het personenauto's van de parkeerplaats te laten vertrekken.

Ik verbalisant Al., zag dat de groep FC Den Bosch supporters middels het inzetten van politiehonden op de parkeerplaats opgejaagd werden in de richting van de personenauto's. Ik, verbalisant Al. zag dat de FC Den Bosch supporters alle kanten op renden en hoorde dat er daarbij zowel door de politie te Arnhem als de FC Den Bosch supporters over en weer geschreeuwd werd. Het geheel maakte een zeer chaotische indruk op mij.

Wij verbalisanten zagen dat diverse FC Den Bosch supporters in hun personenauto's stapten en haastig de parkeerplaats af trachtten te komen. Wij, verbalisanten bevonden

ons op dat moment bij de afrit van de parkeerplaats.

Wij, verbalisanten, zagen dat een FC Den Bosch supporter langs reed, uit zijn personenauto stapte en ons aansprak.

Wij, verbalisanten, hoorde de FC Den Bosch supporter kwaad tegen ons zeggen dat een politiemans uit Arnhem zojuist met zijn lange wapenstok tegen de rechterzijde van zijn personenauto geslagen heb. Wij, verbalisanten, konden door het duister niet zien of de personenauto beschadigd was.

Wij, verbalisanten, zagen op een gegeven moment een personenauto voorbijkomen waarvan de mannelijke passagier gewond was, en bloedde aan de rechterzijde van zijn hoofd. Wij, verbalisanten, hoorden de bestuurster tegen ons zeggen dat ze zojuist met geweld door de politie te Arnhem hun personenauto ingeslagen werden waardoor de man gewond was geraakt. Wij verbalisanten, hoorde de vrouw zeggen dat zij het optreden van de politie schandig vond.

Wij, verbalisanten, werden door meerdere FC Den Bosch supporters aangesproken welke hun beklag deden over het optreden van de politie Arnhem.

Ik, verbalisant Al., hoorde onder andere dat door de politie, personenauto's vernield werden en dat er politiehonden losgelaten werden op de FC Den Bosch supporters. Ik hoorde tevens dat er een hondengeleider zijn politiehond via een vernield autoraam een personenauto ingezet was waarna hij de bestuurder gebeten had.

Doordat meerdere FC Den Bosch supporters tegelijkertijd vertrokken, zagen wij, verbalisanten, dat de doorstroom vanaf de parkeerplaats vast liep.

Wij, verbalisanten, bevonden ons bij de afrit van de parkeerplaats en zagen dat een wit gekleurde personenauto het parkeerterrein af trachtte te rijden, hetgeen niet direct ging doordat er voor en achter hem meerdere personenauto's stonden.

Wij verbalisanten zagen en hoorden dat een hondengeleider met diensthond, de bestuurder van personenauto vorderde om onmiddellijk te vertrekken.

Wij, verbalisanten zagen dat de bestuurder, na kort stil te hebben gestaan, het parkeerterrein afreed. Wij, verbalisanten, hoorden dat de bestuurder hierbij veel gas gaf en dat de motor van de personenauto, toeren maakte.

Wij, verbalisanten, hoorden deze hondengeleider vloeken waarna wij zagen dat deze hondengeleider met de achterzijde van een staaflamp een rechterportierraam insloeg.

Wij, verbalisanten, zagen dat de bestuurder van de personenauto doorreed.

Ik verbalisant Al. zag dat de hondengeleider door het inslaan van het glas aan zijn pols gewond was geraakt en bloedde.

Ik verbalisant Raa. zag dat een FC Den Bosch supporter nabij de ingang van het parkeerterrein op de grond lag met zijn handen op de rug geboeid. Ik zag dat daar een aantal, zeker vier geüniformeerde politiemensen omheen stonden allen voorzien van een lange wapenstok. Ik zag dat er een aantal malen met deze lange wapenstok in de richting van de geboeide man werd geslagen. Ik kon echter niet zien of horen dat deze persoon, daadwerkelijk geslagen werd.

Nadat ik dit had gezien hoorde ik een andere geüniformeerde politiemans, welke bij de in-/uitgang van het parkeerterrein stond schelden en vloeken op voorbij komende personenauto's van FC Den Bosch supporters.

Ik zag dat deze politiemans een aantal malen kennelijk met kracht, een lange wapenstok door de geopende ramen van de voorbij komende personenauto's duwde.

Vervolgens ben ik voor deze politiemans gaan staan en heb de voorbij komende bestuurders verzocht snel door te rijden het parkeerterrein af.

Nadat de FC Den Bosch supporters het parkeerterrein verlaten hadden bleven er nog enkele FC Den Bosch supporters op de parkeerplaats achter waarvan de personenauto's dusdanig beschadigd waren dat deze niet meer reden.

Ik verbalisant Al., bevond mij op dat moment bij enkele achtergebleven FC Den Bosch supporters. Ik verbalisant Al. hoorde dat zijn beklag deden over het optreden van de politie te Arnhem.

Ik verbalisant Al. hoorde dat een van de FC Den Bosch supporters aan ons vroeg of wij voor de veiligheid van de achtergebleven FC Den Bosch supporters konden zorgen zodat deze niet weer aangevallen zouden worden door de politie Arnhem."

7. Op 15 maart 2002 maakte politieambtenaar Sa. van het regionale politiekorps Brabant-Noord een proces-verbaal van bevindingen op waarin hij onder meer meedeelde:

"Ik ben als taakaccenthouder voetbal belast met de voorbereiding van uit- en thuiswedstrijden van FC Den Bosch. Ook begeleid ik de supporters van FC Den Bosch bij nagenoeg alle uitwedstrijden van FC Den Bosch. Ik ben tevens lid en coördinator van het voetbaldetachement.

Het voetbaldetachement bestaat uit politiemensen die als taak hebben het zogenaamd kennen en gekend worden van en door supporters van FC Den Bosch. Daarom worden zowel de thuiswedstrijden en de uitwedstrijden actief begeleid door leden van het voetbaldetachement.

We treden zowel repressief als preventief op. Uit ervaring is gebleken dat onze aanwezigheid een deëscalerend effect heeft op het gedrag van de supporters.

Op zaterdag 23 februari 2002, begeleidde ik met 5 collega's een groep FC Den Bosch supporters. De supporters mochten op eigen gelegenheid naar Arnhem om de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch te bezoeken.

De supporters hadden besloten om hun voertuigen te parkeren op de parkeerplaats van Ohra. Vandaar moesten zij te voet naar het voetbalstadion van Vitesse. Namens de supporters hebben wij (en de veiligheidscoördinator van FC Den Bosch) gevraagd of de parkeerplaats tijdens de wedstrijd bewaakt zou worden. Dit werd toegezegd door de voetbalclub Vitesse en de plaatselijke politie.

Na de wedstrijd zijn 2 leden van het voetbaldetachment naar de eerste benzinepomp, in de richting 's-Hertogenbosch, gereden voor preventief toezicht.

Vier leden zijn met de supporters in de bus meegereden naar de Ohra-parkeerplaats.

De collega's Al. en Raa. zijn op de parkeerplaats gebleven terwijl ik met collega K. in de richting reed van de autosnelweg, waarover de Bossche supporters zouden vertrekken. Hierbij heb ik telefonisch contact gezocht met collega Raa., die mij mededeelde dat we naar de parkeerplaats moesten komen omdat daar auto's waren vernield en dat er problemen waren. Hierop heb ik contact gezocht met de overige collega's om met spoed terug te keren naar de parkeerplaats.

Gekomen bij de toerit naar de parkeerplaats zag ik een supporter gillend op de grond liggen met daarom heen twee geüniformeerde politiemensen en een burger, waarvan ik gezien de situatie veronderstelde dat dit ook een politiemans was. Ik zag dat een van de geüniformeerde collega's een hond bij zich had en dat deze hond de op de grond liggende supporter beet. De supporter lag al op de grond en buiten de collega's waren er geen omstanders in de omgeving.

Toen we de parkeerplaats opreden zagen wij dat van een kleine personenauto de ruiten waren vernield en dat van deze personenauto de ruit aan de bestuurderszijde door een burger, vermoedelijk een politiemans, werd ingeslagen. Ik zag dat de bestuurder van deze auto werd aangehouden en toen deze was aangehouden de auto nog reed. De auto werd door een politiemans tot stilstand gebracht. De bestuurder, tevens de aangehouden man bleek de later bekend geworden Ha. te zijn, die in 's-Hertogenbosch later in de week aangifte heeft gedaan van vernieling door de politie Gelderland-Midden.

Op de parkeerplaats hoorde ik dat verschillende collega's uit Arnhem de supporters van FC Den Bosch op niet mis te verstane wijze te kennen gaven dat zij weg moesten rijden. Hierbij hoorde ik dat hierbij grove scheldwoorden en allerlei verwensingen werden geuit tegen iedereen die aan het vertrekken was. Hierbij zag ik dat door individuele collega's van

de politie Gelderland-Midden bedreigd werd met geweld doordat de lange wapenstok opgeheven werd in de richting van de supporters.

Ik zag en hoorde dat in eerste instantie de supporters kwaad op ons als politie waren hoe het mogelijk was dat hun auto's waren vernield en waarom de politie helemaal door het lint aan het gaan was. Hiermee bedoelden supporters kennelijk dat er veel geweld tegen hen werd gebruikt.

Verder werd door supporters aan ons, voetbaldetachment, gevraagd om de politie Arnhem te verzoeken op te houden met het geweld. Supporters vroegen ons om hen in bescherming te nemen.

Wij hebben hieraan zoveel mogelijk gehoor gegeven en de supporters verzocht te vertrekken naar Den Bosch. Hen werd medegedeeld dat zij in Den Bosch aangifte konden doen. Voor de voertuigen die niet meer konden rijden is een takelbedrijf gebeld en zijn de achtergebleven supporters door ons meegenomen naar Den Bosch.

Gedurende de hectiek op de parkeerplaats heb ik mij geen moment bedreigd gevoeld. De afspraak binnen het voetbaldetachment is dat wanneer wij geen positieve invloed meer kunnen uitoefenen op de supporters en wanneer een optreden van de plaatselijke politie plaatsvindt of gaat vinden danwel dat wij min of meer ernstig gevaar lopen wij vertrekken danwel achter de linies gaan van de optredende politie. Op de parkeerplaats heeft zich zo'n situatie niet voorgedaan."

8. Politieambtenaar Her. van het regionale politiekorps Brabant-Noord maakte op 18 maart 2002 een proces-verbaal van bevindingen op waarin hij onder meer vermeldde:

"Ik, verbalisant heb enkele jaren deel uitgemaakt van het voetbaldetachment van de regiopolitie Brabant-Noord, district Den Bosch. In die hoedanigheid was ik belast met het toezicht van de FC Den Bosch supporters zowel tijdens thuis- als uitwedstrijden.

Binnen de supportersgroep van FC Den Bosch is het bekend dat ik, verbalisant, werkzaam ben bij de politie. De aanwezigheid van de leden van het voetbaldetachment tijdens de wedstrijden van FC Den Bosch heeft op genoemde supportersgroep een deëscalerende werking.

Op zaterdag 23 februari 2002 was ik, verbalisant in burger belast met het toezicht op de FC Den Bosch supporters voor, tijdens en na de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch.

Genoemde wedstrijd werd gespeeld in Arnhem.

Na de wedstrijd heb ik, verbalisant mij, tezamen met een collega vervoegd bij een tankstation buiten Arnhem in afwachting van de FC Den Bosch supporters toen ik telefonisch door een collega op de hoogte werd gebracht van wanordelijkheden welke

plaatsvonden tussen de Vitesse-supporters en de politie op de parkeerplaats "Ohra" in Arnhem. Tezamen met de collega heb ik mij direct vervoegd naar genoemde parkeerplaats.

Aldaar aangekomen zag ik een circa 60-70 supporters over de parkeerplaats rennen achterna gezeten door een aantal politiemensen. Een aantal van deze politiemensen waren gekleed in burger. Onder de politiemensen bevonden zich in ieder geval 2 diensthondengeleiders.

Ik verbalisant zag dat enkele voetbalsupporters stil stonden en hun handen in de lucht staken. Een van hen hoorde ik luidkeels roepen: "zeg dan godverdomme waar ik naar toe moet lopen" of woorden van gelijke strekking. Ik zag dat deze supporter enkele malen door een politieman, voorzien van een lange wapenstok, op zijn rug werd geslagen.

Ik, verbalisant ben direct naar de betreffende collega gerend, heb me gelegitimeerd en gezegd dat ik zou zorgen dat deze supporter de parkeerplaats zou verlaten hetgeen dan ook geschiedde.

Vervolgens werd ik, verbalisant door een voetbalsupporter van FC Den Bosch aangesproken. Deze deelde mij mede dat hij niet bij zijn auto kon komen omdat hij iedere keer werd weggeslagen door politiemensen. Ik, verbalisant heb deze collega begeleid naar zijn auto waarna hij de parkeerplaats, tezamen met zijn vrouw heeft verlaten.

Tevens zag ik, verbalisant dat een FC Den Bosch supporter, welke stil stond, in zijn been werd gebeten door een diensthond. Ik, verbalisant heb mij direct vervoegd naar deze diensthondengeleider, mij gelegitimeerd en hem gezegd dat ik er zorg voor zou dragen dat deze persoon de parkeerplaats zou verlaten. Korte tijd later, toen de 2 diensthondengeleiders bij elkaar stonden, hoorde ik een van hen lachend tegen de andere collega zeggen: " zag je hoe goed hij beet" of woorden van gelijke strekking.

Verder werd door mij, verbalisant geconstateerd dat een van de collega's met een staaflamp een autoruit insloeg van een langsrijdende personenauto.

Het optreden van de collega's uit Arnhem maakte op mij, verbalisant een zeer onprofessionele indruk. Het geweld van politiezijde was buitenproportioneel en niet noodzakelijk."

9. Op 5 november 2002 deed Li. aangifte van mishandeling door de politie. In zijn aangifte liet hij onder meer weten:

"Ik doe aangifte van mishandeling. Het geweld dat op mij werd uitgeoefend veroorzaakte pijn en/of letsel. Ik verklaar u hierover verder het volgende:

Op zaterdag 23 februari 2002 ben ik met een aantal bekenden van mij naar de uitwedstrijd van FC Den Bosch geweest. Het betrof de uitwedstrijd tegen Vitesse in Arnhem. Ik ben een fanatieke supporter van FC Den Bosch.

Ik heb een seizoenkaart en een uitkaart. Tot Vitesse ging ik nagenoeg elke uitwedstrijd. We zijn naar Vitesse gegaan met de auto omdat dit mocht en moest. Volgens mij stond op teletekst dat we moesten parkeren bij het Ohra-gebouwen daar zou ook bewaking zijn. Toen wij hadden geparkeerd zijn we te voet naar het Gelredome gegaan. Voor de wedstrijd waren er nauwelijks problemen en tijdens de wedstrijd ook niet. Na de wedstrijd moesten wij met bussen naar de parkeerplaats. Waarom wist ik ook niet. De sfeer was goed en uitgelaten want FC Den Bosch had gelijk gespeeld. Toen we de bus uitstapten hoorde en zag ik dat er auto's waren vernield. De sfeer sloeg toen om en iedereen liep door elkaar en ging kijken bij andere auto's. Vervolgens gingen een aantal supporters naar de weg omdat daar Vitesse-supporters liepen. Ik ben ook een stuk meegelopen. Hierop werden wij door de politie terug gejaagd naar de parkeerplaats. Ik heb wel gezien dat enkele supporters stenen of iets dergelijks pakten. Ik wilde naar de auto van een vriend van mij omdat we volgens de politie weg moesten. Vlak bij de ingang van de parkeerplaats werd mij gesommeerd om te vertrekken. Ik zei toen dat ik naar de auto van mijn vriend wilde. Toen zei een agent met een hond tegen mij dat ik snel weg moest anders zou hij de hond op mij loslaten. Hierop antwoordde ik met de woorden: "durf je wel met die hond", of woorden van gelijke strekking. Hierop liet hij de hond los. Ik rende toen heel hard weg, maar de losgelaten hond wist mij meteen te pakken. De hond beet mij toen in mijn bovenbeen bij mijn bil. Dit deed erg veel pijn. Vervolgens werd ik door deze hondengeleider geboeid met handboeien en door andere agenten werden mijn benen bij mijn enkels geboeid met een stuk touw. Vervolgens werd er een voet in mijn nek gezet en werd er gezegd dat ik moest blijven liggen. De zelfde agent van de hond zei hierop: Heb je nu nog zo'n grote bek". Hierop zei hij tegen de hond: "bijt nog maar een keer". Hierop beet de hond mij weer in mijn been, dit terwijl ik geboeid was. De agent zei hierop tegen een collega : "zag je hoe hij beet".

Ik vind dat tegen mij onnodig geweld werd gebruikt en dat voor een vermeende belediging. Van Justitie heb ik voor de belediging een geldboete gekregen en betaald van 150 Euro. Achteraf gezien had ik nooit moeten betalen maar had ik de zaak voor moeten laten komen. Ik ben nooit eerder met de politie in aanraking geweest dus ik wist ook niet hoe alles precies werkte. Ik wist ook niet dat je een klacht in kon dienen met betrekking tot het politieoptreden. Van de KNVB kreeg ik een stadionverbod van één jaar en een boete van 450 Euro. Via de supportersvereniging weet ik dat er voor een belediging maar een half jaar stadionverbod wordt gegeven. De naam van de agent die mij heeft mishandeld middels zijn hond is Go.

Ik heb trauma's overgehouden aan het geheel. Ik ben heel erg slecht behandeld door de politie Arnhem. Ik ben pas later in het ziekenhuis behandeld voor de hondenbeten. Ik moest toen wel geboeid blijven en er bleven steeds twee agenten bij."

10. Op 27 februari 2002 deed Ha. aangifte van vernieling door de politie. In zijn verklaring staat onder meer vermeld:

"Ik doe aangifte van vernieling. De verdachte heeft een goed wat geheel in eigendom toebehoort aan mijn moeder (...), zonder enig recht of toestemming vernield beschadigd, onbruikbaar gemaakt, dan wel weggemaakt.

Ik verklaar u hierover verder het volgende:

Op zaterdag 23 februari 2002, omstreeks 22.30 uur was ik bij mijn auto op de Ohra-parkeerplaats te Arnhem. Ik was daar naar een voetbalwedstrijd geweest en we wilden naar huis. Op de parkeerplaats ontstonden problemen met de politie omdat er auto's waren vernield. Ik had daar niets mee van doen en wilde weggrijden. Een medepassagier gooide toen het portier open op het moment dat daar een politieman liep. Deze jongen Th. werd hierop aangehouden. Voordat ze hem aanhielden werd door de politie mijn voorruit en achterrauit opzettelijk vernield. Toen een in burger geklede persoon mij sommeerde om te stoppen wilde ik toch doorrijden. Dat dit een politieman was kon ik niet zien maar is mij later pas bekend geworden. Ik wilde daar wel weg met al die problemen. Wat ze met Th. zouden doen dat interesseerde mij niet. Toen die man dat sommeerde en ik niet stopte vernielde hij met opzet de ruit van het portier en werd een hond de auto ingelaten. Ik ben toen uit de auto gevlucht en werd vervolgens aangehouden.

Ik vind dat de politie mijn auto opzettelijk en zonder reden heeft vernield en wil de schade vergoed hebben."

11. Politieambtenaar Sa. zond op 28 februari 2002 onder meer de hiervoor onder 4. tot en met 10. vermelde stukken naar het regionale politiekorps Gelderland-Midden.

12. In het evaluatieverslag dat het regionale politiekorps Gelderland-Midden naar aanleiding van deze gebeurtenis opmaakte, staat onder meer vermeld:

"Naar aanleiding van de ongeregelde heden voor en na de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch, op zaterdag 23 februari 2002 in het Gelredome te Arnhem is door de politie de volgende evaluatie opgemaakt.

Vooroverleg:

Op 10 januari 2002 heeft het veiligheidsoverleg betreffende deze wedstrijd plaats gevonden in het Gelredome te Arnhem. Hierbij waren de veiligheidscoördinator van Vitesse, de veiligheidscoördinator van FC Den Bosch, de voetbalcoördinator politie Den Bosch en de voetbalcoördinator politie Arnhem Veluwezoom aanwezig.

In dit overleg komt ter sprake dat de wedstrijd overeenkomstig het advies van het Vitesse Veiligheid Overleg (VVO) aangemerkt wordt als een **aandachtwedstrijd**, d.w.z. een

wedstrijd met enig risico.

Tijdens dit overleg wordt van de zijde van FC Den Bosch en de politie Den Bosch ingebracht, dat sinds de terugkeer van FC Den Bosch in de KPN-eredivisie bij uitwedstrijden gebruik wordt gemaakt van "Travelcard" voor uitsupporters. Dit houdt in dat alleen ingevolge het uitreisreglement kan worden gereisd. Naar aanleiding hiervan verzoekt de delegatie uit Den Bosch om de supporters van FC Den Bosch toestemming te verlenen, overeenkomstig het uitreisreglement, met vrij vervoer naar Arnhem te mogen reizen. Aan hen wordt de aanrij route, parkeerplaatsen en de looproute naar het stadion bekend gemaakt

Bovenstaand verzoek, met de daarbij behorende afspraken, zijn voorgelegd aan de districtsleiding van de politie Arnhem Veluwezoom, die, na verkregen informatie betreffende het uitgedrag van de FC Den Bosch supporters, de burgemeester van Arnhem heeft geadviseerd toestemming te verlenen om de FC Den Bosch supporters vrij te laten reizen.

Op 30 januari 2002 vindt een tweede veiligheidsoverleg plaats, waarin nadere afspraken worden gemaakt over het aantal beschikbare kaarten (300), het bezoekersvak (ingang Q), aantal bussen (1), dat er sprake is van vrij vervoer, de aanrijroute via de A12-knooppunt Valburg-A15-knooppunt Ressen A325-afslag Elden is, dat er drie parkeerplaatsen beschikbaar zijn, te weten parkeerplaats Ohra-parkeerplaats winkelcentrum Kronenburg of parkeerplaats Rijnhal. Vanaf de parkeerplaatsen de aangegeven looproutes volgen naar het stadion. Vanuit Den Bosch reizen 10 stewards mee en 6 politieambtenaren van politieregio Brabant Noord. Op de wedstrijddag zelf is er geen dagverkoop meer. Vanuit de politie Arnhem Veluwezoom worden in totaal 61 mensen ingezet.

Voorinformatie:

Op donderdag 21 februari 2002 wordt aan de politie Den Bosch bovenstaande informatie toegezonden met aanvullende informatie. De belangstelling is groot vanuit Den Bosch. Op 21 februari 2002 zijn er 131 kaarten via de Ticketbox verkocht. Er is nauwelijks voorinformatie vanuit Den Bosch. Vrij vervoer is verkregen op het gedrag van de eerste seizoen helft en de uitreisregeling. De infrastructuur is niet gelukkig. De politie zal oplettend moeten zijn voor confrontaties tussen beide supportersgroepen van de parkeerplaats naar het stadion. Het gaat om een aandacht wedstrijd met beperkt risico.

Reisgedrag:

De animo voor de wedstrijd tegen Vitesse is groot. Hoeveelheid kan niet worden aangegeven. Men komt massaal op bij café "t Huuske" en gaat met eigen vervoer naar Arnhem. De verwachting is dat men aan de A 325 Shell tankstation zal verzamelen om dan als groep naar de parkeerplaats Rijnhal te gaan om vandaar uit naar Gelredome te lopen.

Men is van te voren niet gecharmeerd van het feit dat men vandaar te voet naar het stadion moest lopen. Dit is onbekendheid en de afstand is overigens maar 500 meter. Het vrije vervoer van de FC Den Bosch supporters wordt noch door FC Den Bosch gecoördineerd, noch sturing aan gegeven.

De indruk is dat de politie de parkeerplaats bewaakt, dat is niet zo. Er staan stewards om het verkeer te regelen. Als blijkt om wat voor een groep supporters het gaat, wordt er afgesproken dat de politie rijdend toezicht houdt en dat twee stewards van Vitesse permanent toezicht houden.

Voor de wedstrijd:

Rond half 7 komt de melding, dat de eerste supporters van Den Bosch bij het tankstation aankomen.

Supporterbegeleiders van Politie Gelderland Midden en Den Bosch, platte petten teams en Observatieteams van de RID houden toezicht op deze groep. Een kwartier later komt het bericht dat de groep, ongeveer 15 auto's, in beweging komt en zal gaan parkeren op het Ohra-terrein aan de Rijksweg-West 2 te Arnhem. Op het parkeerterrein van de Ohra zijn op dat moment twee parkeerstewards van Gelredome aanwezig.

Onder begeleiding van een groep platte petten komen de Den Bosch supporters op de parkeerplaats. Er staan daar al twee auto's van andere supporters geparkeerd. Er zijn geen andere personen op de parkeerplaats. Na de auto's te hebben geparkeerd vertrekt men als groep, onder begeleiding van de politie via Rijksweg-Oost richting stadion. De groep van meer dan 70 personen is luidruchtig. De groep bestaat uit veelal jeugdige supporters en is in het zwart grijs gekleed.

Op weg naar het stadion kan de groep Den Bosch supporters gescheiden worden gehouden van de Vitesse supporters, groep Papillon, die over de Kronenburgdijk naar het stadion loopt. Op het fietspad richting het stadion worden leuzen, zoals "kanker Vitesse" geroepen. Er lopen Vitesse supporters op het fietspad. Zij vinden de situatie, door het gedrag van de FC Den Bosch supporters, zeer dreigend.

De eerste indruk van de groep supporters van Den Bosch is dat het een vrij strakke eenheid is en zich niet laten sturen. De groep wekte ook zeker niet de indruk bang te zijn. De harde kern, daarmee doelend op de motor achter de escalaties, zijn 30/40 jarigen. Daar omheen zijn een aantal jongeren, die de belhamels zijn. De relschoppers en degenen die provoceren zijn ouder. In eerste instantie denken de supportersbegeleiders nog niet aan de harde kern. Het gedrag wat zij ten toon spreiden is 'vrij normaal' voor supporters.

Als de groep supporters gaat lopen zie je aan het gedrag (capuchon omhoog, onherkenbaar maken, provoceren, niets uit de weg gaan, etc.) dat het de harde kern is. De supporters begeleiders van FC Den Bosch hebben niet aangegeven dat het hier om een

groep harde kern supporters ging.

In het stadion:

Bij stadion Gelredome slaat bij ingang H de vlam voor de eerste keer in de pan. Daar wordt veel over het hek gegooid en men klimt zelfs in de hekken met de bedoeling er overheen te klimmen. Op dat moment is duidelijk dat het de harde kern is. Van vak H naar Q worden de supporters van Den Bosch veelvuldig gecorrigeerd op hun gedrag. WWS-ers en steward krijgen rake klappen.

De tweede keer dat het misgaat is bij de aankomst bij ingang Q. Er ontstaat onenigheid doordat een Den Bosch supporter met bier gooit. Als een collega van de RID die supporter hier op aanspreekt ontstaan er problemen. Iemand van de harde kern bemoeit zich ermee en begint met provoceren en beledigt de collega. De supporter wordt door de collega aangehouden. Er was al een opgelaten sfeer en door de aanhouding is er nog meer amok. De Den Bosch supporters die nog buiten staan raken van het incident op de hoogte en hebben het op de politie voorzien. Platte Petten teams moeten optreden en er vallen klappen. Er zijn geen Vitesse supporters die zich in de strijd mengen. Kort voor aanvang van de wedstrijd is de rust bij de opgang naar het bezoekersvak teruggekeerd.

Bij vak Q is er geen sturing, er is geen commandant aangewezen. De videobeelden tonen een chaotisch beeld. De supporters maken zelf de dienst uit.

Tijdens de wedstrijd:

Tijdens de wedstrijd wordt door de stadioncommandant besloten, dat de FC Den Bosch supporters niet te voet terug kunnen keren naar de parkeerplaats Ohra. Dit zou te veel risico's in houden betreffende de openbare orde en veiligheid. Hierna zijn twee geleende bussen van Connexion gecharterd, die de FC Den Bosch supporters vervoeren naar de Ohra-parkeerplaats. Alvorens de bussen vertrekken, wordt middels een megafoon aan de FC Den Bosch supporters duidelijk gemaakt, dat zij van de bus gebruik moeten maken. Als de bussen vertrekken springen de FC Den Bosch zodanig dat de bussen sterk van links naar rechts schudden.

Na de wedstrijd:

Na de wedstrijd stapten ongeveer 100 FC Den Bosch supporters in de bussen, die onder begeleiding van motorrijders, platte petten busjes, hondengeleiders en supporterbegeleiders naar de parkeerplaats Ohra worden geleid. Er staan ongeveer veertig auto's op het Ohra-terrein. Bij het oprijden van het terrein blijkt, dat er van drie personenauto's één of meerdere ruiten zijn vernield. De stadioncommandant wordt hiervan in kennis gesteld.

De, op het parkeerterrein aanwezige, twee parkeerstewards blijken niets van vernielingen gemerkt te hebben. Het is hen niet bekend dat er vernielingen zijn aangericht aan aldaar geparkeerde auto's. In verband met een mogelijke escalatie wordt hen aangezegd van de parkeerplaats te vertrekken. De spanningen lopen al snel op bij het Ohra-terrein, als blijkt dat er auto's zijn vernield. Het is donker en men kan niet goed zien wat er in de groep gaande is. Voordat er assistentie is van platte petten duurt het ongeveer 15 tot 20 minuten.

Een kleine groep Vitesse supporters loopt over de Rijksweg-west; waarop een groep van 30 tot 40 man via het moeras naar de Rijksweg-West rent. Door motorrijders worden de Vitesse supporters, dit zijn in dit geval de normale supporters waaronder vaders met kinderen, richting Elden gedreven. Door drie platte petten teams (15 man) worden de Den Bosch supporters middels een charge weer teruggedreven naar het Ohra-terrein. Er is niet veel politie, maar door een linie die gevormd wordt kan de politie de vlucht terugdringen. Er heerst een onoverzichtelijke situatie.

Terwijl de politie de supporters terugdringt vallen er wel rake klappen, maar eenmaal op het terrein doet de politie niets. Dit ondanks dat de politie wordt belaagd door een kleine club supporters. Een hondengeleider wordt geprovoceerd en zet daarop zijn hond in. Terwijl de escalatie plaatsvindt; belt de stadioncommandant de meldkamer voor meer bijstand. Na het teruggedrijven ontstaat er een situatie om weer rust en orde terug te krijgen, want er bestaat een mogelijkheid dat het opnieuw tot een escalatie komt. Vanuit Elden is er namelijk een groep Vitesse supporters onderweg naar het Ohra-terrein. De Vitesse supporters worden opgevangen en door de AE en platte petten teams teruggedreven. Tot een confrontatie tussen beide groepen komt het niet.

Conclusie

Algemeen geldende regel die de politie in Arnhem in acht neemt:

Bij een aandachtswedstrijd is er een verplichte buscombi.

Bij een normale wedstrijd is er geen buscombi, maar kan er wel sprake zijn van een verhoogde inzet.

Door de politie is een inschatting op risico gemaakt, maar die bleek niet op de juiste informatie te berusten. De politie heeft zich te veel laten leiden door het kaartstelsel en de uitleg daarvan door Den Bosch. Achteraf bezien past dit stelsel niet bij het gedrag dat de supporters ten toon spreidden. De Politie Gelderland-Midden voelt zich verkeerd geïnformeerd. Het veiligheidssysteem is op basis van voorinformatie van Den Bosch afgebouwd, maar juist de harde kern komt met dit kaartstelsel naar de wedstrijd.

Er is verschil van inzicht over de bewaking van het parkeerterrein. De vraag is of dit aan de orde is geweest in het vooroverleg, evenals de komst van de harde kern supporters. Met

name over dit laatste punt verschillen Vitesse en de politie van mening. De RID was niet op de hoogte van de komst van harde kern supporters.

Er is van te voren gecommuniceerd dat er drie parkeerplaatsen beschikbaar zijn. Bij de Ohra, winkelcentrum Kronenburg of de parkeerplaats bij de Rijnhal. De politie heeft aangestuurd op de Rijnhal, maar de supporters gaan toch naar het Ohra-gebouw. Doordat men door de politie wordt begeleid, wordt de indruk gewekt dat het om verplicht parkeren gaat. De supporters kiezen zelf om veel auto's gezamenlijk te parkeren, daar zit bij de politie geen verplichting in. De RID had voorinformatie dat een groep harde kern supporters van Vitesse auto's wilden vernielen. Hier is aandacht aan besteed. Maar dat de harde kern van Den Bosch naar de wedstrijd komt was niet bekend. De RID kan met een hoge mate van waarschijnlijkheid zeggen dat niet de harde kern van Vitesse deze vernielingen hebben aangebracht, maar een andere groep.

Na de wedstrijd wordt de politie geprovoceerd door de supporters en mede door onduidelijke communicatielijnen is niet duidelijk hoe men op wil treden. Het gevolg is dat iedereen weer naar eer en geweten handelt. Er is geen verbindingsstructuur in dit soort gevallen.

De politie Arnhem Veluwezoom heeft met een kritische blik gekeken naar het functioneren van de eigen organisatie. Dat neemt niet weg dat de politie van te voren verkeerd is geïnformeerd. Er was te weinig politie inzet om 100 harde kern supporters aan te kunnen. De politie zal vooraf strakker en kritischer naar de informatie van de bezoekende club moeten kijken. Er zal in de structuur van de inzet bij wedstrijden gekeken moeten worden naar een goede verbindingsstructuur.

Ondanks de escalatie, heeft de politie goed opgetreden en goed ingespeeld op de situatie."

13. Verzoeker Li. liet in zijn klachtbrief van 31 oktober 2002 de politie Gelderland-Midden onder meer weten:

"Na afloop van de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch (...) zagen wij dat op het parkeerterrein (...) alle auto's waren vernield. Op internet stond dat wij onze auto's moesten parkeren bij de Ohra. Dit deden wij ook, omdat er verteld werd dat het een bewaakt parkeerterrein zou zijn.

De teleurstelling en boosheid was begrijpelijk erg groot.

Er werd ter plaatse geen aangifte opgenomen; ons werd verzocht zo vlug mogelijk het terrein te verlaten ondanks alle schades.

Het parkeerterrein zou worden bewaakt door de politie. Dit was van te voren goed aan ons doorgegeven. Wij waren allemaal zeer woedend. Door al het op en neer geloop van en

naar de politie werd het een chaos. Niemand wist waar ze naar toe moesten. En de gemoederen raakte verhit.

Ook ik was ter plaatse en kon in die chaos moeilijk bepalen, waar ik naar toe moest. Hierbij verloor ik mijn vrienden uit het oog. De agenten met honden dwongen mij en meerderen een bepaalde richting in. Mijn vrienden stonden elders. Ik mocht niet die kant uit anders "laten wij de hond op je los". Mijn antwoord was; "durf je wel met een hond!". Hiermee beledigde ik de ambtenaar in functie.

De agent liet zijn hond los en ik werd zodoende in mijn billen en bovenbeen gebeten. De agent kwam hierbij ten val. Daarna, terwijl ik nog op de grond lag, gaf de agent voor de tweede maal, het commando "vast".

De agent sloeg mij in de boeien, knevelde mijn enkels en zette zijn voet met schoen in mijn nek. Terwijl dit zich afspeelde hoorde ik de agent tegen de andere zeggen: "Zag je hoe de mijne beet!".

Na de actie werd ik in een auto geladen en meegenomen naar het bureau. Ik mocht me daar douchen en de wonden schoonmaken. Vervolgens hebben agenten mij alsnog naar het plaatselijk ziekenhuis "Rijnstate" gebracht, waar de wonden behandeld zijn.

Daarna weer terug naar het bureau, alwaar ik na proces-verbaal in een cel mocht overnachten tot de volgende ochtend.

Mijn ouders hebben mij opgehaald en zijn direct doorgereden naar het ziekenhuis in Den Bosch, om alsnog een tetanusspuit te krijgen en de vleeswonden nog een keer te laten verzorgen. Ook heb ik medicijnen voor een week moeten slikken voor deze zware mishandeling.

Voor de overtreding van het beledigen van een ambtenaar in functie, heb ik € 150 betaald aan justitie. Maar de trauma's van de hondenaanval en het politie optreden, zitten mij nu nog steeds erg hoog."

14. In de afdoening van de klacht van verzoeker Li. liet de chef van het district Arnhem Veluwezoom van de regiopolitie Gelderland-Midden op 16 december 2002 onder meer weten:

"Op 31 oktober 2002 heeft u een klacht ingediend tegen het politie optreden van enkele medewerkers van de Politieregio Gelderland-Midden na afloop van de voetbalwedstrijd Vitesse FC Den Bosch, d.d. 23 februari 2002. Hierbij schrijf ik u over de afloop van deze wedstrijd (incl. het oordeel van de officier van justitie), zoals ik dit ook heb gedaan aan de Fanclub van Den Bosch en enkele anderen die direct na de wedstrijd een klacht hebben ingediend.

(...)

In het algemeen kan het volgende worden gesteld. Een groep supporters van FC Den Bosch is vanuit hun supporterskroeg gezamenlijk naar Arnhem gereisd. Dit met supportersbegeleiders van de politie Den Bosch. Voor Arnhem zijn zij op de snelweg opgevangen door de politie Arnhem en begeleid naar het stadion. De sfeer was tamelijk agressief en voor de ingang kwam het tot enkele ongeregelheden. Dit was aanleiding om tijdens de wedstrijd vervoer te regelen naar de Ohra-parkeerplaats waar een aantal van hen stonden. Het ging daarbij om een groep van ongeveer 100 supporters. Toen men op het Ohra-parkeerterrein arriveerde bleek een aantal auto's van Den Bosch fans behoorlijk vernield te zijn. De gemoederen werden daardoor verhit, overigens begrijpelijk.

De politiemensen hebben in eerste instantie geprobeerd uit te leggen dat dit een ergerlijke kwestie was en dat men aangifte kon doen. De supporters waren ook boos op de politie omdat men in de verwachting leefde dat de parkeerplaats beveiligd zou worden door de politie. Dit was echter niet afgesproken, in het algemeen kan en wil de politie dergelijke toezeggingen niet doen, dit uit praktisch oogpunt. Men kon immers vrij reizen, het is ondoenlijk om alle auto's te beschermen.

Na een minuut of vijftien dreigde de situatie te escaleren. De politie Arnhem wist dat een grote groep Vitesse supporters in de richting van het Ohra-parkeerterrein onderweg was. Daarom werd geprobeerd de Den Bosch fans zó snel als mogelijk te laten vertrekken. Maar een groep van circa veertig fans rent in de richting van de Rijksweg-west, waar Vitesse aanhangers (gewone supporters, vaders, moeders en kinderen) langs kwamen. Door een aantal motorrijders werden de Vitesse aanhangers weggestuurd en door een tiental "platte petten" en een vijftal hondengeleiders wordt getracht de groep FC Den Bosch terug te drijven.

Eerst met zachte hand, maar de Den Bosch fans zijn zeer provocerend en verzamelen materiaal om te gooien en doen dat daadwerkelijk. De politie ter plekke is verbaasd over de heftige reacties en de agressie waarmee de Den Bosch supporters de confrontatie met de politie zoeken. Sloopmateriaal uit een aanwezige bouwcontainer wordt verzameld, steigermateriaal wordt meegenomen en trottoirtegels worden kapot gegooid. Stenen, bierblikjes en kluiten klei worden in de richting van de politie gegooid. Het is een zeer onoverzichtelijke situatie geworden op het onverlichte parkeerterrein. Met harde hand wordt de groep met een charge teruggedreven.

Als de groep daarna weer terug is bij hun eigen auto's en de andere supporters, blijft de situatie zeer vijandig. Er wordt door de politie gevorderd in de auto's te gaan en te vertrekken. Dit wordt vrij massaal genegeerd. Enkele politiemensen zijn in gevecht geraakt met Den Bosch supporters en dreigen ingesloten te worden. Met harde hand worden een aantal onwilligen weggestuurd.

Naar mijn mening heeft de politie Arnhem zich met moeite kunnen verdedigen tegen een grote groep FC Den Bosch supporters, die hun woede wilden afreageren op de plaatselijke politie. Indien men in eerste instantie had geluisterd en was vertrokken was een confrontatie achterwege gebleven. Doordat de aandacht ook nog gericht moest worden op naderende Vitesse-supporters was er maar zeer weinig personeel en tijd beschikbaar. In de chaotische situatie die daarna ontstond is het zeer wel mogelijk dat min of meer passieve Den Bosch supporters in het vuur van de strijd ook klappen hebben gekregen, dan wel tegenstrijdige opdrachten ontvingen. Dat is uiteraard zeer vervelend, maar moeilijk te vermijden onder deze omstandigheden.

U geeft aan dat u bent gebeten door een diensthond. U spreekt over het feit dat u erg boos was vanwege de vernielingen van de auto's en dat u schuld op de politie. U riep dit omdat anderen dit ook riepen en u liet zich meeslepen door de groep. Toen daarna een charge werd uitgevoerd rende u weg, langs een politieman met een hond en werd vervolgens gebeten. U hoorde de hondengeleider tegen zijn hond roepen "attack of pak". U heeft meegedaan aan de uitval richting Rijksweg-west en is naar alle waarschijnlijkheid, samen met alle anderen, meermaals gevorderd weg te gaan. Toen dat niet gebeurde werd een charge uitgevoerd, waarbij geweld zoals omschreven werd gebruikt.

Samengevat kan ik stellen dat de politie Arnhem in een chaotische situatie daadkrachtig heeft gehandeld. Met slechts 20 à 25 politiemensen werd een grote groep Den Bosch supporters op afstand en onder controle gehouden. Dat hierbij klappen zijn gevallen en door honden is gebeten is onvermijdelijk en een direct gevolg van het agressieve gedrag van de groep Den Bosch supporters. Klachten dat er te hard is opgetreden heb ik niet als gegrond kunnen beoordelen. Dit sluit niet uit dat, zoals al is gezegd, in het vuur van de strijd ook min of meer passieve omstanders een klap kunnen hebben gekregen.

U klacht is naar mijn mening hiermee voldoende schriftelijk beantwoord en (ik; No) beschouw uw klacht hiermee als afgedaan. Het kan echter zijn dat u hier anders over denkt. Ik wil u in dat geval wijzen op de mogelijkheid om uw klacht binnen 14 dagen wederom bij mij voor te leggen."

15. Verzoeker C. deelde bij brief van 18 december 2002 de chef van het district Arnhem Veluwezoom onder meer mee dat het voetbaldetachement van het regionale politiekorps Brabant-Noord getuige is geweest van het genoemde politieoptreden en daar verslag van hebben gemaakt.

16. De districtschef Arnhem-Veluwezoom liet op 28 september 2003 verzoeker C. onder meer weten:

"Op 7 juli jl. heb ik met u een klachtengesprek gehad over het incident na de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch. In dit gesprek heeft u uw klacht uiteengezet en uw ontevredenheid over de gang van zaken.

Tijdens dit gesprek heb ik u de gang van zaken omtrent de afdoening van uw klacht uiteengezet en mijn excuus gemaakt voor het feit dat uw klacht nog niet naar behoren is afgehandeld. In ons gesprek heeft u uw verhaal toegelicht. Aangezien ik de feiten die u omschreef ernstig vind heb ik opnieuw onderzoek ingesteld.

Aangezien u in Den Bosch een aangifte heeft ingediend en geen officiële klacht, was tijdens de klachten behandeling er onduidelijkheid of u uw aangifte door wilde zetten of niet. Dit houdt in dat er een strafrechtelijk onderzoek tegen een politieambtenaar moet worden ingesteld. In dat geval wordt de klachtenprocedure stopgezet. In een telefonisch onderhoud (...) d.d. 14 augustus, heeft u aangegeven de klachtenprocedure door te willen zetten en niet de aangifte. Om de onderste steen boven te krijgen heb ik overleg gepleegd met de leidinggevende van de hondengeleiders over de situatie destijds bij het Gelredome.

Uit de rapportages van de dienstdoende hondengeleiders en uit rapportages van andere politiemedewerkers die in dienst waren is het incident gebleken dat u is overkomen. De geschetste situatie van betrokken politiemensen en specifiek van de hondengeleider is echter anders dan u die beschrijft.

De wedstrijd stond vooraf geclassificeerd als een aandachtswedstrijd. Vanwege goed gedrag van supporters tijdens de eerste seizoenshelft met de uitreisregeling stelde Den Bosch vrij vervoer voor. Arnhem is hier mee akkoord gegaan. Echter, gezien het feit dat de voorinformatie en de werkelijke situatie niet overeen kwamen, had de politie te weinig inzet ter plaatse. De politie stond deze avond dan ook voor een voldongen feit waarbij wij improviserend moesten handelen. De sfeer werd tijdens de wedstrijd al tamelijk agressief en voor de ingang kwam het tot enkele ongeregelheden. Dit was aanleiding voor ons om tijdens de wedstrijd vervoer te regelen naar de Ohra-parkeerplaats. Het ging daarbij om een groep van ongeveer 100 Den Bosch supporters. Met slechts 20 à 25 politiemensen werd deze grote groep supporters op afstand en onder controle gehouden.

Bij situaties waarbij de openbare orde en veiligheid in het geding komt, kan en mag de politie naar geweldsmiddelen grijpen.

Er deden zich die avond feiten voor die voor de aanwezige politiemensen (en soms ook burgers) als zeer bedreigend zijn te kenschetsen. Zo werden verkeersborden uit de grond getrokken en werd bedreigd met het slaan en gooien van stenen. In deze toestanden voelde de dienstdoende hondengeleider zich bedreigd door een groep Den Bosch supporters die steeds dichterbij hem in de buurt kwamen. Uit deze groep bleef één persoon staan, u naar alle waarschijnlijkheid, waardoor de groep zich ons inziens versterkt voelde. Nadat de hond de groep al opgejaagd had en de politiemans u heeft gewaarschuwd bleef u toch nog staan, de hond is daarom bijtend ingezet. Na nog een waarschuwing en nogmaals een beet, kwam u dreigend in zijn richting lopen.

Op het moment dat de politie een charge uitvoert om de dreigende situatie zo snel mogelijk weer onder controle te krijgen kunnen er rake klappen worden uitgedeeld en schroomt men niet om de hond in te zetten. In zo'n situatie is geen tijd voor individuele gesprekken, de vordering geldt voor iedereen.

U bent tot twee maal toe gevorderd om zich te verwijderen. Dit heeft u helaas niet gedaan. Nadat u tot twee maal toe gebeten bent, liep u dreigend in de richting van de hondengeleider, daarom heeft hij u nog een klap met gebalde vuist in het gezicht gegeven. Nog volgde u het bevel van de politie niet op waardoor een andere politieman u een klap met de lange wapenstok heeft gegeven teneinde het verzet te breken.

Het inzetten van geweld moet rechtmatig zijn en het beoogde doel moet gerechtvaardigd zijn. Dat doel moet tot slot niet op andere wijze kunnen worden bereikt. De honden begeleider heeft met behulp van zijn hond u en andere supporters proberen terug te dringen. Toen dit vervolgens niet lukte heeft hij gewaarschuwd en een bevel van verwijdering gegeven. Dit had echter nog steeds niet het gewenste resultaat. Uiteindelijk is er geweld ingezet.

Ingevolge de ambtsinstructie geweldsrapportage, is de toetsing van geweldgebruik ter beoordeling ingezonden aan de hoofdofficier van justitie. Volgens de hoofdofficier van justitie was er deze avond sprake van een hectische en onoverzichtelijke situatie waarbij de politie stevig heeft opgetreden, maar gezien de omstandigheden noodzakelijk en verklaarbaar.

Na alle verklaringen gelezen en enkele gehoord te hebben kom ik tot de conclusie dat er juist is gehandeld. Uiteraard was het beter geweest als een confrontatie achterwege was gebleven, dat had ons allemaal veel tijd en energie bespaard. Nu zitten zowel u, andere supporters maar ook de politie met de gevolgen van deze wedstrijd. Politie Gelderland-Midden heeft hier uiteraard lering uit getrokken. Bij aandachtswedstrijden is nu sprake van een verplichte buscombi, ongeacht de informatie vanuit de bezoeken de club.

Na afloop van ons gesprek heeft u aangegeven dat deze negatieve ervaringen bij een volgende wedstrijd weer zullen gaan opleven. Om een nieuwe confrontatie tussen supportersgroepen en/of politie te voorkomen heeft u dan ook gevraagd om iets extra's te regelen. Ik onderstreep deze gedachte. Het is mijns inziens dan ook goed om ter zijner tijd contact te hebben, zodat bij een volgend treffen van beide clubs er alleen maar een sportieve strijd wordt gestreden. Zowel in het veld als daarbuiten.

Na een te lange procedure hoop ik toch dat uw klacht hiermee voldoende is behandeld en dat de klachten elementen voldoende aan bod zijn gekomen. Mocht u nog een vervolggesprek willen na deze brief kunt u via bovenstaand telefoonnummer en/of adres contact met mij opnemen."

B. Standpunt verzoekers

1. Het standpunt van verzoekers staat samengevat weergegeven onder Klacht en staat voorts weergegeven onder A. Feiten, onder A.9., A.10. en A.13.

2. Bij het verzoekschrift voegde verzoeker onder meer een namens verzoeker E. opgestelde verklaring waarin onder meer staat vermeld:

"Heeft na de wedstrijd (...) aangifte gedaan van vernieling verricht aan zijn auto op de parkeerplaats van Ohra in Arnhem. De betreffende vernieling betrof het inslaan van de achterraut met een voorwerp.

(...)

(dat) hij na constatering van de vernieling van de achterraut van zijn auto bij zijn auto is gebleven om al het glas uit zijn auto te verwijderen. Dat hij tijdens dat verwijderen van het glas uit zijn auto tijdens een charge van de politie door een agent met een knuppel in zijn nek of tegen zijn achterhoofd is geslagen. Dit gebeurde van achteren dus hij heeft niet gezien wie de betreffende klap heeft uitgedeeld."

C. Standpunt beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden

1. De beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Midden berichtte bij brief van 2 november 2004 in reactie op de start van het onderzoek van de Nationale ombudsman en de daarbij gestelde vragen onder meer:

"1. De gevraagde informatie:

De videobeelden: de enige videobeelden die destijds gemaakt zijn, zijn in het stadion gemaakt. Behalve dat deze beelden niet op onderhavige situatie van toepassing zijn, zijn deze beelden inmiddels vanwege verjaring vernietigd.

De evaluatie van het politieoptreden van 23 februari 2002 is bijgevoegd (...)

Rapportages van andere politieambtenaren dan de hondengeleiders G. en S.:

(...) rapportage van waarnemingen van dhr. R.

Geweldrapportages anders dan van G. en S., (...):

geweldsrapportage van dhr. V. betreffende dhr. To.

geweldsrapportage van dhr. L. betreffende de algemene situatie

geweldsrapportage van dhr. T. betreffende O.

geweldsrapportage van dhr. W. betreffende Go.

geweldsrapportage van dhr. B. betreffende Bij.

Procesverbaal (...). Dit betreft geen proces verbaal, maar mutaties in het Bedrijfsprocessen Systeem. Onder dit nummer is een mutatie en een interne melding aanwending geweld door dhr. Go. (...) opgemaakt. Deze meldingen worden bijgevoegd (...).

Overige in dit verband opgemaakte processen verbaal (...).

Overige informatie, die is bijgevoegd (...) betreft informatie die is achterhaald op het hoofdbureau van het politiedistrict Arnhem-Veluwezooom.

2. De gestelde vragen:

Inhoudelijke reactie.

Wat betreft de heer C. (...):

Op 7 juli 2003 is een bemiddelingsgesprek geweest met de heer C. waarin de situatie besproken is. De heer C. heeft ter afsluiting van het traject van formele bemiddeling een schrijven ontvangen van de Districtschef de heer H. d.d. 28 september 2003. Daarin is de heer C. te kennen gegeven dat indien hij zich niet met de inhoud van dit schrijven kon verenigen, hij dit aan de heer H. te kennen kon geven. Op de afdeling klachtcoördinatie is nadien geen reactie van de heer C. ontvangen. Derhalve is geconcludeerd dat de fase van de formele bemiddeling geslaagd was wat betreft klager C. Een inhoudelijke beoordeling van mij is derhalve op dit moment niet aan de orde.

Wat betreft de heer E.:

De heer E. heeft voor zover bij mij bekend geen klacht ingediend. Wel heeft hij aangifte van vernieling gedaan. De heer E. is derhalve niet in het traject van klachtbehandeling betrokken. Uit een beschikbare mutatie (...), behorend bij het proces-verbaal van aangifte van vernieling van de auto van de heer E., blijkt dat deze schade niet door de politie is toegebracht, maar vermoedelijk door aanhangers van Vitesse. Voor zover ik kan nagaan is er geen verzoek tot schadevergoeding ingediend.

Wat betreft de heer Ha.:

De heer Ha. heeft voor zover bij mij bekend eveneens geen klacht ingediend. Wel heeft de heer Ha. aangifte van vernieling gedaan bij de politie in 's-Hertogenbosch. Voor zover ik kan nagaan is er geen verzoek tot schadevergoeding ingediend. Als door de heer Ha. alsnog zo'n verzoek gedaan wordt, zal de schadecontactpersoon dit verzoek alsnog in behandeling kunnen nemen.

Wat betreft de heer Li.: (...)

De heer Li. heeft op zijn klacht een afrondingsbrief d.d. 16 december 2002 ontvangen. De heer Li. heeft geen bemiddelingsgesprek gehad. Zijn klacht is geheel schriftelijk behandeld. Dit is een keuze van de plv. districtschef geweest. Een nadere motivering wat betreft deze keuze heb ik niet kunnen achterhalen. In de hierboven genoemde brief is de heer Li. ook de mogelijkheid geboden om te reageren als hij het met de inhoud van de brief niet eens was. Voor zover mij bekend heeft klager niet meer gereageerd, waarmee het klachttraject na de formele bemiddeling tot een einde is gekomen.

Heeft de klachtencommissie zich nog over de zaak gebogen? Waarom wel/niet?

Er is geen zitting van de klachtencommissie geweest in verband met de klacht van de heer C. en de heer Li. Het ligt niet in de rede dat een zitting van de klachtencommissie zou plaatsvinden, aangezien na het traject van formele bemiddeling geen reactie van klagers is ontvangen, dat zij prijs stelden op een nadere behandeling van de klacht. Derhalve is het traject van de formele bemiddeling afgesloten en is het traject van formele behandeling niet opgestart.

Op welke wijze is het gebruik van de lange wapenstok die dag geregeld? De lange wapenstok behoort tot de standaard uitrusting van de Mobiele Eenheid (ME). Voor de wijze van het gebruik van de lange wapenstok is de individuele persoon verantwoordelijk. In de voorbespreking is het mogelijke gebruik van de lange wapenstok niet besproken. Gezien de acuut ernstige situatie en het feit dat er sprake was van een grote overmacht heeft de groepscommandant Aanhoudingseenheid (AE) op zeker moment aan zijn groepsleden opdracht gegeven om de lange wapenstok te gebruiken. Voor de wijze van het gebruik van de wapenstok door de ME ter plaatse, verwijs ik naar de geweldsrapportages van de heren L., G. en S. (...). Tevens verwijs ik naar een email d.d. 13 oktober jl. van de groepscommandant AE waarin nogmaals de situatie ter plaatse wordt geschetst (...)."

2. Politieambtenaar G. berichtte in de door hem op 25 februari 2002 opgemaakte geweldsrapportage onder meer:

"Op zaterdag, 23 februari 2002 werden er in verband met de voetbalwedstrijd Vitesse-FC Den Bosch een aantal eenheden ingezet, zijnde 3 Platte Petten-teams bestaande uit elk 5 à 6 personen, geselecteerd vanuit de Mobiele Eenheid en gekleed in dagelijks tenue en rijdend in opvallende VW-transporters. Genoemde eenheden worden ingezet om mogelijke "kleine" orde verstoringen in de kiem te smoren.

Boven de normale uitrusting is de lange wapenstok als uitrustingsstuk toegevoegd. Tijdens de briefing voorafgaande aan de wedstrijd werd medegedeeld dat genoemde wedstrijd in principe als een normale wedstrijd werd beschouwd, doch dat er enig verhoogd risico aanwezig was i.v.m. een soort van combiregeling waarbij supporters van FC Den Bosch op

eigen gelegenheid naar Arnhem zouden komen en waarbij zij zich zouden verzamelen op een van de parkeerplaatsen om vervolgens zich te voet naar het stadion te begeven. Voorafgaande aan de wedstrijd werden 3 plaatsen aangegeven die als mogelijk risico werden aangeduid, te weten Shell tankstation in combinatie Ohra-parkeerplaats, parkeerterrein Rijnhal, alsmede stadionterrein ingang Q, zijnde het bezoekersvak. Nadat zich omstreeks 19.00 uur een groot aantal FC Den Bosch supporter met hun auto's (schatting 40 personenauto's) bij het Shell tankstation A12 hadden verzameld, werden zij onder toezicht van de politie naar het parkeerterrein bij de Ohra geleid, waar hun voertuigen werden geparkeerd. Onder begeleiding van twee PP-teams werd genoemde supportersgroep van naar schatting 100 tot 120 personen begeleid naar het Vitesse stadion. Op het terrein van het Gelredome aangekomen, week genoemde supportersgroep plotseling van de route af en begaf genoemde groep zich zonder enige aanleiding naar ingang H waar zich een groep wachtende Vitesse supporters bevonden. Door snel handelen van een van de PP-teams kon voorkomen worden dat er een treffen plaatsvond. Vervolgens zijn de FC Den Bosch supporters begeleid naar ingang Q, waar een ticket omgewisseld kon worden voor een toegangskaart. Nadat een grote groep FC Den Bosch supporters toegang had verkregen tot het bezoekersvak, werd buiten het vak een supporter van FC Den Bosch aangehouden door een collega in burger. De groep supporters in bezoekersvak Q waren het kennelijk niet met genoemde aanhouding eens en drukten in alle macht tegen het hek. Onder grote druk bezweek het slot van het hek, waarna een grote groep supporters zich in de richting van de collega begaf, kennelijk met de bedoeling om hun mede supporter te ontzetten. Door inzet van personeel van alle drie de PP-teams alsmede burger personeel konden de supporters teruggedreven worden in het supportersvak en kon met de grootste moeite het hek gesloten worden. Tijdens het terugnrijven van de supporters en het opnieuw sluiten van het hek werd vanuit de groep supporters een dreigende houding aangenomen in de richting van de collega's en stewards, waarbij enkele stewards binnen en buiten het hek enkele klappen opliepen. De groep supporters waren het kennelijk niet met de afsluiting van het hek eens en uitten hun woede op de politie en stewards.

Door kort gebruik van de lange wapenstok kon de rust enigszins worden hersteld. Op verzoek van een hoofdsteward hebben 2 PP-teams tijdelijk plaatsgenomen in het toegangsvak Q, dit om de stewards tegen de agressieve supporters te beschermen. Tijdens ons verblijf in toegangsvak Q kregen wij, politieambtenaren, de nodige verwensingen naar ons hoofd en werden wij voor moordenaars uitgemaakt (kennelijk te maken met F. Boley). Inmiddels was ons duidelijk geworden dat genoemde supportersgroep een confrontatie met Vitesse-supporters alsmede de politie niet uit de weg zouden gaan. Toen de rust was wedergekeerd hebben wij na ongeveer 3 minuten toegangsvak Q verlaten.

(...)

Na afloop van de wedstrijd.

Na afloop van de wedstrijd zijn de supporters van FC Den Bosch middels twee (harmonica)bussen van Connexxion vervoerd naar de parkeerplaats van de Ohra. Deze 2 bussen waren tot de "nok" toe gevuld met FC Den Boschsupporters (schatting 100 tot 120). Genoemde bussen zijn begeleid door twee PP-teams, alsmede een aanhoudingseenheid en twee eenheden hondengeleiders. Een van de PP-teams bleef achter op het terrein van Gelredome. Het vervoer van de supporters richting van de Ohra is zonder problemen verlopen. Op het parkeerterrein van de Ohra aangekomen, bleek dat aan een groot aantal voertuigen vernielingen waren gepleegd. Kennelijk waren Vitesse-supporters op de hoogte geweest/gebracht van het feit dat FC Den Bosch supporters hun voertuigen bij de Ohra hadden geparkeerd. Bij het constateren van genoemde vernielingen draaide de gespannen sfeer om in grote woede. Diverse collega's zijn op genoemde parkeerplaats aangesproken. De supporters is medegedeeld dat de politie op dit moment weinig kon betekenen en dat zij werden verzocht te vertrekken. Vanuit de supportersgroep werd medegedeeld dat zij weigerden te vertrekken. Gedurende een kwartier is door diverse collega's gepoogd de supporters te bewegen te vertrekken, doch zonder resultaat. Door collega's ter plaatse werd gemeld dat de spanning opliep, waarna het derde PP-team vanaf Gelredome in de richting van de Ohra werd gedirigeerd.

Op het parkeerterrein van de Ohra werd door de politie een afwachtende houding aangenomen. Plotseling liepen een groot aantal Den Bosch supporters middels een groenstrook in de richting van de Rijksweg West. Op de Rijksweg west bevond zich een file van stilstaande voertuigen met supporters die de voetbalwedstrijd hadden bezocht. Kennelijk wilden de FC Den Bosch aanhangers de confrontatie opzoeken en hun woede koelen op de voertuigen van de mensen in de file. Door inzet van diverse eenheden kon een confrontatie ternauwernood voorkomen worden. Middels een charge en het gebruik van wapenstok kon de grote groep supporters teruggedreven worden. Tijdens het terugdrijven van de supporters in de richting van de parkeerplaats Ohra, werden er vanuit de supportersgroep alsmede achtergebleven supporters op de parkeerplaats volle bierblikjes en andere voorwerpen in de richting van de optredende politiemensen gegooid.

Op de parkeerplaats bij de Ohra werd de woede uitbarsting van een groot gedeelte van de supportersgroep gericht op de optredende politie-eenheden. Op de parkeerplaats werd middels inzet van politiehonden en gebruik van de lange wapenstok gepoogd de agressie tegen de politieambtenaren te doen ophouden. Tevens werden de supporters verzocht zich te verwijderen, dan wel het parkeerterrein middels hun auto te verlaten.

Het optreden ter plaatse werd bemoeilijkt door de duisternis, geparkeerde en weggrijpende voertuigen, alsmede de grote groep supporters in verhouding tot het aantal agenten.

Tot grote verbazing maakte een grote groep supporters zich niet uit de voeten, doch gingen zij de confrontatie met de politie aan. Door diverse supporters werden voorwerpen in de richting van de politie gegooid, werden pogingen ondernomen om supporters die door politiehonden gegrepen waren te ontzetten, en werd er een dreigende houding

aangenomen ten aanzien van de diverse politieagenten. Een aantal supporters maakten zich na een beet van politiehond niet uit de voeten, doch keerden weer terug in de richting van de politie. Door het gedrag van een groot aantal supporters ontstond er een stijgende lijn in de geweldsspiraal. Door het gedrag van een groot aantal supporters heeft zich gedurende 10 à 15 minuten een relsituatie voorgedaan. Gedurende deze 10 à 15 minuten is genoemde parkeerplaats het toneel geweest van een relsituatie waarbij diverse incidenten op hetzelfde moment plaatsvonden, alsmede incidenten zich voortdurend opvolgden.

Gedurende genoemde tijd is het met moeite gelukt om de situatie te beheersen. Gezien de aard en omvang van de ongeregelde heden en de grootte van de supportersgroep in relatie tot het relatief geringe aantal agenten ter plaatse was het gedurende 10 minuten niet mogelijk de situatie volledig te controleren en te sturen.

Tevens hadden zich tijdens het conflict tussen politie met de FC Den Bosch supporters inmiddels naar schatting 40 à 50 supporters van Vitesse op de Rijksweg West verzameld. Dit kennelijk om een eventuele confrontatie met de supporters van FC Den Bosch op te zoeken.

Door personeel van een PP-team alsmede met behulp van twee motorrijders is genoemde groep middels een charge verwijderd in de richting van Elden.

Door een groot aantal agenten is middels wapenstok geweld toegepast. Geweld is toegepast teneinde FC Den Bosch supporters in gewenste richting te bewegen, dan wel te bewegen met hun voertuigen te vertrekken. Ook is geweld toegepast om geweld alsmede dreigend geweld tegen politieambtenaren in de kiem te smoren. Door de omvang van de relsituatie, het grote aantal supporters, was het in de beginsituatie niet mogelijk aanhoudingen te verrichten. In het eindstadium zijn drie verdachten aangehouden.

Mede als gevolg van het noodzakelijke optreden van de politie als reactie op het gedrag van de "rel" supporters kozen een groot aantal supporters na de 10 à 15 minuten durende relsituatie "eieren voor hun geld" en verlieten zij in hun personenauto's genoemde parkeerplaats, waarna de rust op het parkeerterrein van de Ohra terugkeerde.

Nadat op het Ohra-terrein de rust was wedergekeerd, kwam via de politiemeldkamer de melding dat een groep supporters in het dorpje Elden vernielingen zouden plegen. Genoemde groep supporters zette het bij het zien van de politie op een lopen en zijn verder uiteengedreven. Vernielingen zijn niet aangetroffen.

Door de aard en omvang van de ongeregelde heden alsmede de moeilijke omstandigheden (duisternis, projectielen, geparkeerde en weggrijdende voertuigen, snel bewegende supporters) waaronder de rust moest worden hersteld is niet uitgesloten dat supporters verwondingen hebben opgelopen door gebruik van de wapenstok.

Gezien de grote omvang van de relsituatie is het niet mogelijk elke geweldsituatie tot in detail te beschrijven.

Na afloop bleek dat de FC Den Bosch supporters op de parkeerplaats bij de Ohra betontegels uit het trottoir alsmede bouwafval als projectielen tegen de politie hadden gebruikt.

Opmerking rapporteur: Bovengenoemd verhaal is weergegeven aan de hand van eigen waarneming en verklaringen van enkele andere collega's, alsmede berichtgeving van collega's middels portofoon/mobilfoon. Bovengenoemd verhaal is een algemene weergave van de situatie."

3. Het door de korpsbeheerder bijgevoegde rapport van politieambtenaar R. van 5 maart 2002 vermeldt onder meer:

"Op zaterdag 23 februari, bevond ik mij tussen 19.15 uur en 19.30 uur, in burger gekleed, aan de Noord-Oostzijde van het voetbalstadion Gelredome te Arnhem.

Ik was daar onder andere belast met de begeleiding van journalisten, die nieuwsverhalen maken over de gebeurtenissen in en rond voetbalwedstrijden. Om 20.00 uur zou, die avond, de voetbalwedstrijd Vitesse tegen de FC Den Bosch worden gespeeld.

Toen ik daar stond zag ik, dat vanuit de Zuidzijde van het stadion een, groep van ongeveer 150 mensen in de richting van de Noordzijde van het stadion liep. Ik hoorde dat er vanuit deze groep luidkeels leuzen en kreten werden geroepen in de richting van, naar ik aanneem, Vitesse supporters. Zo hoorde ik dat er luidkeels werd geroepen: "Kanker Vitesse, Arnhemse hoeren, kom maar op." Althans woorden van gelijke strekking.

Ik zag dat deze provocerende woorden hun uitwerking op het Vitesse publiek niet misten. Ik zag namelijk dat er vanuit dit publiek zich jongelui losmaakten, die klaarblijkelijk de confrontatie met de Den Bosch aanhang wilden aangaan. Verder zag ik dat politiemensen in uniform en in burger met moeite een confrontatie tussen beide groepen konden voorkomen. Het viel mij nadrukkelijk op dat het provocerende gedrag vooral vanuit de Den Bosch kant kwam.

Vervolgens zag ik dat het eerste deel van de groep, via de daarvoor bestemde ingang, het stadion inging. Kort hierna werd er vanuit de groep, die nog voor deze ingang stond, opnieuw en zeer nadrukkelijk in de richting van Vitesse supporters provocerend geschreeuwd. Vooral enkele al wat oudere mannen uit de Den Bosch groep maakten zich hieraan schuldig. Ik zag toen, dat een mij bekende collega van de politie Gelderland-Midden, een van de grootste opruiers in de groep aansprak, zich legitimeerde en de tegen de man zei dat hij de zaak niet zo moest opkloppen en opruien. Ik zag en hoorde dat men in de groep klaarblijkelijk niet van deze waarschuwing gediend was, want ik hoorde namelijk dat deze collega werd uitgevloekt en gediscrimineerd.

Ik zag en hoorde dat deze man, ondanks waarschuwingen dat niet te doen en zich niet met zaken te bemoeien, doorging met beledigen. Hierna werd de man door de betrokken collega aangehouden en na een ongeveer 10 meter van deze plaats afstaande AE auto gebracht.

Tijdens de aanhouding zag ik dat het Den Bosch publiek de aanhouding probeerde te verhinderen. Ik zag dat men met geweld het toegangshek van het stadion forceerde en probeerde de aangehouden man te ontzetten bovendien probeerde men weer een confrontatie aan te gaan met het passerende Vitesse publiek.

Het gelukte de aanwezige politiemensen met behulp van de wapenstok de meute weer achter het toegangshek te drijven.

Na de wedstrijd.

Na de wedstrijd ben ik achter de twee bussen waarin de supporters van Den Bosch naar de parkeerplaats van de Ohra werden gebracht gereden. Ik parkeerde mijn dienstwagen op het trottoir vlakbij de ingang van deze parkeerplaats. Vervolgens liep ik in de richting van de parkeerplaats van de Ohra. Ik zag toen, dat van een aantal geparkeerde auto's de ruiten waren ingegooid en de banden lek waren.

Toen de Den Bosch supporters dat zagen ontstond in de groep grote commotie. Men begon te schreeuwen en te vloeken op alles wat Arnhem en Vitesse was. Ik zag dat een niet al grote groep politiemensen, in burger, van Gelderland Midden zich naar deze groep begaf en ik zag en hoorde dat zij in eerste instantie begrip toonden voor de ontstane situatie en dat zij probeerden de groep rustig te houden. Ik hoorde onder andere dat daarbij werd gezegd: "Ja, dat is een luizenstreek het is min, maar stap nu in de wagens en ga naar huis." Doe thuis aangifte en nog meer van dergelijke deëscalerende opmerkingen. Ook viel het mij op dat de collega's, die in uniform waren, zich in eerste instantie terugtrokken naar de rand van de parkeerplaats.

Zo te zien werd dat gedaan omdat een aantal mensen uit de groep zich zeer agressief gedroeg in de richting van de politie. Gezien opmerkingen uit deze groep was men er vanuit gegaan dat de politie de auto's zou bewaken en of voor bewaking zorgen. Dit werd overigens aan mij bevestigd door een kleine groep, naar schatting 15 Den Bosch supporters. Zij vertelden tegen mij dat op het Internet van Den Bosch had gestaan dat men de wagens onder politiebewaking had kunnen achterlaten. Deze groep maakte zich verder los van de grote groep. Ik hoorde dat deze mensen onder andere tegen mij zeiden, dat ze geen trammelant wilden en dat ze de andere nog hadden gewaarschuwd om geen uiterlijke tekenen van Den Bosch in de wagens achter te laten. Vervolgens zag ik deze mensen in hun auto stapten en de parkeerplaats verlieten.

Nadat ik ongeveer op een afstand tussen de 10 en 30 meter de grote groep Den Bosch supporters had geobserveerd hoorde plotseling luidkeels vanuit de groep schreeuwen: 'We pakken ze terug. We gaan naar de Korenmarkt.' Ik zag toen dat enkel leden van deze groep zich bukten en "iets" uit de grond loswrikten.

Hoewel ik dat niet goed kon zien vanwege de duisternis, ging ik er van vanuit dat men stenen en tegels oppakte en deze aan kleine stukken gooide. Ook zag ik dat vanuit twee containers met afval stokken of staven werden gepakt. Vervolgens zag ik dat een groep van naar schatting 50 man, zich uit de grotere groep losmaakte en in de richting rende van de Rijksweg-West. Op deze weg stond en reed een aaneengesloten file auto's. Uit eigen ervaring weet ik dat dit bezoekers van de voetbalwedstrijd zijn, die richting huis gaan. Ik zag dat de groep van 50 richting deze auto's ging en ik hoorde dat er luidkeels werd geroepen "Pakken die lui" Ik vond dat er op dat moment voor de inzittenden van de wagens een zeer bedreigende situatie ontstond. Verder zag ik toen dat er twee Volkswagenbusjes kwamen aanrijden waaruit politiemensen in uniform sprongen. Zij konden met veel moeite de groep teruggedrijven in de richting van de parkeerplaats van de Ohra. Direct hierna richtte zich de agressie op de aanwezige politiemensen, die nog op de parkeerplaats tussen de supporters stonden.

Ik zag dat men probeerde politiemensen uit hun positie te brengen en te isoleren, klaarblijkelijk met de bedoeling deze politiemensen te pakken te nemen. Omdat het donker was en mede omdat de rellen zich afspeelden tussen geparkeerde auto's en omdat vooral er een geweldige agressie van de groep uitging vond ik de situatie voor de politiemensen ter plaatse zeer gevaarlijk, ja levensbedreigend. Ik zag namelijk dat een groot aantal supporters ondanks het feit dat ze klappen kregen met de wapenstok niet weggingen, maar keer op keer met veel geweld tegen de politiemensen inkwamen. Zo viel het mij op dat men niet bang was voor politiemensen met honden. Ik zag namelijk dat de honden werden uitgedaagd. Ook zag ik dat men ondanks het feit dat men door een hond in arm of been werd gebeten niet wegging maar terugkwam tegen de hond en zijn geleider in. Ook hier viel het mij op dat men wachtte op het moment waarop de hond iemand vasthad. Vervolgens probeerde men met een man of drie, vier de geleider aan te pakken. Ook zag en hoorde ik dat men met auto's begon te rijden. Omdat ik het niet ondenkbeeldig vond dat men met auto's op politiemensen zou inrijden heb ik een paar keer, zover in mijn vermogen lag, luidkeels collega's hiervoor gewaarschuwd. Zo zag ik dat de bestuurder van een kleine auto ook in de richting van politiemensen reed. Ik hoorde de motor van de auto luid loeien. Terwijl hij naar voren reed zag ik dat plotseling van deze auto de het portier aan de passagierskant werd geopend en dat men klaarblijkelijk opzettelijk met dat geopende portier tegen een collega opreed. Ik zag dat deze collega viel. Ondanks het feit dat andere collega's tegen de ramen tikten om de bestuurder van deze auto te laten stoppen zag ik en hoorde ik dat de auto volgas, stotend doorreed. Ik zag toen dat enkele ruiten van deze auto werden ingeslagen en dat er een of twee mannen aan de passagierskant uit deze auto rolden. Vrijwel direct nadat incident staptten veel supporters in hun wagen en reden

weg. Tijdens de schermutselingen met de Den Bosch supporters zag en hoorde ik ook nog een groep van naar schatting 50 Vitesse aanhangers over de Rijksweg West te Elden liep in de richting van de Ohra. Ik hoorde namelijk dat ze luidkeels provocerende opmerkingen riepen in de richting van de Den Bosch supporters. Ik zag ook dat politiemensen, deze groep weg stuurden.

Tijdens de hele gebeurtenis zowel bij het stadion als bij de Ohra heb ik voortdurend op een afstand tussen de 20 en 30 meter van de ongeregelde heden gestaan. Toen er erg veel geweld richting politie kwam ben ik iets naar achteren gegaan en het op een afstand van ongeveer 35 meter gestaan. Ik heb uit voorzorg met mijn rug tegen een transformator gestaan. Tijdens de gebeurtenissen heb ik vanuit mijn positie, drie supportersbegeleiders van de politie Den Bosch gezien. Het viel mij op, dat deze begeleiders zich passief opstelden. Ik heb namelijk niet gezien, dat zij zowel in woord als gebaar enige moeite deden relschoppers te kalmeren."

4. Politieambtenaar To. deelde in zijn rapportage van 3 april 2002 met betrekking tot het door hem gebruikte geweld onder meer mee:

"Ik, verbalisant To. bevond mij op het parkeerterrein van de Ohra, gelegen aan de Rijksweg West te Elden (gemeente Arnhem) waar een grote groep voetbalsupporters van de voetbalclub Den Bosch zich hadden verzameld. Deze supporters waren vanaf het stadion Gelredome met autobussen vervoerd naar dit parkeerterrein, aangezien hun voertuigen hier voor het bezoek aan de voetbalwedstrijd waren geparkeerd. Het betrof hier het parkeren van ongeveer 15 personenauto's, waarmee de groep supporters vanuit Den Bosch naar Elden waren gekomen. Het betreffende parkeerterrein wordt standaard gebruikt door de voetbalorganisatie om bezoekers voor de wedstrijden van Vitesse in het Gelredome te laten parkeren. Vanaf het moment dat supporters de bussen verlieten werden meerdere vernielingen aan hun personenauto's geconstateerd. Hierop ontstond bij de groep supporters veel agressie, die zich in eerste instantie richtte tegen de aldaar aanwezige politiemensen, die de bussen met supporters vanaf het stadion hadden begeleid. De aanwezige politieambtenaren trachtten de gemoederen zoveel te sussen en hebben de benadeelden duidelijke uitleg gegeven hoe zij aangifte konden doen van de gepleegde vernielingen. Hierbij werden oplossingen aangedragen voor die auto's die niet meer konden rijden door lekgestoken banden. Dit werd door mij en meerdere collegae diverse keren aan betrokken supporters uitgelegd. Desondanks zag ik een vrij grote groep supporters (naar schatting 20 tot 30 personen) zich richting Rijksweg West begaven, waar op dat moment druk autoverkeer plaatsvond van de huiswaarts kerende Vitesse-supporters. Ik zag dat er diverse voorwerpen, waaronder stokken en stenen vanuit deze groep supporters in de richting van het autoverkeer werd geworpen. Ik bevond mij op dat moment op het fietspad van de Rijksweg West, nabij de uitgang van het parkeerterrein van de Ohra en had derhalve een goed overzicht van de situatie ter plekke. De groep supporters werden door collegae in uniform gekleed teruggedreven naar de parkeerplaats. Op deze parkeerplaats ontstond een grote vechtpartij tussen deze groep supporters en de

aldaar aanwezige politiemensen. Tijdens deze vechtpartij werd door de supporters grof geweld tegen de politie gebruikt, doordat met voorwerpen werd gegooid en verkeersborden uit de grond werden getrokken, waarmee een persoon slaande bewegingen maakte. Ik kon mede gezien de afstand en de duisternis niet zien wat er precies gebeurde. Het was op dat moment, gezien de feitelijke situatie ter plaatse (duisternis en zwakke verlichting op deze parkeerplaats) geheel onoverzichtelijk en ontstond er door het overtal van supporters voor de politiemensen een zeer dreigende en penibele situatie. Ik bevond mij nog steeds op het fietspad en had zodoende nog steeds een goed overzicht van de gebeurtenissen. Ik zag vervolgens dat een collega hondengeleider zijn hond inzette tegen een persoon. De inzet vond plaats iets buiten de grote groep supporters. Ik zag dat een persoon in de richting van de collega afliep. Ik sprak deze man aan en vorderde hem zich te verwijderen. Ik deed de man tevens mede dat ik de hond in zou zetten als hij aan mijn vordering geen gehoor zou geven. Aangezien de man geen gevolg gaf aan mijn vordering en doorliep in de richting van de collega heb ik de hond op deze man gesteld. Ik zag dat de hond de man in de rechterbovenarm beet en vasthield. Vervolgens gaf de man zich over en deed mij mede aan de vordering te zullen voldoen. Hierop gaf ik de hond het bevel los te laten. Vervolgens zag ik op korte afstand van mij een collega in uniform vechten met een manspersoon. Ik ging naar deze collega toe om hem te assisteren. Terwijl ik naar de collega toeliep zag ik vanuit mijn ooghoek dat een personenauto over de parkeerplaats in mijn richting reed. Ik had op dat moment mijn hond op korte afstand (binnen 1 meter) voor mij lopen. Toen ik deze personenauto op mij af zag komen kreeg ik het gevoel dat ik op moest passen voor mijn eigen veiligheid, hoewel de snelheid van de auto ongeveer stapvoets was. Ik moest in ieder geval een zijstap maken om niet door deze auto geraakt te worden. Op het moment dat ik mij ter hoogte van het rechtervoorportier van de auto bevond, werd dit portier tegen mijn lichaam open gegooid. Ik voelde dat het portier met kracht tegen mijn lichaam kwam en werd hierdoor naar achteren geworpen. Hoewel dit onverwachts gebeurde kon ik op de been blijven en viel ik niet achterover. Ik zag dat het portier meteen hierop weer werd dichtgetrokken en de auto met onverminderde snelheid (stapvoets) doorreed. Ik gaf met duidelijke stem aan dat de bestuurder van de auto was aangehouden terzake ambtsbelemmering en beval de bestuurder derhalve dat hij diende te stoppen. Ik probeerde het portier aan de zijde van de bestuurder te openen, hetgeen niet lukte. Aangezien de bestuurder ondanks mijn bevel door bleef rijden liep ik langs de achterzijde van de personenauto, terwijl ik bleef roepen dat de bestuurder diende te stoppen. Aangezien de bestuurder van de auto door bleef rijden sloeg ik met de staaflantaarn de achterrauit van de personenauto stuk, omdat ik op deze wijze mijn vordering aan de bestuurder om te stoppen kracht bij wilde zetten. Desondanks bleef de bestuurder stapvoets doorrijden. Vervolgens riep ik de bestuurder toe dat hij tevens was aangehouden terzake ambtsbelemmering en riep hem nogmaals toe te moeten stoppen. Inmiddels was ik aan de linkerkant van de personenauto gekomen en probeerde het portier aan de bestuurderszijde te openen, aangezien de bestuurder nog steeds bleef doorrijden. Dit lukte niet, omdat kennelijk alle portieren gesloten waren. Hierop heb ik met de staaflantaarn de linkerportierraam stukgeslagen, om op deze manier de bestuurder fysiek

tot stoppen te kunnen dwingen. Alle andere pogingen door mij onder de gegeven omstandigheden in redelijkheid en gematigdheid ondernomen om de bestuurder en in tweede instantie de bestuurder te kunnen aanhouden hadden geen resultaat. Nadat ik de ruit had stukgeslagen trok ik het knopje van de portiervergrendeling omhoog, waardoor ik het portier kon openen. Hierna heb ik gezien het gehele verloop van het voorval en het feit dat de auto nog steeds bleef doorrijden de hond ingezet op de bestuurder van de auto. Ik heb de bestuurder niet gewaarschuwd dat de hond door mij zou worden ingezet, omdat hiervoor op dat moment geen gelegenheid meer was en ik de bestuurder reeds voldoende gewaarschuwd had en bevelen had gegeven de personenauto tot stilstand te brengen. Ik zag dat de hond de bestuurder in het linkeronderbeen beet en vasthield. Op het moment dat ik de hond inzette was de bestuurder al uit de personenauto gekomen en probeerde de bestuurder via de bestuurderszitplaats eveneens de auto te verlaten. Door deze beweging van de bestuurder kon hij zich uit de beet van de hond losmaken en verliet eveneens aan de bestuurderskant de personenauto. Zowel de bestuurder als de bestuurder werden hierop door collega's van de AE aangehouden."

5. Politieambtenaar L. berichtte in zijn geweldrapportage van 5 maart 2002 onder meer:

"Onder verwijzing naar het gerelateerde in het geweldsrapport opgemaakt door collega G. wordt door rapporteur het volgende toegevoegd.

Tijdens de wedstrijd Vitesse-FC Den Bosch werd een aanhoudingseenheid ingezet. Rapporteur maakte als groepscommandant AE, deel uit van deze uit acht man bestaande aanhoudingseenheid. Wij waren in burger gekleed en verplaatsten ons in een voor het publiek duidelijk herkenbaar politievoertuig (AE voertuig). Gezien de incidenten voorafgaande aan de wedstrijd en het gegeven dat de FC Den Bosch supporters hun voertuigen hadden geparkeerd op het "Ohra"-terrein, begaven wij ons na de wedstrijd naar voornoemd terrein. Nadat de bussen waren gearriveerd en de supporters de parkeerplaats opliepen zagen wij, dat kort hierop grote commotie ontstond onder een groot aantal supporters omdat bleek dat er vernielingen waren gepleegd aan een aantal van hun voertuigen. Wij hoorden dat er hierna hevig werd gescholden op de politie.

Wij zagen dat een groep supporters richting ons voertuig liep en ons met woord en gebaar uitdaagden. Wij bevonden ons op dat moment in het AE voertuig. Wij hoorden tevens dat er enkele malen met voorwerpen, kennelijk stenen, hard tegen ons voertuig werd gegooid. Ook werd gezien dat er tegels uit de grond werden getrokken. Gezien de duisternis; het grote aantal supporters afgezet tegen het aantal collega's ter plaatse plus het terrein (geparkeerde auto's en laag struikgewas) was het risico te groot om aanhoudingen te verrichten. Deze situatie duurde ongeveer 15 minuten. Wij zagen dat de supporters geen aanstalten maakten om weg te gaan.

Op een gegeven ogenblik zagen wij, dat een gedeelte van de supporters een "run" nam richting Rijksweg-west. Daar bevond zich een lange rij met automobilisten die wachtten

voor het verkeerslicht op de kruising van voornoemde weg met de burgemeester Matsersingel. Kennelijk wilden zij hun gram halen op die automobilisten. Aanwezige hondengeleiders trachtten deze supporters weg te drijven. Wij zagen dat supporters overgingen tot fysiek geweld en dat zij begonnen te gooien met voorwerpen in de richting van de collega's.

Door rapporteur werd op dat moment opdracht gegeven de lange wapenstok te hanteren en indien nodig geweld aan te wenden. Tevens hoorden wij later via de portofoon, dat uit een op de parkeerplaats aanwezige container goederen werden gepakt kennelijk met de bedoeling deze voorwerpen als slagwapen danwel als gooimateriaal te gebruiken. Na enige tijd, ongeveer 10 à 15 minuten, lukte het ons inclusief het overige aanwezige politiepersoneel met grote moeite, de supporters naar hun voertuigen terug te drijven, waarna zij de parkeerplaats verlieten.

Door rapporteur wordt opgemerkt dat niet mondeling kon worden gewaarschuwd gezien de acute gevaarlijke situatie die voor de collega's ontstond."

6. De door de korpsbeheerder bijgevoegde geweldrapportage die politieambtenaar O. op 5 maart 2002 opmaakte vermeldt onder meer:

"Voor de aanleiding van dit optreden verwijs ik kortheidshalve naar de sfeerrapportage opgemaakt door G. (...).

Nadat een groep van ongeveer 70 tot 80 supporters in de richting van de file op de Rijksweg-West renden, zag ik dat op de Rijksweg-West een herkenbare Volkswagen combi met collega's platte pet aan kwam rijden.

Ik zag dat uit dit voertuig ongeveer zes collega's stapten die een charge uitvoerden ten einde de supporters terug te jagen in de richting van de parkeerplaats. Ik zag dat een aantal supporters zich in een groep verzamelde. Deze supporters bevonden zich op dat moment in het midden van het weiland gelegen tussen de parkeerplaats van het Ohra-gebouwen de Rijksweg-West.

Ik zag dat deze groep steeds groter werd en dat een aantal personen voorwerpen van de grond af raapten, kennelijk om hiermee in de richting van de collega's te gooien. Vervolgens ben ik met de diensthond naar deze groep gerend en heb met luide stem geroepen: "politie, doorlopen of de hond word ingezet". Dit om te voorkomen dat genoemde groep nog meer projectielen kon verzamelen om mee te gooien. Ik heb niet gezien of er op dat moment nog meer collega hondengeleiders in mijn nabijheid waren.

Ik zag dat een aantal personen van voornoemde groep hard begon weg te rennen in de richting van de parkeerplaats. Ik zag dat een aantal personen door gingen met voorwerpen rapen. Vervolgens heb ik op de dichtstbijzijnde persoon de hond laten bijten in zijn linker onderarm. Deze persoon was op dat moment een projectiel aan het oprapen.

Ik zag dat een andere persoon in de richting van de hond liep en trapte in de richting van de hond. Vervolgens heb ik de hond los gecommandeerd en direct in laten bijten op de persoon die in de richting van de hond schopte. De hond pakte deze persoon in de onderarm.

Ik zag dat de gehele groep supporters vervolgens in de richting van de parkeerplaats rende. Ik heb deze groep rennend gevolgd ten einde hen op te blijven jagen en hen geen kans te geven om wederom voorwerpen te verzamelen om te gooien. Aan de rand van de parkeerplaats zag ik een manspersoon staan. Ik zag dat deze persoon stond te roepen, kennelijk om de andere supporters op te ruien. Ik zag dat deze persoon bleef staan terwijl de gehele groep supporters langs hem heen rende. Ik heb vervolgens tegen deze persoon met luide stem geroepen: "Verwijder u, of de hond word ingezet". Ik zag dat deze persoon bleef staan. Op dat moment zag ik dat deze persoon iets in zijn linkerhand hield dat op een steen leek. Vervolgens heb ik de hond bijtend ingezet op deze persoon naar ik meen rechteronderarm. Ik zag dat deze persoon vervolgens het voorwerp, dit bleek een klomp klei te zijn, dat hij in zijn andere hand had gehad naar de hond gooide. Vervolgens zag ik dat deze persoon achteruit liep met de hond aan zijn arm. Deze persoon riep vervolgens naar de supporters die zich achter hem hadden verzameld om hem te helpen. Terwijl hij dit riep trok hij de hond steeds verder deze groep supporters in. Vervolgens commandeerde ik de hond los en vorderde wederom dat de groep zich moest verwijderen. Ik zag vervolgens dat deze groep verder rende.

Op dat moment zag ik dat een collega hondengeleider zijn hond bijtend had ingezet op een persoon. Ik zag dat deze persoon slaande bewegingen maakte in de richting van zowel de hond als de geleider. Ik zag dat een van deze slagen de hondengeleider net niet raakte. Vervolgens heb ik de hond bijtend ingezet op deze persoon, waardoor het verzet gebroken werd.

Ik zag dat terwijl de hond aan het bijten was een groep supporters zich verzamelde en steeds dichterbij kwamen. Terwijl deze groep dichterbij kwam werd er van alles geroepen en ging er een behoorlijke dreiging van deze groep uit. Vervolgens commandeerde ik de hond los en joeg met de hond deze groep op. Ik zag dat een persoon uit deze groep bleef staan. Ik zag dat de groep die ik had opgejaagd zich kennelijk gesteund voelde door deze actie en ook bleef staan op een afstand van ongeveer tien meter achter de genoemde persoon. Ik riep vervolgens tegen deze persoon : 'doorlopen, of de hond word ingezet'. Ik hoorde dat deze persoon tegen mij iets riep dat ik niet kon verstaan en in mijn richting liep. Vervolgens heb ik de hond bijtend op deze persoon ingezet. Ik zag dat deze persoon vervolgens stil bleef staan en dat de hond hierdoor uit zichzelf los liet. Ik riep vervolgens wederom tegen deze persoon: 'doorlopen, of de hond word ingezet'. Ik zag dat deze persoon wederom iets onverstaanbaars riep en bleef staan. Vervolgens heb ik wederom de hond bijtend ingezet op deze persoon. Ik zag dat deze persoon vervolgens met de hond aan zijn arm dreigend in mijn richting liep. De afstand was op dat moment dusdanig klein, en ik voelde mij dusdanig bedreigd, dat ik deze persoon een klap met gebalde vuist tegen

zijn gezicht kon geven. Deze persoon bleef echter in mijn richting bewegen. Ik zag dat de groep die zich achter deze persoon had verzameld dichterbij kwam en er hierdoor voor mij een gevaarlijke situatie ontstond. Ik heb hierop de hond losgemaakt. Hierop is door een collega van het platte petten team een klap met de wapenstok gegeven aan de voornoemde persoon waarmee het verzet gebroken werd.

Ik zag dat op de parkeerplaats diverse groepjes werden gevormd door een aantal supporters. Ik zag dat bij een van deze groepjes een persoon liep die een verkeersbord met paal in zijn handen had. Ik zag dat deze persoon met deze paal in de richting van enkele personen sloeg. Ik zag dat deze persoon vervolgens met deze paal tegen een lantaarnpaal sloeg. In verband met het gevaar voor de omstanders heb ik vervolgens de hond op afstand gesteld op deze persoon. Ik zag dat deze persoon gebeten werd in zijn rechteronderarm door de diensthond en dat hierdoor deze persoon buiten gevecht werd gesteld."

7. Politieambtenaar Go. deelde in zijn geweldrapportage van 4 maart 2002 onder meer mee:

"Op zaterdag 23 februari 2002 vanaf 18.00 uur, was verbalisant Go. belast met het toezicht op de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch. Na afloop van de wedstrijd bleek dat op de parkeerplaats van het Ohra-gebouw gelegen op de Rijksweg-West enkele auto's van FC Den Bosch supporters vernield waren. Hierna raakten de gemoederen van de FC Den Bosch supporters erg verhit en wilden zij kennelijk enkele supporters van Vitesse te lijf die met hun voertuigen in een file stonden. Een groep van ongeveer 150 FC Den Bosch supporters renden in de richting van deze voertuigen. Om een escalatie te voorkomen en om de veiligheid van de Vitesse supporters te waarborgen heeft verbalisant Go., de supporters met zijn hond teruggedreven in de richting van de parkeerplaats. Hierbij heeft de diensthond 3 keer gebeten. Geen van deze personen konden aangehouden worden. Vervolgens dreigde de situatie op de parkeerplaats wederom uit de hand te lopen. De supporters waren erg dreigend naar de aanwezige collega's en op een gegeven moment gooide een FC Den Bosch supporter opzettelijk en met kracht een vol blikje bier tegen de arm van hondengeleider Bij. Deze persoon wilde kennelijk een confrontatie aangaan met collega's. Hierbij heeft verbalisant Go., de diensthond ingezet op deze persoon. Ook deze persoon kon niet worden aangehouden. Dit omdat de situatie te dreigend was. Hierna werd door verbalisant Go. met behulp van de diensthond een manspersoon aangehouden terzake belediging en opruiing. Zie proces-verbaal van aanhouding van verdachte Li."

8. Politieambtenaar Bij. maakte op 2 maart 2002 een geweldsrapportage op waarin onder meer staat vermeld:

"Ambtenaar maakte deel uit van een groep zes hondengeleiders onder leiding van een ME-groepscommandant, S. De hondengeleiders waren onderverdeeld per twee collega's en maakten gebruik van drie opvallende hondensurveillancevoertuigen.

Na afloop van de voetbalwedstrijd werden de FC Den Bosch supporters terug bij hun voertuigen gebracht door twee harmonicabussen, welke op de parkeerplaats geparkeerd waren van het Ohra-gebouw. Het parkeren was op aanwijzing van de politie of de KNVB gebeurd.

Hier bleken een aantal voertuigen door onbekenden te zijn vernield. De parkeerplaats was niet bewaakt en zeer slecht verlicht. Door de vernielingen aan de voertuigen waren de gemoederen bij de FC Den Bosch supporters verhit. De groep FC Den Bosch supporters bestond uit 100 á 150 personen.

De woede richtte zich in 1e instantie verbaal tegen de aanwezige politie. Even hierna werden er al stenen e.d. tegen het aanwezige AE-voertuig gegooid door de FC Den Bosch supporters.

Na ongeveer 10 minuten stopten er een aantal auto's op de Rijksweg-West. In deze auto's zaten Vitesse-supporters. uit de FC Den Bosch supporters maakte zich een grote groep los die via het naast gelegen weiland in de richting van de Vitesse-supporters rende. Men had kennelijk de bedoeling om met de 'Vitesse-supporters een confrontatie aan te gaan. Door een groep ME en twee hondengeleiders, waaronder ambtenaar Bij., kon een confrontatie worden voorkomen door zich tussen de twee groepen te posteren. Ambtenaar Bij. en het andere aanwezige politiepersoneel werden bekogeld met bierblikjes, stenen en kluiten aarde. Er werd op dat moment geen beschermende kleding gedragen door het politiepersoneel. Door de ambtenaar Bij. en het politiepersoneel werd met behulp van diensthonden en de lange wapenstok een charge uitgevoerd. Ambtenaar Bij. voerde met hem zijn diensthond Ki. Door de charge werd de groep FC Den Bosch supporters teruggedrongen op de parkeerplaats van de Ohra. Door de supporters werden er betontegels uit wegdek gehaald en aan stukken gegooid.

De woede van de supporters richtte zich tegen de politie. Dit werd mede kenbaar gemaakt door spreekkoren vanuit de supportersgroep. Mede door ambtenaar Bij. werd met luide stem meerdere malen gevorderd naar de aanwezige supporters. De vordering bestond uit de volgende woorden:" Nu in de auto stappen en vertrekken of je wordt aangehouden".

Echter het overgrote deel van de groep voldeed niet aan de vordering.

Gezien de dreiging die uit ging van de aanwezigheid van de groep supporters en men kennelijk een confrontatie met de politie niet uit weg wilde gaan, werden door de collega's en ambtenaar Bij. een charge uitgevoerd.

Tijdens deze charge verwijderde ambtenaar Bij. doormiddel van dreiging met de diensthond meerdere supporters. Tussen twee personenauto's zag ambtenaar Bij. twee mannen staan. Hij zag dat de mannen in zijn richting kwamen met de kennelijke bedoeling om zich te verzetten tegen de politie. Door ambtenaar Bij. werd nog twee maal

gewaarschuwd met de volgende woorden: "Politie, weg hier of ik zet de hond in."

De beide mannen reageerden hierop niet. Ambtenaar Bij. zag dat 1 van de mannen een voorwerp in zijn hand had en deze hard op de borst en rechterarm van de ambtenaar Bij. gooide. Later bleek dat dit een gevuld blikje bier was geweest. Bij de ambtenaar veroorzaakte deze mishandeling pijn op zijn borst en bovenarm. Hierop werd de diensthond Ki. ingezet met het volgende commando: "Ki. vast". De diensthond beet de man, die het bierblikje gooide, in het bovenbeen. Het verzet door deze man werd hierdoor meteen gebroken.

De diensthond werd meteen hierna los gecommandeerd. Gezien de hectische situatie en het feit dat de ambtenaar door het bierblikje een moment was aangeslagen kon de man niet worden aangehouden.

De man had een groot postuur en was gekleed in een witte trainingsbroek. Ambtenaar heeft vier dagen een pijnlijke en een stijve borst/arm gehad en heeft zich niet onder doktersbehandeling gesteld.

Hierna werden, mede door de ambtenaar, de supporters uiteen gedreven. Ambtenaar heeft zich hierna bezig gehouden met het afschermen van de collega's en is behulpzaam geweest bij een aanhouding door de hondengeleider Go."

9. In de verklaring die verzoeker Li. op 24 februari 2002 als verdachte aflegde staat onder meer vermeld:

"Gisteren zaterdag 23 februari 2002 ben ik omstreeks 16.45 uur per auto met een groep vrienden naar Arnhem gereden om aldaar in het Gelredome de voetbalwedstrijd Vitesse-FC Den Bosch te volgen. De bestuurder van de auto genaamd E. parkeerde zijn auto op aanwijzingen van de KNVB in de buurt van het Ohra-gebouw te Arnhem. De bestuurder wist van tevoren dat hij daar moest parkeren. Nadat we de auto geparkeerd hadden zijn te voet naar het stadion gelopen en hebben aldaar de wedstrijd gevolgd. Na afloop van de wedstrijd het was toen ongeveer 22.00 uur had ik een goed gevoel want de eindstand van 1-1 en dat vonden ik en andere supporters best. Ik had in totaal 5 glazen bier gedronken en dat vanaf 14.45 uur. Ik was dus absoluut niet dronken of aangeschoten. Na de wedstrijd werden wij met een bus naar de parkeerplaats bij het Ohra-gebouw gebracht. Ik denk dat we wel met zo'n honderd supporters over de parkeerplaats. liepen. We kwamen bij de auto van mijn vriend E. Dat was een grijze Ford Escort. Ik zag dat deze auto was vernield. Ik zag namelijk dat de achterraut er uit was. Dat er deuken in de portieren van de auto zaten en dat een voorband van de auto zacht was. Ik werd door het zien van de schade er pissig. Ook mijn vrienden werden boos. Er was immers beloofd dat de auto's bewaakt zouden worden. Ik vermoedde dat de auto's vernield waren door supporters van Vitesse. Ik heb daar echter geen bewijzen voor. Toen we daar zo stonden kwam er een groep Vitesse supporters langs en die gingen ons uitschelden.

De Mobiele eenheid kwam in busjes de parkeerplaats opgereden. Er stapten politieagenten uit die een stuk of drie politiehonden bij zich hadden. Ik en andere supporters waren boos op de politie. We waren boos vanwege de vernieling van de auto's. Er werd door ons gescholden naar de politie. Ik riep onder andere "Stelletje klootzakken, stelletje teringleiders". Ik riep dit omdat anderen dit ook riepen en ik liet mij meeslepen door de groep. Ik hoorde dat de politie zei dat ik me moest verwijderen. Ik zei dat ik niet weg kon gaan omdat ik bij de vernielde auto hoorde en dat ik daarmee naar huis moest. Een politieagent riep "weggaan, weggaan anders laat ik de hond los". Ik zei toen tegen deze politieagent "Zonder hond, durf je zeker niet" Ik zei dat omdat ik heel boos was. Ik bleef dus staan en toen kwam er een politiehond op mij afrennen. Ik keerde mij direct om en liep hard weg. De politiehond haalde mij echter in en beet mij onder beide billen. Ik viel op de grond. De hond bleef mij bijten. De politiehond zat niet aan de lijn. Er kwam een politieagent aanlopen en ik hoorde dat deze tegen de politiehond zei "bijt maar, bijt maar" Ik hoorde vervolgens dat de politieagent tegen de hond zei laat maar los. Ik werd vervolgens geboeid en ook mij voeten werden met volgens mij een touw vastgebonden. Ik had op dat moment erge pijn in mijn billen, dit kwam door de hondenbeet. Ik werd tegen de grond gehouden. Ik werd vervolgens in een ME-auto gegooid. Ik had erge pijn. Ik werd door de politie uitgescholden voor watje. Er kwamen nog meer aangehouden FC Den Bosch supporters bij. Daarna werden we naar het politiebureau in Arnhem gebracht en ingesloten. Later heeft een dokter in het politiebureau naar de hondenbeten gekeken. Ik heb vervolgens mogen douchen om de wond schoon te maken en ben daarna naar het ziekenhuis in Arnhem gebracht alwaar ze polikliniek naar mijn wonden hebben gekeken. De wonden hoefden niet gehecht te worden. Vervolgens ben ik weer ingesloten in het politiebureau. Ik heb nog wel mijn moeder mogen bellen en heb verteld dat ik was aangehouden.

U vraagt aan mij of ik gezien heb dat de supporters stenen gooiden naar de politie. Ik heb dat niet gezien. Ik weet ook niet of ze dit van plan waren.

U vraagt aan mij met hoeveel supporters wij tegenover de politie stonden. Ik denk dat wij met vijftig tot honderd supporters tegen de politie stonden. Er was tussen de vijf en tien man politie.

U vraagt aan mij of er sprake was van een bedreigende situatie. Ik heb gezien dat de politie zich begon te verspreiden over de parkeerplaats en ik denk dat ze dat deden om kennelijk rust te brengen onder de supporters en ervoor te zorgen dat de zaak niet verder zou uitlopen. Ik bedoel daarmee dat er geen gevecht zou komen tussen de supporters en de politie.

Ik geef toe dat ik beledigende taal aan het adres van de politie heb geuit. Ik heb gescholden omdat ik erg boos was door de vernieling van de auto van mijn vriend en omdat ik met de groep meedeed.

Ik heb echt niet de bedoeling gehad om de groep voetbal supporters op te ruien tegen de politie. Ik heb wel geroepen "daar komen ze daar komen ze" maar dat was gericht tegen een groep voetbalsupporters van Vitesse die dat ook tegen ons riepen.

Ik kan gewoon zeggen dat ik heel boos was ook op de politie omdat de auto vernield was. Normaal ben ik niet gewelddadig of agressief. Dat het gisteren zo uit de hand liep wijt ik aan het feit dat ik deel uitmaakte van een grote groep supporters en dat de hele groep boos werd over de vernielde auto en dat de boosheid zich keerde tegen de politie."

10. Op 24 februari 2002 verklaarde verzoeker Ha. tegenover ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden onder meer:

"Ik ben een supporter van FC Den Bosch, ik ben gisterenavond met een hele groep supporters naar Arnhem gekomen om naar de voetbalwedstrijd tegen Vitesse te gaan kijken. Het was een mooie wedstrijd, 1-1. Toen de wedstrijd was afgelopen, dit was ongeveer om 21.45 uur, werden wij met pendel bussen naar onze auto's gebracht. Deze stonden geparkeerd bij de Ohra in Arnhem. Toen wij daar aankwamen zag ik dat ongeveer 7 auto's vernield waren. Mijn auto, een personenauto Suzuki Alto (...) was toen nog niet beschadigd.

Ik ben samen met een voetbal vriend in mijn auto gestapt, ik zat achter het stuur. Toen zag ik dat een politieagent, een jongen die op dat moment voor mijn auto liep, in elkaar sloeg. De politieagent liep vervolgens langs mijn auto en de vriend gooide zijn portier hard open zodat de agent een klap van de portier kreeg. Ik gaf op dat moment gas zodat ik weg kon rijden. Op dat moment werd ik door een man met een capuchon aangesproken, hij zei dat ik moest stoppen. Ik reed toen door, ik wilde niet stoppen. Ik wilde niet voor de politie stoppen. Ik wist nog niet dat het een politieagent was. Ook al had ik dit geweten dan was ik nog niet gestopt. Toen sprong een hond mijn auto in en vervolgens ben ik direct uit de auto gesprongen en op de grond gaan liggen. Ik ben door de hond in mijn linkerbeen gebeten.

Ik had mijn portier deur niet op slot gedaan, ik heb niet gehoord dat er vaker gesommeerd is tot stoppen, maar dit had ik toch niet gedaan, mijn bedoeling was zo snel mogelijk weg te komen. Mijn vriend is ook door de politie meegenomen.

Ik weet dat ik moet stoppen voor de politie, als ik dit alles had geweten dan was ik netjes gestopt!"

11. Op 24 februari 2002 verklaarde Ca. (inzittende bij Ha.) bij zijn verhoor als verdachte tegenover een ambtenaar van het regionale politiekorps Gelderland-Midden onder meer:

"Ik zal nu verklaren over wat er gisterenavond is gebeurd. We zijn met een groep van FC Den Bosch naar de wedstrijd Vitesse-FC Den Bosch gegaan, was een mooie wedstrijd. Ik denk dat ik ongeveer vijf pilsjes op had, die avond.

Na afloop werden we met pendelbussen terug naar onze auto's gebracht. Deze stonden op de parkeerplaats bij de Ohra in Arnhem. Toen wij bij de parkeerplaats aankwamen, zag ik dat een aantal auto's, ik weet niet hoeveel, vernield waren overal lag glas. Toen ben ik in de auto van een vriend van mij, Ha., gestapt. We reden een stukje met de auto naar voren, toen zag ik dat een politieagent een klein manneke in elkaar sloeg. Ik wilde de auto uit springen, op het moment dat ik mijn rechterportier open gooide, zag ik dat er een agent tegen mijn portierdeur aanliep. Dus ik hield de deur dicht, ik weet niet meer of onze auto naar voren reed, dit zou kunnen. Ik weet dat ik niet met de politie heb mee gewerkt, ik hield mijn deur vast. Eerlijk gezegd had ik niet gezien of er politie bij was, dit zag ik later pas. De ruiten van de auto werden door de politie vernield, ik schrok hier van en ben toen uit de auto gestapt, ik werd toen geboeid en meegenomen.

Ik heb ook nog een hond gezien, die zat aan de zijkant van mijn portier.

Als ik dit van te voren had geweten, dan had ik niet de deur naar de politie open gegooid en had ik gewoon meegewerkt. Het was niet mijn bedoeling om de politie te belemmeren met hun werk. Bij een volgende voetbalwedstrijd tegen Vitesse, kom ik niet meer naar Arnhem toe!"

12. C. deed op 24 februari 2002 tegenover een ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord aangifte. In het proces-verbaal van de aangifte staat als verklaring van C. onder meer opgenomen:

"Gisterenavond heb ik samen met mijn vrouw, (...), de voetbalwedstrijd Vitesse-FC Den Bosch bezocht. Dit betrof een wedstrijd waar de supporters met eigen vervoer naar toe konden.

Volgens afspraak had ik mijn auto geparkeerd op de genoemde locatie. Van hieruit werden wij onder politiebegeleiding begeleid naar het stadion.

Na de wedstrijd werden de FC Den Bosch supporters met bussen vervoerd vanaf het stadion tot aan de parkeerplaats op genoemde locatie. Aangekomen op parkeerplaats "Ohra" verlieten wij de bus. Ik ben samen met mijn vrouw naar onze geparkeerde auto gelopen. Aldaar vernamen wij van een aantal supporters dat er verschillende auto's van Den Bosch-supporters waren beschadigd. Ik heb gekeken of dat ik zelf ook schade had, doch dat was niet het geval.

Ik hoorde dat verschillende supporters het de politie kwalijk namen dat er geen bewaking bij de geparkeerde auto's was geweest. Er ontstond een discussie tussen politiemensen en FC Den Bosch supporters. Dit ging er best wel heftig aan toe. Ik zag dat enkele supporters op een ME-bus aan het slaan waren. De politie reageerde hier in eerste instantie niet op. Ik stond van een afstandje te kijken. Ik had immers ook geen reden om bij de groep te staan en opgefokt te zijn, ik had immers geen schade aan mijn auto.

Op een gegeven moment hoorde ik een aantal supporters roepen dat er een aantal Vitesse-supporters stonden te kijken. Een aantal FC Den Bosch supporters zijn vervolgens in de richting van deze Vitesse-supporters gerend. Door de aanwezigheid van een sloot konden deze 40-50 Den Bosch supporters niet bij de Vitesse-supporters komen.

Ik ben zelf niet mee gerend met deze supporters. Plotseling kwam er van de andere kant politie aan om de Den Bosch-supporters te dwingen richting parkeerplaats te lopen. Ik kan me niet meer herinneren of dat de ME was. Daar was het allemaal te donker voor. Wel weet ik nog dat er enkele agenten met honden bijliepen.

Toen ik (dat; N.o.) zag ben ik teruggelopen naar mijn eigen auto. Ik wilde zo snel mogelijk van de parkeerplaats af. Uit mijn ooghoeken zag ik dat er verschillende supporters werden gebeten door de herdershonden van de politie. Zoals gezegd ben ik teruggelopen naar mijn auto.

Aangekomen bij mijn auto kon ik geen kant meer op. Achter mij was een heg en 2 meter daarachter het Ohra-gebouw. Plotseling stond de politieman met de hond, ik kan u geen signalement geven van deze politieman, voor mij. De hond greep in mijn rechterarm op commando van de politieman. Ik hoorde dat deze politieman "vast" riep. De hond had mij vast en ik schreeuwde naar de politieman: "dit is mijn auto, waar moet ik heen" of woorden van gelijke strekking.

De politieman reageerde hierop door de hond van mijn arm te trekken. Kennelijk had de politieman toen het idee dat ik zou wegrennen. Ik ben echter bij mijn auto blijven staan en heb nogmaals luid geroepen waar ik dan naar toe moest. Hierop hoorde ik dat de politieman wederom zijn hond aanspoorde om mij te bijten. Dit gebeurde dan ook. Wederom werd ik in mijn rechterarm gebeten. De hond bleef in mijn arm hangen. Ik heb weer geschreeuwd waar ik dan naar toe moest. Ik kreeg hier geen antwoord op. De politieman heeft vervolgens zijn hond weer losgetrokken. Volgens mij wist hij ook geen raad met de situatie.

Het kan zijn dat ik nog een derde keer ben gebeten. Dit weet ik echter niet zeker.

Plotseling zag ik echter een andere politieman mijn richting uitkomen. Ik zag dat hij een wapenstok in zijn rechterhand had. Of dat dit een lange of korte wapenstok is geweest kan ik me niet herinneren. Ik kan verder ook geen signalement geven van deze politieman.

Ik zag dat de politieman voluit uithaalde en mij met de wapenstok op mijn linkeroog sloeg. Er kan geen twijfel over bestaan dat deze klap ook echt bedoeld was op deze plek. Door de klap was ik mijn oriëntatie kwijt. Ik ben naast mijn auto gaan zitten. Het bloed guste van mijn gezicht. De shawl die ik omhad was doordrenkt van het bloed. Ik kan me nog herinneren dat mijn vrouw, die helemaal in paniek was, mij heeft geholpen met opstaan.

Ik had mijn hand voor mijn oog en was bang dat er iets met mijn oog zou zijn. Mijn vrouw en ik hebben een politieman aangesproken. Volgens mij was dit een politieman in burger. In paniek hebben we hem gevraagd of dat hij een ambulance wilde bellen. De man zei echter dat we zelf maar naar het ziekenhuis moesten rijden. Mijn vrouw en ik zijn toen de auto ingestapt en mijn vrouw is met mij naar het ziekenhuis gereden.

(...)

Ik vind dat ik ten onrechte ben mishandeld door twee politiemensen en een politiehond. Ik kan me heel goed voorstellen dat er van politie kant geweld moet worden gebruikt als het uit de hand loopt. Dit geweld was echter buitensporig. Ik kon geen enkele kant op en stond gewoon klem. Ik heb op geen enkele wijze aanleiding gegeven voor deze mishandeling.

Tengevolge de hondenbeten is ook mijn lederen jas beschadigd. Verder heb ik medische kosten gemaakt. Dit bedrag is tot op heden onbekend. Ik zal dat in een later stadium aan u laten weten."

De regiopolitie Brabant-Noord maakte van het letsel van C. foto's.

13. Op 27 februari 2002 verklaarde verzoeker Ha. tegenover een ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord onder meer:

"Ik doe hierbij klachte over het politieoptreden van de politie Arnhem na de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch. Ik ben supporter van FC Den Bosch, ik heb een seizoenkaart en een uitreiskaart. Ik heb nog nooit problemen gehad met het voetbal en heb ook nog nooit een stadionverbod gehad. Afgelopen zaterdag 23 februari 2002 ben ik naar het supporterscafé 't Huukske gegaan omdat we vandaar uit naar de genoemde wedstrijd zouden gaan.

In mijn auto zaten een zekere Th. en ene Ar. Ik ken hun achternamen niet. Ik ken ze alleen van FC Den Bosch.

We zijn met een aantal auto's tegelijkertijd naar Arnhem gereden en hebben verzameld bij de laatste benzinepomp. Vandaar uit zijn we naar de Ohra-parkeerplaats gereden. Op deze parkeerplaats waren parkeerwachters die ons de parkeerplaats aanwezen, vervolgens zijn we naar het stadion gelopen. Na de wedstrijd werden wij met bussen teruggebracht naar de parkeerplaats. Toen we bij de parkeerplaats kwamen zijn we uitgestapt en hoorde ik dat er auto's waren vernield. Ik ben toen naar mijn auto gegaan en zag dat mijn auto onbeschadigd was. Vervolgens ben ik even bij de andere auto's gaan kijken die wel schade hadden. Er was toen veel commotie, mensen waren terecht erg kwaad.

Ik ben toen vooral bij mijn auto blijven staan in afwachting van de met mij meereizende supporters. Ik hoorde toen al wel veel kabaal en honden. Ik ben toen bij mijn auto blijven

staan. Toen de jongens er waren ging Ar. achterin zitten en Th. voorin. Ik moest achteruitrijdend het parkeervak uit. Toen ik in de rijrichting stond om weg te rijden zag ik dat een Bossche supporter die voor mijn auto stond, zag ik dat deze supporter een vuistslag in zijn gezicht kreeg van een politieman in uniform. De supporter wou na die klap gewoon wegllopen, wat hij ook deed. Ik wilde naar huis rijden omdat ik het daar wel gezien had en omdat het een groot zootje was op de parkeerplaats. Toen ik nog stil stond gooide Th. het rechterportier van de auto open op het moment dat daar een politieman liep. Deze was in uniform gekleed. Th. wilde meteen de deur weer dicht doen maar dat ging niet omdat die politieman boven aan de stijl de deur open wilde trekken.

Th. riep toen "rijden", waarop ik ben gaan rijden. Vlak voordat ze Th. uit de auto trokken werd er door een politieman met een lange wapenstok op mijn voorruit geslagen. Hierdoor barstte deze voorruit. Meteen daarop werd ook de achterrauit ingeslagen. Naast mijn portier stond, kennelijk, een politieman in burger en met een capuchon op die via mijn geopende portierraam riep dat ik moest stoppen.

Met kennelijk bedoel ik dat ik toch niet van iedere burger kan verwachten dat dit iemand van de politie is. Later ben ik er wel achter gekomen dat het een politieman in burger was.

Hij riep niet dat hij politie was en hij had zich ook niet gelegitimeerd. Ik wilde daar echter wel weg, deels omdat ik alles beangstigend vond en deels omdat ik vond dat ik niets gedaan had. Ik heb wel verklaard dat als ik geweten had dat het een politieman was ik ook niet gestopt zou hebben. Hiermee bedoelde ik dat ik daar eigenlijk wel weg wilde omdat ik het daar wel gezien had met al dat geweld.

Hierop werd de ruit van het bestuurdersportier kapotgeslagen door deze burgeragent, terwijl het portier niet op slot was.

Direct daarop werd een politiehond mijn auto ingestuurd. Deze hond was nog wel aangeliend aan een lange lijn.

De hond beet mij gelijk in mijn been. Hierdoor schoot mijn been van het koppelingspedaal en bleef de auto schokkend verder rijden omdat ik via de passagiersplaats mijn auto verliet. Dit omdat de hond nog steeds in mijn auto was. Toen ik buiten de auto was werd ik opgewacht door volgens mij in uniform geklede politiemensen.

Deze politiemensen hebben mij nog verschillende keren op mijn rug geslagen met een lange wapenstok. Vervolgens ben ik met mijn handen op mijn rug geboeid en moest ik op mijn buik gaan liggen. Vervolgens werd een geschoeide voet op mijn rug geplaatst. Er werd mij verteld dat ik mij rustig moest houden. Volgens mijn beleving heb ik ongeveer een half uur op de grond gelegen.

Toen ik de politiebus in moest en mijn gegevens werden genoteerd en werd onder drie politiemensen overlegd waarom ik daar nou stond. Een burgerpolitieman, dezelfde die mij

had gesommeerd te stoppen, zei toen: "Maak er maar negeren van een stopteken van". Deze politieman had volgens mij een snor en ook een baardje. De haarkleur was volgens mij licht.

Van het hele gebeuren ben ik behoorlijk overstuur. Ik vind dat ik in mijn rechtsgevoel ernstig ben aangetast.

Ik vind dat de politie Arnhem het recht had om Th. aan te houden. Vervolgens houdt volgens mij alle recht op toen hij was aangehouden. De vernielingen aan mijn auto zijn opzettelijk en zonder enig doel gepleegd. Ik wil dat de schade aan mijn auto en alle bijkomende kosten en schades door de politie in Arnhem wordt vergoed. Verder heb ik een hondenbeet en is mijn broek kapot. Ik heb de sleepkosten zelf moeten betalen omdat door de politie of de sleper op het formulier is ingevuld dat ik pech zou hebben. Voor de auto versleept werd heb ik nog gezegd dat ze de auto maar moesten laten staan. De politie antwoordde hierop dat ik niet zo bijdehand moest doen er mij er niet mee moest bemoeien. Zij zouden het wel regelen."

14. Op 22 maart 2002 deed Kn. aangifte bij het regionale politiekorps Brabant-Noord. In het proces-verbaal van deze aangifte is in zijn verklaring onder meer opgenomen:

"Ik doe aangifte van vernieling van mijn kleding. De verdachte heeft een goed wat mij geheel in eigendom toebehoort zonder enig recht of toestemming vernield beschadigd, onbruikbaar gemaakt, dan wel weggemaakt. Ik verklaar u hierover verder het volgende.

Op zaterdag 23 februari 2002, omstreeks 20.00 uur, ben ik naar de voetbalwedstrijd Vitesse- FC Den Bosch geweest. Die wedstrijd werd in het Gelredome gespeeld. Ik was met een vriend meegereden in zijn personenauto. Deze auto moesten wij parkeren op een aangewezen parkeerplaats, waarna wij vervolgens naar de wedstrijd gingen kijken. Op teletekst stond waar deze parkeerplaats was gelegen. Nadat de wedstrijd omstreeks 21.45 uur was afgelopen, liepen wij met alle andere FC Den Bosch supporters terug naar de parkeerplaats.

Toen wij daar op zaterdag 23 februari 2002, omstreeks 22.00 uur aankwamen, zagen wij dat er diverse auto's vernield waren. Wij werden hierop boos en liepen naar een aantal personen van de Mobiele Eenheid toe. Wij wilden gaan vragen waarom zij onze auto's niet goed in de gaten hadden gehouden. De sfeer was een beetje opgefokt. Er was eigenlijk niets aan de hand. Wij wilden verhaal halen, maar niet gaan vechten. Wij waren op dat moment met ongeveer 100 supporters.

Op een gegeven moment werd er door de Mobiele Eenheid een charge uitgevoerd. Er kwam geen waarschuwing aan vooraf. De charge werd uitgevoerd door meerdere personen van de Mobiele Eenheid. Er zat ook politie in dagelijks uniform bij. Tevens waren er diverse politiehonden bij betrokken. Ik zag dat er ook honden los werden gelaten. Wij

stonden dus in een grote groep toen die charge kwam. Vervolgens renden wij weg. Ik rende ook weg en liep langs een politieman met een politiehond. Ik hoorde dat de deze politieman tegen zijn hond riep: "Attack!" of "pak!" of woorden van gelijke strekking. Ik voelde en zag dat ik in mijn linker been net boven mijn knie werd gebeten. Nadat die hond mij even had vastgehouden, hoorde ik dat die politieman zei dat de hond los moest laten. Ik zag en voelde dat de hond mij losliet en ik rende vervolgens verder weg. Volgens mij wilde deze politieman mij niet aanhouden, maar ik weet niet waarom hij zijn hond mij liet bijten.

Als gevolg van de beet van de hond, verloor ik mijn schoen. Ik heb deze daarna niet meer opgeraapt, omdat deze helemaal tussen de politieagenten lag en ik wilde niet nog een keer gebeten worden. Ik zag dat er tevens een gat in mijn broek zat, als gevolg van de beet van de politiehond.

Ik heb daarna twee dagen niet kunnen werken en heb daardoor inkomstenderving geleden. De ziekenhuiskosten zijn verzekerd geweest. Ik stel de dader aansprakelijk voor de geleden schade en wens schadeloosstelling."

15. Op 26 februari 2002 deed He. aangifte bij een ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord. In zijn verklaring in het proces-verbaal van aangifte staat onder meer vermeld:

"Ik doe hierbij klachte tegen het optreden van de politie Arnhem na de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch. Ik ben supporter van FC Den Bosch en heb een zogenaamde uitkaart. Op zaterdag 23 februari 2002 ben ik naar de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch gegaan. Ik was daar met drie man in een auto. Het was de auto van Ho. Met nog meer supporters hadden we afgesproken bij een benzinstation vlak bij Arnhem. We zijn vervolgens met alle supporters naar de Ohra-parkeerplaats gereden. Vervolgens zijn we te voet naar het voetbalstadion van Vitesse gegaan. De sfeer was best wel goed. Bij het voetbalstadion ging het naar mijn mening ook goed op een enkel incident na. Tijdens de wedstrijd was de sfeer goed op het vak. Tijdens de wedstrijd werd beslist dat we met de bus teruggebracht zouden worden naar de Ohra-parkeerplaats.

Op de parkeerplaats gekomen zag ik dat de auto van Ho. ernstig was beschadigd. Verder waren er nog meer auto's beschadigd, het aantal weet ik niet precies.

De supporters werden toen erg kwaad en waren ook verbaasd. Toen er ook nog een aantal mensen vanaf de weg riepen of bewegingen maakten van "kom maar" zijn een aantal Bossche supporters die kant uitgelopen. Ik stond toen op het fietspad wat direct naast de parkeerplaats ligt. Omdat de Bossche supporters bij een sloot uitkwamen konden ze niet verder.

Als uit het niets kwamen toen politiemensen in uniform en in burger, die allemaal capuchons op hadden, naar de Bossche supporters toe. Er waren ook politiehonden bij. Zonder zich bekend te maken als burgerpolitie en zonder te waarschuwen begonnen ze op de Bossche supporters in te slaan met lange knuppels. Toen we weer bij de auto's kwamen bleven ze ons maar slaan en zie lieten de honden maar bijten. Ze hielden gewoon niet op. Ze gebruikten woorden als 'Opkankeren jullie'. Bij het teruglopen naar de auto van Ho. ben ik wel geslagen op mijn schouder en mijn rug. Ik voel nog steeds de pijn in mijn rug. Toen ik weer bij de auto van mijn vriend was werd ik door een politieagent in burger met een lange knuppel op mijn gezicht geslagen. Deze slag schampte af en raakte noch net mijn rechteroog. (noot verbalisant: op het rechterooglid zijn nog twee rode strepen zichtbaar).

Ik heb gezien dat een politieman zijn hond losliet op de parkeerplaats en een paar keer riep "vast, vast, vast" Ik zag dat de hond een vriend van mij Martijn in zijn arm beet. Martijn liep op dat moment alle kanten op omdat de politie hem achterna liep. Waarom ze dat deden weet ik niet. Dit was daar waar de auto's geparkeerd staan. Er waren ook nog meer mensen ,ook vrouwen, dus die hond had ook andere mensen kunnen bijten.

Ik vond dat de politie Arnhem grote fouten heeft gemaakt. De burgeragenten leken wel onder de drugs te zitten. Ze 'stonden helemaal strak'. Ze hadden allemaal capuchons op. Ik heb dit nog nooit meegemaakt. Het was volkomen onterecht en het geweld met de stokken en vooral met de honden was gewoon verschrikkelijk. Ik ga al 5 jaar naar het voetbal en ben echt wel iets gewend. Maar dit was gewoon niet normaal meer."

16 Op 26 februari 2002 deed Ber. aangifte bij de regiopolitie Brabant-Noord. In zijn verklaring in het proces-verbaal van de aangifte staat onder meer vermeld:

"Ik kom bij deze klacht/aangifte doen tegen de Regio politie Gelderland Midden, inzake het politie optreden na de Wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch op zaterdag 23 februari 2002 te Arnhem.

(...)

Op zaterdag 23 februari 2002, omstreeks 22.00 uur à 22.15 uur, ben ik samen in gezelschap van mijn oom (...), na de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch, naar de parkeerplaats gelopen via de dijk naar de Ohra-parkeerplaats, alwaar mijn oom zijn auto geparkeerd had. Ik kwam de parkeerplaats opgelopen en ik zag een vriend van me staan genaamd Ho. Ik begroette hem en liep naar hem toe. Ik zag dat Ho. bij zijn wagen een Volkswagen Polo stond en ik zag dat de auto van Ho. vier lekke banden had en dat de buitenspiegel eraf was. Achteraf hoorde ik ook dat zijn wagen bekrast was met de tekst RFA of zoiets. Ik stond even met Ho. te praten en Ho. legde mij uit wat er met zijn auto aan de hand was. Kort hierop wilde ik naar de auto van mijn oom toelopen, waarna ik meteen een burgerpolitieman tegen het lijf liep. Ik heb niet gehoord dat hij zich bekend maakte als zijnde een politieman, maar ik kreeg meteen een klap met een wapenstok. Ik kreeg die

klap op mijn rug. Ik wilde uitleggen dat ik naar mijn oom toe wilde, maar ik kreeg hier geen kans voor, want er werd geslagen door de politie. Ik kon niet bij de auto van mijn oom komen maar ik moest mede door toedoen van de politie wegluchten. Ik ben hierop teruggelopen in de richting van Ho. Daar zag ik een groep supporters van FC Den Bosch staan en ben daar naar toegelopen. Onderweg werd ik ineens door twee politiehonden vastgepakt. Ik had een politiehond aan mijn linkerbeen en een aan mijn rechterarm hangen. Ik werd hard gebeten door deze honden. (Noot verbalisant: Aan het linkerbeen alsmede rechter onderarm, zijn oppervlakkige beetwonden en kneuzingen zichtbaar)

Nadat de politiehonden mij loslieten ben ik in paniek weggevlucht. Ik keek achterom en zag meteen hierop weer een politiehond op mij afkomen welke op mijn linkeronderarm vloog. De politiehond beet mij in mijn linker onderarm. (Noot verbalisant: Aan de linker onderarm zijn oppervlakkige beetwonden en kneuzingen zichtbaar)

Kort hierop bemerkte ik dat de politiehond losliet waarna ik weg kon lopen. Ik heb verward rond gelopen op de parkeerplaats, waarna ik nog een keer een klap kreeg van een politieman in uniform. Volgens mij was dit ME. Hierop werd ik door een FC Den Bosch supporter vastgepakt en deze heeft mij in een auto getrokken, zodat ik aan het geweld van de politie kon ontkomen. In deze auto kon ik de parkeerplaats verlaten.

Ik ben tevens ook nog getuige geweest dat de politie een autoruit van een rijdende personenauto met een wapenstok insloeg en hierop een politiehond de auto in de stuurde. Dit was net op het moment dat ik de parkeerplaats in een auto van een supporter kon verlaten.

Ik ben van mening dat het geweld dat de politie tegen mij alsmede andere supporters gebruikte niet normaal was en doe dan ook een klacht inzake hun optreden."

17. Op 26 februari 2002 deed Ti. aangifte bij de regiopolitie Brabant-Noord. In het proces-verbaal van de aangifte is in zijn verklaring onder meer opgenomen:

"Ik doe bij deze klacht/aangifte tegen de regiopolitie Gelderland Midden, naar aanleiding van het politieoptreden na de voetbalwedstrijd Vitesse - FC Den Bosch op zaterdag 23 februari 2002 te Arnhem.

(...)

Op zaterdag 23 februari 2002, omstreeks 22.00 uur à 22.15 uur na de voetbalwedstrijd Vitesse- FC Den Bosch ben ik samen met een aantal supporters van FC Den Bosch per bus vervoerd naar de Ohra-parkeerplaats te Arnhem. Wij werden bij de parkeerplaats afgezet en wij stapten uit. Hierop zijn we met de groep supporters welke uit de bus stapten, naar de parkeerplaats, nabij het Ohra-gebouw te Arnhem toegelopen.

Een vriend van mij genaamd Ho. had daar zijn auto geparkeerd. Hij is in het bezit van een Volkswagen Polo. Ik liep dus met de groep naar de auto van Ho., waarna ik zag dat de autoruit van een mij bekende FC Den Bosch supporter (...) stuk was. Ik stond verbaasd te kijken hoe dat mogelijk was want er was ons bewaking beloofd bij de geparkeerde auto's. Hierop zag ik dat Ho. naar mij toe kwam lopen. Ho. zei tegen mij dat ook zijn auto stuk was. Ik zag dat de autobanden lek waren gestoken en dat er op de zijkant van de auto van Ho. de letters RFA stonden gekrast. Tevens zag ik dat de twee buitenspiegels van de auto eraf waren gesloopt. Er stond op dat moment een aantal supporters bij de auto van Ho. welke met verbazing stonden te kijken naar de schade. Ik zag dat nabij de auto van Ho. politie stond. Er werd vanuit de groep, ik schat een man of zeven gereageerd, naar de politie toe, hoe het mogelijk was dat de auto's gesloopt waren. De politie zei echter niets. Hierop ben ik teruggelopen naar de auto van Ho. Waar de andere personen van de groep waren gebleven weet ik niet. Toen ik bij de auto van Ho. stond hoorde ik wat geroep aan de overkant vanuit de richting van een weiland. Wat er geroepen werd weet ik niet. Ik zag dat er een groep Bossenaren in de richting van dat weiland liepen, waarvandaan het geroep kwam. Ik zag dat de ter plaatse verschenen politie de groep Bossche supporters terug wilde jagen in de richting van de parkeerplaats. Ik stond op dat moment iets over de struiken op het weiland, want ik wilde zien wat er zou gaan gebeuren. Hierop ben ik weer teruggelopen naar de auto van Ho. en ben bij de auto blijven staan. Op dat moment zag ik dat er een aantal mensen in burger mijn kant op kwamen. Later kwam ik er achter dat het politiemensen in burger waren. Deze mensen hebben zich echter niet als politie kenbaar gemaakt. Ik zag dat een van deze politiemensen over de struiken gesprongen kwam met in zijn opgeheven hand een wapenstok. Hij riep tegen mij en anderen "opkankeren". Ik deed op dat moment een stap naar achter en hield mijn arm omhoog. Ik zag dat de politieman een slaande beweging maakte in mijn richting. Hij raakte mij hierop met zijn wapenstok op mijn linker bovenarm. Ik ben hierop weggerend in de richting van de achterkant van het Ohra-gebouw. Ik heb hierop nog omgekeken of ik terug kon naar de auto. Ik zag hierop dat er op de rijbaan van de parkeerplaats een jongen ten val kwam. Ik zag dat er een politiehond op hem afgestuurd werd. De hond was los en de politieman die de hond los liet had de lijn niet meer in zijn hand. Ik dacht nu moet ik wegwezen. Ik zag dat de politie zich terugtrok aan de voorkant van de parkeerplaats. Ik zag nu kans om bij de auto van Ho. te kunnen komen. Ik liep rustig naar de auto van Ho. Op dat moment werd ik wederom aangesproken door een politieman in burger welke met een wapenstok in zijn had tegen me riep: "Naar de auto's". Bij de auto gekomen van Ho. ben ik achter in de auto gestapt. Op dat moment stond Ho. nog buiten zijn auto. Ik hoorde dat er een politieagent in uniform met een politiehond bij zich tegen Ho. zei: "En nou maken dat je wegkomt, de auto in en weggrijden". Ho. zei hierop dat dat niet mogelijk was omdat de auto rondom lek was. Ik zag dat Ho. van die politieman een klap op zijn bovenbeen kreeg. Ho. is hierop in zijn auto gaan zitten. Ik hoorde toen dat Ho. nog tegen die politieman zei dat hij niet weg kon omdat de banden lek waren. De politieman schreeuwde steeds en zei: "En nou weggrijden". Ik zag hierop dat de politieman zijn hond op de auto van Ho. stuurde. Ho. zag nog kans om het raampje van zijn portier dicht te draaien. Ik zag dat de politiehond tegen het raam en tegen

de auto van Ho. aan bleef springen. Hierop zag ik dat de politieman zijn hond terughaalde. Vanaf dat moment hebben we in de auto gezeten en zijn de andere auto's van de FC Den Bosch supporters weggereden. In afwachting van een takelbedrijf, hebben wij later Arnhem verlaten en zijn met een taxi naar huis kunnen komen.

Ik vond het politie optreden ter plaatse onmenselijk en doe dan ook bij deze een klacht tegen het optreden van de politie Arnhem"

D. Verklaring getuige HER.

Op 4 november 2004 verklaarde getuige Her., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"In aanvulling op het proces-verbaal dat ik op 18 maart 2002 heb opgemaakt wil ik nog het volgende verklaren. De supporters van FC Den Bosch hadden hun auto's geparkeerd op het terrein bij de Ohra. Supporters willen dan van tevoren altijd weten of het parkeerterrein bewaakt zal zijn. Volgens mij was vooraf aangegeven dat het een bewaakt terrein zou zijn. Deze informatie werd al van tevoren doorgegeven aan mijn collega Sa. Meestal zijn het stewards die de terreinen bewaken en niet de politie. Ik maakte op dat moment al een aantal jaren deel uit van de begeleidingsgroep van de supporters.

Aan het einde van de wedstrijd was ik samen met collega P. bij een benzinepomp.

We kregen bericht van Sa. dat we terug moesten komen omdat het uit de hand liep. Bij terugkeer zagen we dat een meute mensen door elkaar liepen, er was niets gestructureerd, politiemensen en burgers liepen door elkaar heen en liepen te schreeuwen. Het maakte een heel chaotische indruk.

Politiemensen liepen met de lange wapenstok achter de mensen aan, en ik zag dat er af en toe mee werd geslagen. Ik kan me niet herinneren of er politiemensen in burger met een lange wapenstok rondliepen. Wel dat er politie in burger was. In mijn beleving waren er tussen de 20 en 30 politiemannen, inclusief de politiemensen in burger.

Ik hoorde van de supporters over vernielingen aan hun voertuigen. Mensen zeiden tegen mij dat dat niet normaal was, onder meer waren de banden van hun auto's lek gestoken. Mensen wilden aangifte doen en gingen in discussie met de politie van Gelderland-Midden. Ze riepen dat ze aangifte wilden doen, maar de politie zei alleen maar: "En nu wegwezen". De supporters gingen echter telkens de discussie aan.

Ik vroeg me nog af waarom de politie Gelderland-Midden niet vorderde dat de mensen vertrokken en overging tot aanhouding. Daarentegen gingen ze eigenlijk direct over tot slaan, dit gebeurde in het wilde weg, terwijl de mensen niet wisten waar ze naar toe moesten en terwijl tegen hen werd geschreeuwd dat ze weg moesten.

Ik zag dat politiehonden mensen in hun been beten. Die honden waren flink aan het bijten, dat heb ik gezien. Een jongen die werd gebeten in zijn bovenbeen, stak zijn handen in de lucht en zei: "zeg dan godverdomme waar ik naar toe moet lopen". Hij had pijn en kon niet echt weglopen. Hij werd ook nog van bovenaf met een wapenstok op zijn rug geslagen. De politieman sloeg daarbij met kracht. Ik weet niet meer hoe vaak hij geslagen werd, maar het was wel meerdere keren. Ik heb niet gehoord dat er van tevoren werd gewaarschuwd voor geweldgebruik.

Ik zei toen tegen de hondenbegeleider dat ik er wel voor zou zorgen dat ik de jongen met zijn vriendin bij hun auto zou brengen. Die politieman luisterde wel naar mij op dat moment. Hij hield daar toen ook rekening mee.

Korte tijd later zag en hoorde ik dat die twee hondenbegeleiders ook nog tegen elkaar lachend zeiden, "zag je hoe goed mijn hond het deed?" Zoiets doe je niet tegenover de mensen.

De twee hondenbegeleiders hadden ook lange latten, en iedere politieman deed maar wat voor zich. Het was helemaal geen gecontroleerde actie. Ik heb trouwens wel alleen maar aangeliijnde honden gezien.

Op een gegeven moment kwam de verkeersstroom wel op gang, maar het hoopte zich allemaal op omdat ze niet direct het parkeerterrein uit konden rijden. Op de hoofdrijbaan kwam namelijk het verkeer van het stadion langs, er stond niemand het verkeer te regelen, terwijl dat een kleine moeite was geweest.

Er gebeurden dingen die echt niet door de beugel konden. Ik zag bijvoorbeeld een auto die langzaam wegreed om het parkeerterrein te verlaten. Een politieman stond aan de kant van de uitrit met een staaflantaarn in zijn handen. Misschien hebben de mensen in de auto wel iets geroepen, maar ineens sloeg die politieman een raam aan de rechterzijde van de auto in. Ik stond op 50 meter afstand en het was donker, ik kon niet goed zien welk raam dat was. Maar er zaten volgens mij vier mensen in die auto. Zelfs als mensen schelden, dan nog sla je niet een autoruit in. Ik kreeg de indruk dat de collega's uit Gelderland-Midden vrij spel hadden.

Ik zag ook dat er bij een auto, die het parkeerterrein wilde verlaten en die tussen de politiemensen doorreed, een hond door een geopend raam van een auto naar binnen werd gestuurd. Of dat een andere auto was dan de auto waarbij een raam werd ingeslagen weet ik niet zeker. Die hond bleef aan de lijn, maar sprong volgens mij door een openstaand raam aan de linkerzijde naar binnen.

Ik heb op zich niet gehoord dat er een commando werd gegeven, maar normaal gesproken doet een politiehond niets zonder commando.

Een ander voorbeeld: er lag een man geboeid op de grond, en de politieman (of die in uniform of burger was kan ik me niet meer herinneren) stond met zijn schoen in zijn nek, terwijl die persoon weerloos op de grond ligt. Hij lag helemaal stil en bood geen weerstand. Het leek wel een scène uit Schindler's list.

Het was allemaal zo hectisch, we stonden eigenlijk vol ongeloof te kijken. De aanhoudingseenheid (AE) van Gelderland-Midden was inmiddels ook ter plaatse en zij hebben die man afgevoerd. De AE is altijd in burger.

Normaliter zou ik de zijde van de politie innemen bij een conflict, maar hier was het wel zo extreem dat we vonden dat er processen-verbaal moesten worden opgemaakt. We hadden dit nog nooit meegemaakt, ik werk al bijna 20 jaar bij de politie, ben bij meerdere voetbalwedstrijden geweest, maar dit was uitermate extreem en ongecontroleerd.

De processen-verbaal zijn naar mijn weten door Sa. gestuurd naar het regiokorps Gelderland-Midden. Ik heb daar nooit meer iets over gehoord.

Ik ben ook niet gehoord bij de klachtenprocedure."

E. Verklaring getuige P.

Op 4 november 2004 verklaarde getuige P., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"In aanvulling op het proces-verbaal dat ik op 3 maart 2002 heb opgemaakt verklaar ik het volgende. Ik werk al 18 jaar bij de politie, het is een grote uitzondering dat wij als politie een verslag opstellen van wat er aan de zijde van de politie is gebeurd bij supportersrellen. Maar dit was zo ernstig dat ik, samen met mijn collega's, vond dat een verslag nodig was.

Na de wedstrijd vormde ik samen met mijn collega Her. een koppel. Wij waren bij een nabij het parkeerterrein gelegen tankstation om te zorgen dat de supporters van FC Den Bosch zouden doorrijden. Het was een soort van voorobservatie om daar geen problemen te krijgen.

We werden toen naar het parkeerterrein teruggeroepen vanwege de problemen die Al. en Raa. daar zagen. We kregen het bericht dat er werd gevochten op het parkeerterrein en dat we ook moesten komen.

Ik heb niet van de politie Arnhem gehoord wat er aan de hand was. Wij van de regiopolitie Brabant-Noord hebben namelijk alleen via een portofoon met een eigen kanaal contact met elkaar en hadden niet de mogelijkheid via de portofoon met de collega's van Gelderland-Midden te communiceren.

Alleen mijn collega Sa. stond in verbinding met het korps Gelderland-Midden. Hij riep ons ook erbij.

Op het parkeerterrein troffen we een chaos aan. Er was grote paniek, mensen liepen doelloos rond en renden weg van het parkeerterrein. We zagen AE-voertuigen op een grasveld nabij een hoofdrijbaan staan. Ik zag dat onze FC Den Bosch-supporters aan het rennen waren zowel richting hun auto's als weg van hun auto's. Ik zag enkele AE-wagens, kleine Mercedes busjes daar staan.

De supporters waren hevig geëmotioneerd, ze waren aan het schreeuwen en erg ontdaan. Ze riepen naar ons "dit is niet normaal, doe er iets aan!" Er waren een aantal supporters die zielsblij waren dat wij er waren omdat de Arnhemse politie niet naar hun wilde luisteren.

Ter plaatse probeerden we duidelijkheid over de situatie te krijgen. De supporters waren namelijk rustig meegelopen naar de parkeerplaats waar hun auto's stonden en plotseling was het geëscaleerd.

Er bleek dat een kleine confrontatie was geweest op de hoofdrijbaan achter het grasveld tussen groepen supporters van Vitesse en FC Den Bosch. Dit was nabij de parkeerplaats. Er was toen ook met stenen gegooid.

Wat betreft de groep supporters die naar de parkeerplaats was meegelopen, was er echter niets gebeurd, zij waren als makke schapen meegelopen. Die groep was wel gealarmeerd door de ME-voertuigen. Een kleine groep 'onrustige' supporters kwam tussen de grote groep rustige supporters lopen en zij informeerden elkaar.

Vanaf het ene op het andere moment gebeurde het. Er bleek op het parkeerterrein een auto bekrast te zijn en waarbij de banden kapot waren gestoken. De mensen wilden bij de aanwezige politie aangifte doen, riepen dat ook, maar er werd niet naar hen geluisterd. Wij probeerden hen uit te leggen dat ze anders de volgende dag aangifte konden doen bij de politie te Arnhem. Ik kan me nog wel voorstellen dat er op dat moment geen gehoor aan werd gegeven aan het verzoek om aangifte te doen.

Er ontstond commotie. Ik zag op enig moment dat geüniformeerde politieagenten achter de mensen aan liepen te jagen, sommigen hadden een lange wapenstok in de hand en maakten slaande bewegingen. Dit gebeurde niet in georganiseerd verband of met enige structuur. Ik heb gezien dat de mensen met de lange wapenstok werden geraakt. Het was meerdere keren, maar hoe vaak weet ik niet.

Ik heb ook politiehonden gezien, zeker twee. Wat me het meest bijstaat is dat de auto's van het terrein af wilden, maar dat de politie eigenlijk in de weg stond. Ze stonden er met een man of 10, het was een zootje ongeregeld. Er was geen structuur, er werd individueel of in duo-verband gewerkt. Er werd gezegd: "Eraf, eraf!" Mensen wilden er wel af, maar ze konden niet verder. Ze werden nogmaals gesommeerd, het ging niet snel genoeg, en de

inzittenden riepen iets waarop de politie weer reageerde. Ik zag dat een politieman met een staaflamp een autoruit stuksloeg en een hond werd de auto ingejaagd.

Ik zag dat die politiehond de mensen in de auto beet.

Ik heb niet gezien dat politiehonden onaangeliend achter mensen werden aangestuurd, wel zaten ze aan de lange lijn. Ik heb niet gezien dat ze personen hebben gebeten.

Ik heb ook gezien dat er een man op zijn buik op de grond lag, hij was aangehouden en naar de grond gebracht. Hij was met de handen op de rug geboeid. Hij lag precies tussen het trottoir en een auto op een parkeervak. Een collega van het korps Gelderland-Midden ging met een voet in de nek van die persoon staan. Hij stond er een beetje triomfantelijk bij. Ook stond er een politiehond bij, maar ik weet niet of die gebeten heeft. Dat heb ik niet gezien. Die man kon geen kant op, die voet in de nek was mijns inziens helemaal niet nodig omdat die man geen verzet bood.

Bij de uitgang van de parkeerplaats zag ik dat door een politieambtenaar met de lange wapenstok in een auto werd geprikt. Er reed een auto de parkeerplek af en ik stond aan de uitgang aan de kant van de rijder. Die rijder wilde iets roepen. Ik zag dat aan de rijderzijde een wapenstok naar binnen werd geprikt. Het was een stevige duwbeweging met twee handen, maar ik weet niet of de persoon in de auto werd geraakt. De bestuurder van de auto werd vervolgens boos en er kwam een reactie van achter uit de auto. Omdat het portierraam openstond, was schijnbaar te horen wat er werd gezegd. Een andere agent die naast de politieagent stond die naar binnen had geprikt sloeg daarop met een staaflamp de ruit aan de rechter achterzijde in. Hoe hij precies sloeg weet ik niet. Ik weet nog wel dat die auto vol zat met mensen.

De politiehond werd daarna via het kapotte raam de auto ingejaagd. Er stond veel politie om dat voertuig heen. De hond werd door de begeleider opgetild en in de auto gezet. Misschien dat zijn achterpoten nog buiten de auto hingen. De politieambtenaar hield hem nog van achteren beet. Dit duurde een paar seconden. Of de persoon achterin is aangehouden, dat weet ik niet. De auto verliet vervolgens met gillende banden het parkeerterrein.

Ik zag dat collega's hun hond inzetten tegen een supporter, die alleen had gevraagd of het niet een beetje minder kon. Er werden toen twee aangelijnde politiehonden ingezet op die persoon. Die persoon rende vervolgens weg.

Er gebeurde teveel tegelijk. Ik heb niet gezien dat er nog andere autoruiten door de politie werden ingeslagen, dat heb ik alleen maar gehoord.

Om een algemene indruk te geven heb ik dit proces-verbaal opgemaakt. Ik zit sinds 1998 bij het voetbaldetachment. Ik had nog nooit zoiets meegemaakt. Wat ik hier zag ging buiten alle proporties. Het was geheel niet gecoördineerd, het leek of er geen instructies

waren en het geweldgebruik werd niet aangekondigd. Ik heb dat op geen enkel moment gehoord. Er waren mensen die verhaal wilden halen, maar niemand kon weg terwijl ze toch gedwongen werden om te vertrekken. Het was allemaal heel tegenstrijdig. De politie daar stuurde ons ook weg, wij moesten ons nergens mee bemoeien.

De afspraak bij tumult is dat wij als eerste de mensen aanspreken omdat we ze kennen zodat een en ander in goede banen kan worden geleid. Hier hebben we daartoe maar incidenteel de gelegenheid gehad.

We hebben ons proces-verbaal opgemaakt, en alle verbalen zijn door Sa. naar de korpsleiding in Arnhem gestuurd. De reden hiervoor was dat er een klacht zou worden ingediend en omdat we het er al over hadden gehad dat het politieoptreden op die plaats abnormaal was geweest. Er is nog wel een ontvangstbevestiging ontvangen, hoorde ik via Sa.

We zijn niet gehoord in de klachtenprocedure bij Gelderland-Midden."

F. Verklaring getuige AL.

Op 4 november 2004 verklaarde getuige AL., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"In aanvulling op het proces-verbaal dat ik samen met mijn collega Raa. op 11 maart 2002 heb opgemaakt kan ik u nog het volgende meedelen. Ik was toen samen met collega Raa. bij de groep supporters, en we liepen met hun naar het parkeerterrein van de Ohra. Bij aankomst bleek dat er auto's beschadigd waren waarop de supporters nogal woest werden over de vernielingen. Ik denk dat er meer dan 10 auto's waren beschadigd. Motorkappen waren bekrast, ruiten waren vernield, deuren bekrast en banden waren lekgestoken. Er ontstond een discussie over de beveiliging waarbij wel de afspraak was geweest dat die er tijdens de wedstrijd zou zijn geweest.

Ik geloof niet dat de supporters meteen aangifte wilden doen, ze spraken ons er eerst op aan over hoe dit nu mogelijk was. Ik geloof dat Sa. tegen hen zei dat ze aangifte zouden kunnen doen en wij hebben toen vervolgens enkele gegevens genoteerd. Bij de politie van Arnhem wilden ze echter geen aangifte opnemen en de supporters werd meteen te verstaan gegeven dat ze direct moesten vertrekken. De supporters werden niet serieus genomen en ze werden daar dus ook boos over. De groep bestond op dat moment uit zeker meer dan 100 mensen. Er waren supporters uit de groep die toch direct weggingen, terwijl de benadeelden bleven staan, maar er werd geen aandacht aan hen geschonken. De politie zei met luide stem dat de mensen gewoon moesten vertrekken.

De sfeer werd steeds grimmiger en er werd enorm geschreeuwd. Er werd toen geweld gebruikt om te bewerkstelligen dat ze vertrokken. Daarbij werden politiehonden ingezet en

er werd gebruik gemaakt van de wapenstok.

Zeker tientallen supporters werden opgejaagd vanaf het veld en werden als het ware weggeveegd. De politie vormde met een man of 15 een soort linie. De supporters zelf zijn ook geen lieverdjes, en gooiden met een aantal spullen, zoals stokken, maar het geweldgebruik van de politie was echt niet normaal. Met geweld en gebruikmaking van de wapenstok werden de supporters weggeduwd.

De supporters die te dichtbij kwamen kregen een slag van de wapenstok. Er werden misschien wel 4 politiehonden ingezet om ze op te jagen. Ik heb niet gehoord dat er gewaarschuwd werd voor geweldgebruik. De supporters waren door de mate van het tegen hun gebruikte geweld bang en vroegen ons om bescherming.

Toen iedereen weer terug was op de parkeerplaats, probeerde de politie Gelderland-Midden de mensen te dwingen te vertrekken. Mensen werden opgejaagd onder andere door de politiehonden die strak in de lijn waren gericht tot de mensen. Ik heb geen waarschuwing van geweldgebruik gehoord. Er werd over en weer geschreeuwd, en gevloekt en gescholden.

Ik kan me vooral herinneren dat de politie Gelderland-Midden behoorlijk opgefokt was.

Eindelijk had de politie de mensen zover dat ze de parkeerplaats zouden verlaten, en toch gebruikten de politiemannen nog steeds de wapenstok. Ze sloegen de mensen hard. Niet alle politiemannen hadden de lange lat, in eerste instantie joegen ze de mensen op, naderhand sloegen ze op de auto's die wilden vertrekken.

Ik heb niet gezien dat honden losgelaten zijn, maar de lijn werd wel gevierd. Ik kan me evenmin herinneren dat honden hebben gebeten.

Op een gegeven moment wilde een witgekleurde auto het terrein verlaten. Een hondenbegeleider stond naast de auto en schreeuwde dat ze moesten doorrijden, maar het ging niet snel genoeg.

Die bestuurder ging extra hard gas geven, maar er was geen plek om door te rijden.

Hij sloeg met de achterkant van een Maglite staaflamp een achterraam in van de auto. Ik kan me niet herinneren dat er iemand achterin zat. De politiemann bloedde daardoor. Ik zag het ondanks dat het donker was. Ik denk dat ik het kon zien omdat hij onder een lantaarnpaal stond en door de verlichting van de auto's.

Ik geloof dat sommige dienders handschoenen aanhadden.

Ik kan me ook nog herinneren dat er een man geboeid op de grond lag.

Ik heb het proces-verbaal opgemaakt omdat de wijze van optreden van de politie Gelderland-Midden echt niet kon. We waren het erover eens dat de actie echt belachelijk was geweest. Als ik mij zo zou gedragen, dan was ik allang uit mijn ambt ontzet of er zouden maatregelen genomen zijn. Het was gewoon een groot vertoon van macht.

We hebben de processen-verbaal opgemaakt omdat Sa. had gehoord dat er een klacht zou worden ingediend. Ik heb er nooit meer iets over gehoord behalve via een mailtje van Sa."

G. Verklaring getuige RAA.

Op 4 november 2004 verklaarde getuige Raa., ambtenaar van het regionale politiekorps Brabant-Noord, tegenover, medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"In aanvulling op het proces-verbaal dat ik op 11 maart 2002 samen met mijn collega Al. heb opgemaakt kan ik u nog het volgende verklaren. Wij werkten die avond in koppels. Wij reizen zelf altijd mee met de supporters en de mensen kennen ons. Wij werden voor de wedstrijd naar een parkeerplaats gedirigeerd. Op het laatste moment had de politie ons naar het parkeerterrein bij de Ohra neergezet. En er was een afspraak gemaakt dat er op het terrein toezicht zou worden gehouden. Over een heel breed fietspad op een dergelijk 1,5 km zijn we naar het stadion geleid.

Aan het einde van de wedstrijd bleek dat bij terugkeer de auto's vernield waren. De plaatselijke politie was ook vanuit het stadion meegelopen. Een stuk of 6 à 8 politiemensen in uniform liep met ons mee. Wij waren in burger. Wij waren al die tijd bij de supporters gebleven. Bij de parkeerplaats aangekomen, begonnen mensen rumoerig te worden omdat auto's vernield waren. Auto's waren bekrast, teksten waren er opgeschreven en het leek wel of er zelfs op gedanst was.

De supporters wilden aangifte doen, ook ter plaatse, maar ze werden verteld dat ze in Den Bosch aangifte zouden kunnen doen. Ze werden een beetje afgewimpeld. Ze waren erg boos en de situatie leek uit de hand te lopen. Wij zijn wat gegevens gaan noteren om de rust te houden, en ze kregen van ons de mogelijkheid aangifte te doen in Den Bosch. Ik denk dat er 10-12 auto's vernield waren.

Het ging allemaal zo snel, ineens was er de vlam in de pan. Met misschien 50 man renden ze de straat op naar de doorgaande weg, over een drooggevalle sloot heen.

Het totaal aantal supporters was wel veel groter, misschien 150 of 200. Een aantal vertrok al.

Ik kan me niet herinneren hoeveel politiehonden er precies aanwezig waren, ik schat twee of drie. Twee heb ik er zeker gezien. Ze waren aangelijnd.

Ik heb niet gezien dat de politiehonden hebben gebeten. Op basis van mijn 6 jaar ervaring met politiehonden kan ik me wel voorstellen dat er wel gebeten is, ook ongewild zonder commando.

Er was geen structuur, er was tumult. Het was een gigantisch ongeordende bende. Er liepen collega's in burger en er waren een aantal uit de zogenoemde vuist-busje, dus er waren ongeveer 15 man. Ze hadden vrijwel allemaal de lange lat tot hun beschikking.

Op de weg langs de parkeerplaats was de politie in eerste instantie met zijn zessen, ik was er zo'n 100 meter vanaf. Ik zag dat ze de groep terugdrongen met gebruik van de lange wapenstok waarbij werd gechargeerd. De hele meute zag ik terugkomen. Ik zag de beweging naar de weg en dezelfde beweging weer terugkomen. Hoe ze dat precies hebben gedaan heb ik niet gezien. Ik heb geen opgeheven wapenstok gezien. Ze kwamen terug op de parkeerplek waar ze ook met dwang probeerden de supporters terug te dringen, dit gebeurde ook verbaal heel agressief: 'Nu vertrekken!'. Het was schelden, tieren, schreeuwen. Ook fysiek werden de supporters gedwongen om terug te keren. Ze sloegen, porden, duwden met de lange wapenstok. Op geen enkel moment werd het geweldgebruik aangekondigd. De politiehonden werden ingezet, ze stonden aangeliend, maar wel strak in de lijn. Je hoeft dan niet noodzakelijkerwijs het commando 'vast' te geven, omdat de hond aanvoelt, dat wel, dat hij kan bijten. Met strakke hondenlijn werden de mensen de richting van de auto's uitgedreven. Maar of dat hun eigen auto's waren weet ik niet, mensen wisten namelijk niet waar ze heen moesten.

Ik stond bij de uitrit van de parkeerplaats en zag dat een witte personenauto het terrein probeerde af te rijden. Een politieagent met zijn hond stond de auto's van het terrein af te dirigeren. Terwijl hij de hond vasthield, vorderde hij met gezwaai van zijn staaflamp of wapenstok en luide stem dat ze het parkeerterrein moesten verlaten. Ik stond op 15 meter afstand en hoorde het ook.

De auto ging het terrein af, de motor maakte veel toeren en de politieman werd boos. Hij vloekte "oprotten hier" en gebruikte ander grof taalgebruik. Vervolgens zag ik dat hij de rechter achterraut van die auto insloeg, de auto was hem toen al bijna gepasseerd. Het parkeerterrein is een soort trechter, de auto kon niet verder. Het ging hem niet snel genoeg en hij maakte met de achterkant van de staaflamp een zwaaibeweging en sloeg de ruit in. Die auto is toen snel weggereden. Ik denk dat er iemand op de achterbank zat, want alle auto's zaten over het algemeen vol. Maar ik weet het niet zeker.

Verder zag ik een man op de grond liggen. Hij lag op zijn buik met zijn handen op zijn rug geboeid, tussen een auto en een trottoirband. Ik neem aan dat hij aangehouden was. Ik kan me voorstellen dat in de hectiek werd gekozen om hem even daar veilig neer te leggen. Er stonden zeker 4 geüniformeerde politieagenten bij, op dat moment was de versterking er al bijgekomen dus dit waren niet de oorspronkelijke begeleidende agenten. Ze hadden allemaal een lange wapenstok in de hand. Ze sloegen allemaal in zijn richting,

misschien 1 of 2 keer met kracht. Ik kon niet zien of ze hem raakten want hij lag achter de auto en er reden allerlei auto's voorbij of mensen stonden ervoor. Ik stond op een afstand van een meter of tien. Alle vier hebben ze geslagen, dat heb ik wel gezien. Ik heb niet gezien hoe de man afgevoerd is. Er gebeurden zoveel dingen tegelijk, mensen vroegen mij om hulp en wilden vertrekken. Ik was ook aan het uitkijken voor mijn eigen hachje. Er was zoveel geluid, ik heb verder niet gehoord of die persoon heeft geschreeuwd of de stokslagen gehoord. Ik heb wel kunnen zien dat hij geboeid was omdat ik rondliep. Ik was continu in beweging om mensen te helpen.

Er stonden een stuk of twee à drie politieagenten bij de uitgang van de parkeerplaats. De hondengeleider stond op een eerder punt. Ik heb er niet echt op gelet.

Een andere geüniformeerde agent stond met zijn wapenstok te prikken in meerdere rijdende auto's, hij deed dat per auto meerdere keren, ik denk 3 tot 4 keer. Hij deed dat in de richting van de chauffeurs. De reden waarom hij dat deed was onduidelijk, het leek mij uit pure frustratie. Bij de auto's die hun raam open hadden en stapvoets passeerden deed hij dit. Op een gegeven moment ben ik voor hem gaan staan. Ik heb mijn legitimatiebewijs gepakt en hij is toen weggelopen. Ik zou hem niet herkennen als ik hem nu weer zou zien, dat ging te snel.

Ik heb gezien dat de mensen werden geslagen, ze werden overal geslagen, op de armen, benen en op de rug. In de hectiek is er veel geweld gebruikt. Het was dusdanig excessief dat wij hebben besloten om het voorval op papier te zetten. Er waren de gebruikelijke rommeligheden maar niets vormde aanleiding om zoveel geweld te gebruiken tegen de supporters. De politie heeft zelf bijgedragen aan de escalatie van het voorval. Als ze even de tijd hadden genomen om uit te leggen hoe en waar ze aangifte hadden kunnen doen, dan was er waarschijnlijk niet veel meer gebeurd.

We hebben dus een proces-verbaal opgemaakt omdat het geweld excessief was. Ik ben in de jaren 80 in Amsterdam begonnen met zware krakersrellen. Geweld zoals het in Arnhem werd gebruikt had ik nog nooit gezien. Als ze het van het begin af aan het anders hadden aangepakt, dan was het nooit geëscaleerd. Het had voorkomen kunnen worden in mijn ogen. Er was ook gewoon geen gesprek te voeren met die collega's.

We hebben er achteraf nog een poosje gestaan, maar ze hadden echt geen oog voor ons.

Het waren geen jonge, onervaren collega's. Ik heb vooral hoofdagenten gezien.

We zijn niet gehoord in de klachtprocedure. We hadden dat wel aangeboden en zoals gebruikelijk een evaluatieverslag naar de club en de politie gestuurd. Ook onze processen-verbaal zijn naar Gelderland-Midden gestuurd. Er is misschien zelfs overleg geweest tussen de korpsleidingen. Er is ook een verslag naar het centrale meldpunt voetbalvandalisme in Utrecht gestuurd, misschien dit verslag, of een ander verslag, dat

weet ik niet. Dat heeft mijn collega Sa. gedaan."

H. Verklaring getuige SA.

Op 7 december 2004 verklaarde getuige Sa. telefonisch tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Ik kan mij de zaak waarover u mij spreekt nog goed herinneren. Ik ben ook getuige geweest van het optreden op 23 februari 2002 van de politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Midden. Mijn collega's en ik waren daar als politieambtenaar aanwezig omdat we de supporters van FC Den Bosch begeleidden.

Naar aanleiding van hetgeen mijn collega's en ik na de wedstrijd op de parkeerplaats van de Ohra hebben gezien en omdat wij van mening zijn dat dit politieoptreden daarbij de grenzen van wat kon en mocht zijn overschreden, is besloten daarvan proces-verbaal op te maken. Die processen-verbaal hebben we vrijwel direct na de gebeurtenis opgemaakt. Dit hebben mijn collega's en ik nog nooit eerder gedaan, maar dit politieoptreden was zo extreem gewelddadig dat dit naar onze mening diende te worden vastgelegd.

U vraagt mij wat er met die processen-verbaal is gebeurd. Ik weet dat niet precies, maar ik weet wel dat ik mijn teamchef en mijn districtschef in kennis heb gesteld dat de processen-verbaal waren opgemaakt.

Ik weet dat op een vergadering van de voetbalcoördinator van mijn korps met de supportersvereniging van FC Den Bosch is meegedeeld dat de processen-verbaal waren opgemaakt. Voorts zijn de supporters van FC Den Bosch daarbij doorverwezen naar de klachtenregeling van Gelderland-Midden.

Ook is er op 28 februari 2002 contact geweest met de klachtencoördinator van het korps Gelderland-Midden. Aan hem zijn de schriftelijke klachten en de aangiften gestuurd en is onze evaluatie van de gebeurtenissen aangeboden.

Ik kan niet terugvinden of de processen-verbaal aan het korps Gelderland-Midden zijn gestuurd. Ten slotte ben ik niet gehoord bij de procedure naar aanleiding van de klachten van de supporters van FC Den Bosch bij het korps Gelderland-Midden."

I. Verklaring betrokken ambtenaar ST.

Op 10 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar St. tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman:

"Ik kan mij niet herinneren dat ik een geweldsrapportage heb opgemaakt. Ik zag dat ik als vervaardiger van een rapportage ook in het klachtdossier stond vermeld, maar ik weet alleen dat mijn collega G. een algemene rapportage heeft gemaakt. Ik heb nog wel

gezocht naar een rapportage van mijn hand, maar een dergelijk stuk heb ik niet kunnen vinden.

Wat betreft het incident: Mijn rol was groepscommandant van het platte-petten-team. Ik ben inmiddels al enige tijd geleden gestopt met de functie van groepscommandant ME. Er waren misschien wel drie teams ingezet die avond. Eén team wordt dan verdeeld in twee teams van ongeveer 6 personeelsleden, want zo'n team bestaat uit zo'n 10-12 man. Ik kan mij niet voor de geest halen of het er nou uiteindelijk twee of drie teams waren. Zoals gezegd is een platte-petten-team vijf tot zes man.

Voorafgaand aan de wedstrijd en het incident op de parkeerplaats, merkten we al dat de groep supporters van FC Den Bosch een hele dynamische groep was; ze waren hectisch. Het waren zo'n 80-120 man. Het was voor het eerst dat we de supporters lopend vanaf de parkeerplaats van de Ohra naar het voetbalstadion brachten. Normaal gesproken was er een regeling met bussen of treinen, maar in dit geval ging het lopend vanaf de parkeerplaats naar het stadion. Bij aankomst bij het stadion speelde zich ook al het een en ander af tussen deze supporters en die van Vitesse. In de rust van de wedstrijd hebben G. en ik met de algemeen commandant laten weten dat we problemen voorzagen bij de terugreis. De FC Den Bosch-supporters zijn toen na de wedstrijd met de bus teruggebracht naar het parkeerterrein. Op het parkeerterrein zelf was al snel een gespannen sfeer vanwege de schade die men aantrof. Een club (15-20 man) van Den Bosch rende naar de weg bij de parkeerplaats, terwijl er supporters van club Vitesse vanaf de weg aankwamen met stokken in de hand.

U vraagt mij of al bekend was dat de auto's op de parkeerplaats waren vernield voordat de daarheen afreisden. Dat was bij mij niet bekend.

Op uw vraag op welke manier ik daar bericht over kreeg en op welk moment dat was kan ik u meedelen dat ik de vernielingen pas heb gezien toen de auto's werden weggesleept, en dat was helemaal aan het einde van alle gebeurtenissen.

De Aanhoudingseenheid (AE) sneed daarbij de pas van de supporters uit Den Bosch af. De AE was het team onder commando van mijn collega L.

Ik was samen met het platte-petten-team van G. Ik ben met mijn team al heel snel aan het begin van het incident over de weg in de richting van Elde gegaan omdat er een groep supporters van Vitesse vanuit die richting was gekomen. Toen we op het parkeerterrein stonden, zagen we namelijk de Vitesse-supporters daarvandaan komen. Omdat we een confrontatie tussen de supportersgroepen wilden vermijden ben ik met mijn team lopend richting Elde gegaan. De chauffeur van onze bus reed achter ons aan, samen met twee motorrijders aan onze flanken.

We waren voorzien van de lange wapenstok omdat wij namelijk een onderdeel van de ME zijn en dan ook getraind zijn in het gebruik van de lange wapenstok. We droegen toen geen ME uniformen, maar in het dagelijks uniform hebben we aan de koppel een ophangmogelijkheid voor de lange wapenstok.

Die supporters kwamen schreeuwend ons tegemoet en ze waren duidelijk uit op een confrontatie. Ze hadden allerlei voorwerpen in de hand. Wij hebben toen een linie gevormd, ik stond er zelf achter, terwijl twee motorrijders aan de zijkanten stonden. Ik heb via de megafoon of op enige andere wijze duidelijk gemaakt dat ze zich moesten verwijderen. "Wegwezen, of er zou geweld worden gebruikt", heb ik geroepen of althans woorden van gelijke strekking. Dit is de standaard manier om dit aan te geven. De groep heeft hierop de stokken en dergelijke laten vallen en is weggelopen in de richting van Elde, en wij zijn er hollend achteraan gegaan.

Wij zijn tijdens de gebeurtenissen waarover is geklaagd niet op het parkeerterrein geweest. Wij waren in Elde, omdat daar meldingen waren van vernielingen, mogelijk gepleegd door die groep supporters van Vitesse die wij daarheen hadden verdreven.

Toen we terugkwamen op het parkeerterrein was bijna iedereen al weg, er stond wel een auto-ambulance om enkele beschadigde auto's af te voeren. Ik kan mij niet herinneren hoe lang we in Elde zijn geweest. In het dorp is de straat een soort van pijpenla, waarbij iedereen voor ons uit holde. Op enig moment was de groep daar uitgedund.

Voordat ik dus richting Elde ging, was er hectiek tussen de geparkeerde auto's op het Ohra-parkeerterrein. Mensen schreeuwden, ze waren woedend en er was tumult.

Ik stond daar met mijn platte petten-team en G. stond daar ook met zijn team. We waren ongeveer met zijn 12-en. Er waren inderdaad ook motorrijders, die ook zagen dat de groep Vitesse-supporters uit Elde kwam. Dus twee motorrijders reden met ons mee richting de groep uit Elde, aan weerszijden van mijn team.

G. en L. bleven met hun teams achter op het parkeerterrein. L. was met de AE, maar ik weet niet hoeveel mensen dat waren, een of twee teams misschien.

Er waren ook nog supporterbegeleiders in burger. En er waren ook hondengeleiders, maar ik heb zelf niet gezien dat ze zijn opgetreden omdat ik met mijn team richting Elde ben gegaan.

Toen de supporters van Den Bosch de run deden naar de langs het terrein lopende doorgaande weg, waar supporters van Vitesse reden, heb ik op het talud, een soort braakliggend terrein, wel mensen gezien met een hond, volgens mij was dat samen met de AE. Ik kan me vagelijk herinneren dat er een of twee hondengeleiders bij waren.

Het was op het moment van de gebeurtenissen donker, maar er was wel voldoende verlichting. Alles was goed te zien. Op de weg naar Elde was het wel donker, dus het was in ons voordeel dat de lichten van de motorrijders de groep supporters in de ogen scheen. Ik geloof dat het droog was.

We hebben alle gebeurtenissen nog even nagepraat met onze collega's op bureau Zuid. Daar heb ik toen gehoord dat er was opgetreden met de honden en dat het een onprettige situatie was geweest. Ik heb niet in detail gehoord wat er precies was gebeurd, wel dat er een optreden met de honden was geweest, en in mijn beleving betekent dit dat de honden ook hebben gebeten.

U vraagt mij wie de burgers met lange wapenstok zijn geweest. Ik denk dat dit de AE is geweest. Ook zij zijn getraind in het gebruik van de lange wapenstok vanwege de ME werkzaamheden, die zij ook verrichten.

Ik ben nog niet eerder gehoord tijdens de klachtenprocedure. Ik had er helemaal geen notie van de klacht nog liep. Ik ben in 2003 uit de ME gegaan, en ik had er verder niets meer van gehoord. De klacht betreft niet zozeer mijn optreden of het optreden van mijn team, omdat ik mij met mijn team op een andere locatie bevond. Ik denk dan ook dat ik niet veel had kunnen toevoegen in het interne klachtonderzoek."

J. Verklaring betrokken ambtenaar BIJ.

Op 10 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar Bij. tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Ik weet mij de zaak waarover u mij spreekt nog wel te herinneren. Van mijn optreden heeft mijn chef een rapportage opgemaakt.

Ik was die avond samen met mijn collega Go., ook een hondengeleider met zijn hond, in dienst. Wij reden samen in een opvallende politieauto. Er waren ook nog drie andere hondengeleiders in dienst, We., O. en To. We werken altijd met zijn tweeën, dus ik mis nog de naam van een andere hondengeleider. Ik weet in ieder geval zeker dat We. zijn hond niet heeft ingezet en om die reden ook niet met een geweldsrapportage in de stukken voorkomt.

Na afloop van de wedstrijd stonden wij samen met een voertuig van de AE bij het parkeerterrein van de Ohra. We waren gestuurd door de leiding, maar we wisten op dat moment nog niet dat er auto's vernield waren. We zijn richting parkeerterrein aangereden via de dijk, en de AE bus stond een meter of tien/vijftien voor ons voor ons geparkeerd. Langs de snelweg loopt een dijk. Ik weet niet precies meer hoe de situatie daar is want het betreft niet mijn werkgebied.

Op het parkeerterrein stond het vol, er stonden misschien wel honderd, tweehonderd auto's.

We waren daarheen gestuurd om toezicht te houden op de supporters die uit de bussen kwamen. Bij hun aankomst was het eerst even relaxed, maar toen kwamen ze bij ons met meldingen dat de auto's vernield waren. De mensen waren daardoor nogal geagiteerd. Bij onze auto stonden een stuk of drie vier man. De sfeer was niet echt vriendelijk, maar wel uitgelegd dat we niet ter plaatse een aangifte konden opnemen omdat we op dat moment een andere taak hadden. We hebben aangegeven dat ze bij de politie in Den Bosch of Arnhem aangifte konden doen.

We zagen op dat moment ook dat er rumoer bij het AE-busje was. Dat busje was een blauwe ME-bus, en wij zaten in een gewone bus. Mensen begonnen op een gegeven moment tegen de ME-bus aan te trappen, hoeveel het er waren weet ik niet, maar ik denk rond de tien man. Ik weet niet wat de aanleiding was om tegen de bus aan te gaan trappen.

De situatie werd hierdoor gespannen. We zagen dat over de weg bij het parkeerterrein auto's aan kwamen rijden, dat mensen daaruit stapten en in de richting van de FC Den Bosch-supporters begonnen te schreeuwen. Naast het parkeerterrein op een braakliggend terrein zagen we dat de supportersgroepen op elkaar afliepen. Ik pakte samen met mijn collega Go. onze honden uit de auto en zijn in de richting van het braakliggend terrein gelopen om de groepen uit elkaar te houden. Ook de AE liep met hun team van zes man (in burger) die kant uit. We moesten wel tussen de groepen gaan staan omdat het anders uit de hand was gelopen. Het was bovendien erg donker en onoverzichtelijk. De straatverlichting is daar niet voldoende.

We hebben de algemeen commandant in kennis gesteld dat we uit de auto stapten en daar gingen optreden. De AE had de lange wapenstok bij zich. Wij zijn niet uitgerust met een lange wapenstok.

We zijn meteen de groepen gaan opdrijven. De Vitesse-supporters gingen meteen al weg, maar ik weet niet waarheen. Er bleef nog wel een redelijke groep supporters van Den Bosch staan. We hebben de honden strak in de lijn gezet om ook die supporters weg te drijven richting het parkeerterrein.

We kregen ze in ieder geval in beweging. Ik kan me niet herinneren dat mensen zijn blijven staan. Mijn hond heeft niemand gebeten ter hoogte van het braakliggende terrein. Op het parkeerterrein, na het passeren van een heg, werd het op een gegeven moment wel grimmig. De andere honden kwamen er toen ook bij, ik zag dat er ook een team platte-petten aanwezig was. Hoeveel teams er precies waren weet ik niet, een of twee. Ik kan me niet herinneren hoe ze daar ter plaatse zijn gekomen.

Op het parkeerterrein kwam het tot een confrontatie met de supporters, ze liepen op ons af, tegen de hond in. In mijn geval gooide iemand een bierblikje tegen mij. Eerst zette O. zijn hond in op die persoon. Die supporter gebruikte veel verzet, alhoewel hij geen wapen of iets dergelijks in zijn hand had. Tenminste, ik heb niet gezien dat hij iets in zijn handen had. Ook toen de hond van O. beet, verzette de man zich nog steeds. Hij bleef om zich heen slaan. Go. zette toen zijn hond in op de andere arm van die man. Toen hield het verzet wel op, want dat is wel heftig, twee honden van dertig kilo die aan je hangen. Ik weet niet meer of die persoon een grote man was. Ik vermoed wel dat er sprake is geweest van drank- of druggebruik bij die persoon, want normaliter is de pijn van het inbijten van een hond voldoende om iemands verzet te breken.

Er was een grote chaos, er liepen ook collega's uit Den Bosch rond, die af en toen hun legitimatiebewijs toonden en riepen dat ze een collega waren, ik neem aan dat ze dat riepen om te voorkomen dat ze zouden worden gebeten. Ze hebben verder geen rol gespeeld. Ik denk dat ze ook waren overvallen door de hectiek van de situatie.

Ik zag op een gegeven moment dat iemand die tussen twee auto's stond een blikje naar mij wilde gooien; hij stond daar heel dreigend, dus ik liet de lijn van de hond vieren en stelde mijn hond op die man. Hij gooide het blikje tegen mijn schouder en dat deed pijn. Ik heb toen de lijn laten gaan, want anders laat ik hem heel kort vlak bij de halsband. Ik wilde namelijk het geweld laten ophouden, aanhouden zou niet zijn gelukt, want het was zo chaotisch. Het is allemaal in een flits gebeurd.

De hondenriem die ik toen gebruikte was maximaal 1,50 m lang.

Mijn hond heeft toen die man in zijn been gebeten, waardoor die man tussen de auto's ging liggen. Het klopt niet dat Go. ook zijn hond heeft ingezet op diezelfde man, het staat wel zo in de rapportage, maar dat klopt niet. Ik ben daarna weer teruggelopen naar het parkeerterrein.

Ik heb uit de stukken begrepen dat die man daarna aangifte van het geweld heeft gedaan, en ik begrijp daaruit dat hij in zijn been was gebeten.

Als je gebeten wordt door een hond, dan ga je meteen naar de grond. Als je verdoofd bent door drugs of alcohol dan voel je het wellicht minder.

Mijn hond heeft verder niemand meer gebeten, ik ben aan de zijkant van het parkeerterrein blijven staan. Mensen gingen niet echt weg, ze gingen niet in hun auto's en vertrokken niet. Het was donker en het bleef chaotisch. Aan mijn kant is het vrij rustig gebleven. Ik stond in de buurt van mijn collega R., die een uitgebreide rapportage heeft gemaakt van de gebeurtenissen op de parkeerplaats. Ik had namelijk best wel pijn aan mijn schouder en wilde even een rustig plekje opzoeken. Ik heb nog wel een tijd last van een pijnlijke schouder gehad.

Ik heb niet gezien dat er honden onaangelijnd werden ingezet. Ik heb er wel over gelezen in de rapportages, en gelet op de situatie kan ik het me wel voorstellen. Als hondengeleider zie je namelijk of je hond gefocust is op een persoon, maar ik kan me niet voorstellen dat het over een afstand van meer dan tien meter is geweest. Anders raak je de controle volledig kwijt, zeker gelet op de onoverzichtelijkheid van de situatie op het parkeerterrein.

Ik kan me niet voorstellen dat een hond zou zijn ingezet op een geboeide man op de grond. Wel was het zo dat bij de laatste inzet van Go. de verdachte was gevallen. Het kan zijn dat de hond daar even bij was geweest, maar om iemand te laten bijten die al op de grond lag, dat kan ik mij niet voorstellen. Die persoon is trouwens wel aangehouden voor opruiing.

Tijdens het onder controle brengen, zet je een knie op of tussen de schouderbladen of in de nek, dat leer je tijdens de Integrale Beroepsvaardigheidstrainingen. Ik heb dat in dit geval niet gezien.

Het zou kunnen zijn dat iemand geboeid wordt, terwijl de hond de verdachte nog vast heeft. Het duurt altijd even voordat een hond dan zijn kaken loshaalt, als je het commando "los" geeft.

Ik heb niet gezien dat iemand met een voet in de nek onder controle werd gehouden.

Go. en ik hebben wel iemand aangehouden, mijn hond had die persoon in zijn achterste gebeten, en die persoon is wel gevallen, maar we hebben niet een voet in de nek gezet. Het klopt niet dat de hond hem nogmaals heeft gebeten, terwijl hij op de grond lag. De hond heeft misschien nog wel een keer in de lucht gehapt.

In de verklaring van Go. staat dat de opruier in zijn bil en bovenbeen is gebeten. De heer Li. geeft aan dat de agent nogmaals het commando "vast" gaf, terwijl hij al op de grond lag. Ik kan u hierop mededelen dat dit niet klopt; de hond heeft niet nogmaals zo'n commando nodig.

U leest mij de klacht van de heer Li. voor. Ik kan u zeggen dat zijn verhaal niet klopt. Op zo'n moment zeg je niet: "Zag je hoe de mijne beet?" Nee, dat zeg je op zo'n moment niet, wel achteraf, omdat het mooi is om te zien dat de hond ook precies doet wat hij bij zijn training heeft geleerd.

Op het moment dat iemand in de boeien is, geef je dus niet nogmaals het commando "vast". Dat doe je gewoon niet. Dus ik kan me niet voorstellen dat de hond heeft gebeten terwijl die man al geboeid was.

U leest mij een verklaring van een collega van politie Brabant-Noord voor over een verdachte die tussen auto's lag en waarbij op hem werd ingeslagen. Ik heb dit niet gezien

en het heeft in ieder geval niet onze verdachte betroffen, want die lag gewoon op de rijroute en niet tussen auto's.

Ik heb wel gezien dat er geslagen is met de lange wapenstok, maar ik heb niet gezien hoeveel, op welke manier en hoe hard; ik was namelijk zelf bezig en dan let je niet op wat er verder om je heen gebeurt.

De aanleiding van de escalatie was een opeenstapeling van gebeurtenissen, de vernielingen en de confrontatie met de supporters van Vitesse. Ik kan me goed voorstellen dat de supporters van Den Bosch kwaad waren.

De situatie was niet overzichtelijk, het was donker en de supporters kwamen vol tegen ons in. We moesten op deze niet-voorziena situatie improviseren. Ik had achteraf het gevoel dat we goed gewerkt hadden.

U vraagt mij of ik heb gezien dat een politieman met zijn wapenstok op een voorbijrijdende auto heeft geslagen. Ik denk dat daarmee wordt bedoeld op mijn collega To. Ik heb namelijk gezien dat hij een ruit uit een auto sloeg.

Op uw vraag of ik heb gezien dat er werd geprikt met een wapenstok in de auto's, kan ik u meedelen dat het kan zijn dat dit gebeurd is, maar dat ik het niet heb gezien.

Ik heb wel gezien dat er een hond in de auto werd gezet, dit gebeurde zo'n 10 meter achter mij. Ik stond daar rechts voor. Ik merkte dat er iets aan de hand was waar To. stond en ben in die richting gelopen. Ik zag toen dat linkerruit uit die auto werd geslagen en dat vervolgens de hond naar binnen werd gestuurd. Volgens mij ging de hond door een geopend portierraam naar binnen en heeft toen de bestuurder van die auto gebeten.

Ik vind het lastig om dit na te vertellen, omdat ik erover heb gelezen en merk dat ik het verhaal opnieuw inkleur. Het was op dat moment iets minder druk, dus ik had toen wel tijd om om mij heen te kijken. Ik weet nog dat de achterrauit en de linkerruit van de (rode) Suzuki waren kapotgeslagen en dat de inzittenden rechts zijn uitgestapt.

Wat de aanleiding was om de hond de auto in te sturen, of wat er gebeurd was, weet ik niet.

Ik heb mijn hond niet meer ingezet.

Wat betreft het aantal momenten van inzetten van de honden is de volgorde geweest: Go. en O. en To., het waren in totaal vier momenten van inzet, inclusief mijn eigen inzet. Verder zijn er volgens mij geen contactmomenten geweest.

Ik zou het trouwens hebben gemeld als mijn hond onterecht zou bijten.

U laat mij weten dat ik heb verklaard dat de supporters willens en wetens op mij af kwamen en vraagt mij hoe zich dat verhoudt tot de verklaring van een collega uit Den Bosch die zegt dat een supporter niet zou hebben geweten waar hij heen moest.

Ik kan meedelen dat het een chaotische situatie was waarbij het de bedoeling was dat de supporters van de parkeerplek weg moesten. Degene die ik tegenover me had staan, verzette zich en kwam willens en wetens naar voren met een blikje in zijn hand, wat hij ook nog heeft gegoid.

Ik heb niemand gezien die niet wist waar hij heen moest.

U vraagt mij te reageren op de verklaring van collega's uit Den Bosch dat ze geschokt waren door het geweldgebruik van de politie Gelderland-Midden. Ik heb niet het idee dat er buitensporig geweld is gebruikt, maar ik kan me voorstellen dat als je er tussen staat, dat het dan wel die indruk heeft gemaakt. Ik denk dat de collega's uit Den Bosch niet het volledige overzicht hadden.

Ik ben al sinds 1991 hondgeleider en heb maar weinig bijtincidenten gehad. Al met al maar ongeveer 10 keer sinds 1991. Wat op de parkeerplaats is gebeurd was gewoon heftig, maar wel nodig. Als er stenen langs je heen komen is dat niet fijn. Ik was blij dat ik heelhuids ben thuisgekomen. Iemand heeft daar ook nog met ofwel een verkeersbord of een hek gegoid. De supporters hadden niet alleen stokken en stenen.

Ik vind trouwens dat er voorafgaand aan alles veel verkeerd is gedaan. Je moet het hele plaatje zien. Die locatie hielp al niet mee, het was een soort van fuik, en de mensen liepen vast en konden niet uit elkaar worden gedreven. Overal lagen losse dingen, stenen en dergelijke. Ik weet zeker dat het dan volledig uit de hand was gelopen als we niet tussen de supportersgroepen waren gaan staan.

Naderhand heb ik een keer bij een vergadering gezeten met de districtschef waar we het incident hebben besproken naar aanleiding van een brief van de hoofdofficier van justitie. Dat was denk ik in 2002. In het kader van de klachtenprocedure, ben ik een keer gebeld door een collega die zich met de klachtbehandeling bezighield; er was een opmerking over dat mijn hond een keer had gebeten, en dat was het."

K. Verklaring betrokken ambtenaar GO.

Op 10 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar Go. tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Ik zal proberen mij te herinneren wat er is gebeurd, inmiddels is het 3 jaar geleden dus ik vind het lastig om details te herinneren. Zelfs kort na een incident is het al moeilijk de gebeurtenissen weer precies voor je te zien.

Ik ben hondengeleider en was samen met mijn collega Bij., die eveneens hondengeleider is ingezet voor de begeleiding van de supporters bij de wedstrijd Vitesse - FC Den Bosch. Volgens mij kwam ik als eerste in beeld, ik reed over de dijk met mijn collega Bij. vlakbij de parkeerplaats van de Ohra. Toen zagen we al dat het niet helemaal goed ging. Ik weet niet meer of we het van de meldkamer hoorden dat er vernielingen waren, of dat de supporters het ons vertelden. We hebben het inderdaad ook ter plekke gehoord van de mensen zelf. We hebben hun verwezen naar het bureau Arnhem of Den Bosch om aangifte te doen, want ter plaatse kon dat niet. De supporters waren het er niet mee eens. Maar als het zo hectisch is, dan gaan we ter plaatse geen aangifte opnemen. We zaten daar toen in een opvallende politiebus, een Volkswagen Charan.

De supporters schreeuwden dat hun auto's waren vernield en we zagen dat de mensen stenen verzamelden en in de richting van de weg naar Elde liepen, de plek waar de Vitesse-supporters in hun auto's in de file stonden. Toen er meer collega's ter plaatse waren, hebben we plaats genomen op een plek tussen het parkeerterrein en het Ohra-gebouw vlakbij de weg naar Elde richting Arnhem Zuid.

We waren met heel weinig collega's. We kwamen pas aan toen de supporters er waren. Ik geloof dat er op die weg een busje met een man of zeven gestopt was, en dat waren Vitesse-supporters. Ze stond vast op de weg en ze konden geen kant uit. We zagen dat de supporters van Den Bosch in de richting van de Vitesse-supporters renden. Hierop hebben wij vanaf het veld tussen de parkeerplaats en de weg een charge uitgevoerd met de honden om de supporters terug te dringen en een confrontatie te vermijden.

Mijn hond heeft tijdens de charge meerdere keren gebeten, ik denk zeker twee keer. Ik denk dat de hond in de benen heeft gebeten, want dat doet hij altijd. De FC Den Bosch-supporters bleven echter doorlopen naar de auto's van de Vitesse fans en ze hadden stenen in hun handen. De mensen in de file stapten uit het busje, eigenlijk iedereen die in de file stond was van Vitesse.

Er waren een paar FC Den Bosch-supporters die niet naar de parkeerplaats terug wilden. Ik weet niet of daarbij mensen waren met stenen of stokken in de hand. Ik heb niet gezien dat mensen naar bijvoorbeeld een hek of een verkeersbord gooiden.

De FC Den Bosch-supporters waren maar op een ding uit, namelijk een confrontatie met de Vitesse-supporters. We hebben gewaarschuwd dat ze terug moesten naar hun auto, maar ik weet niet of we hebben gewaarschuwd voor geweldgebruik. Ik denk het niet. Mijn hond is wel al die tijd aangeliijnd geweest.

Ik weet niet of de hond van Bij. ook gebeten heeft, ik weet wel dat een man een bierblikje naar hem had gegooid. Ik vermoed dat de hond van hem ook heeft gebeten. In mijn rapportage staat dat mijn hond de blikjesgooier heeft gebeten, maar nu weet ik het niet meer, als u zegt dat Bij. dit ontkent. Het kan ook zijn dat dit pas later is gebeurd. Ik weet

wel dat er een persoon is geweest die door twee honden is gebeten. Mijn hond was daarbij.

Bij die persoon zijn dus twee honden ingezet omdat die man volledig was doorgedraaid. Het was gigantisch hectisch op dat moment. Dat was volgens mij een inzet samen met O., een andere hondengeleider.

Ik heb inderdaad ook een opruier met mijn hond aangehouden, maar daarbij hebben we zeker geen twee honden hoeven inzetten. Misschien dat mijn collega R. er meer over weet, want die stond op een afstand te kijken en te observeren en heeft een uitgebreid verslag van de gebeurtenissen gemaakt. Maar ik weet absoluut zeker dat het niet die opruier was die door twee honden is gebeten, want die heb ik alleen aangehouden.

Het bijten door twee politiehonden ging als volgt te werk. De verdachte had een hond aan zijn arm, maar bleef zich nog veel verzetten. Ik weet niet meer of het een grote man was, maar er wordt bij dit soort wedstrijden gigantisch veel gesnoven en gedronken, dus misschien dat deze persoon iets genomen had, als hij nog zoveel verzet kon plegen. Een hond had dus de verdachte aan zijn arm, waarna de andere hond hem in zijn been heeft gebeten. Dat was mijn hond. Volgens mij is de verdachte toen naar de auto overgebracht.

Ik heb de schade aan de auto's gezien, het waren lekke banden en sommige ruiten waren stuk.

Er waren een man of zes hondengeleiders; O., To., We., Bij., S. en ik.

We. heeft de hond niet ingezet, hij kwam misschien pas later ter plaatse. Het zou goed kunnen dat er misschien maar vijf honden aanwezig waren.

Er was volgens mij een platte-petten-team o.l.v. G. en een AE.

Na de charge waren de meeste supporters teruggedreven op het parkeerterrein en stonden bij de auto. Ik weet nog wel dat een persoon de zaak gigantisch stond op te naaien en op te ruien. Ik weet dat die persoon is gebeten door mijn hond en vervolgens is aangehouden. Hij pleegde geen geweld of verzet, maar ter aanhouding is hij gebeten. Ik weet niet meer of ik heb aangekondigd dat hij werd aangehouden of dat ik heb gewaarschuwd voor geweldgebruik. Hij heeft geen verzet gepleegd. De hond was wel aangeliend en de man kwam na het bijten op de grond terecht, ik heb de hond losgemaakt vóór het boeien, dit is de normale werkwijze. Het kan absoluut niet dat de hond bijt als iemand als geboeid is. Ik kan u zeggen dat dit niet is gebeurd.

Ik ontken dat een hond onaangeliend achter mensen is aangestuurd. Dan ben je meteen de controle kwijt, als er 10 man staan kan ik nooit een aanwijzing geven aan de hond. Dus dat is niet gebeurd. Ik heb normaalgesproken alleen de korte lijn om, en die is zo'n twee meter lang. De lange lijn is vijf of zes meter. Maar ik had op dat moment de korte lijn bij mij,

omdat de lange lijn wordt gebruikt bij het zoeken.

De parkeerplek was aardig vol. Er stonden misschien 50-60 auto's. Misschien waren er inderdaad zo'n 100-120 supporters.

Volgens verzoekers lag iemand op zijn buik op straat en een diender zou een voet in de nek hebben gehouden. Er zou ook een hond bij hebben gestaan. Ik kan u mededelen dat ik het niet heb gezien.

Ik heb niet gezien dat iemand een klap in het gezicht heeft gekregen. Ik heb evenmin gezien dat er is geslagen met de lange wapenstok. Het was allemaal zo hectisch. Er waren collega's in uniform en burger, die een lange wapenstok bij zich hadden en ik zag dat het een chaos was. Er zullen ongetwijfeld klappen zijn gevallen. Ik was aan het opletten dat de supporters niet weer bij elkaar konden komen.

Al met al heeft de hele gebeurtenis ongeveer een kwartier geduurd.

Ik heb niet gezien dat autoruiten door collega's werden vernield, of dat er met een wapenstok in auto's werd geprikt. Onze belangrijkste taak was te zorgen dat de supporters niet bij elkaar konden komen, ik ben eigenlijk nauwelijks op het parkeerterrein geweest. Alleen To. heeft volgens mij op het parkeerterrein gelopen, maar ik heb niet gezien wat er gebeurd was. Ik heb het alleen naderhand gehoord dat hij een hond een auto heeft ingestuurd. Dat is achteraf bekend geworden.

Als het zo hectisch is, let je vooral op je hond en de situatie om je heen. Ik heb niet gelet op het parkeerterrein.

In totaal denk ik dat er zo'n 25 man van de politie aanwezig waren, platte-petten, AE en hondengeleiders. Ik vond dat er gelet op het aantal supporters en de situatie die zich voordeed veel te weinig personeel aanwezig was.

Ik kan me niet herinneren dat ik heb gewaarschuwd voor de inzet van een politiehond. In een normale situatie doe je dat wel, maar dit was zo'n hectiek, nu weet ik niet of ik dat gedaan heb.

Ik heb er niets van meegekregen dat er supportersbegeleiders van Den Bosch bij waren. Ik kan me de agressie van de supporters wel voorstellen, zeker als je van tevoren gehoord hebt dat er bewaking op het parkeerterrein zou zijn.

Mijn hond bijt stevig. In totaal heb ik zo'n 60-70 bijtincidenten in de 11-12 jaar dat ik hondengeleider was, maar dit is de eerste keer dat een klacht wordt ingediend.

Er was geen coördinatie, maar ik vind dat de individuele agenten perfect zijn opgetreden. Anders was het gigantisch geëscaleerd tussen de supporters. In die zin vond ik het een

geslaagd optreden, waarbij werd voorkomen dat de Den Bosch-supporters bij de Vitesse-supporters konden komen. Als we het echt hadden willen sturen, hadden we de ME erbij moeten hebben. Maar feit is dat we gewoon in de minderheid waren en we voelden ons ernstig bedreigd. Dit was een heel heftig voorval. Arnhem is een korps dat wel bekend staat om een strikte aanpak, sommige korpsen hebben wellicht een softere aanpak, dus misschien dat daaruit voortvloeit dat de collega's van Brabant-Noord een rapportage hebben opgesteld.

Ik ben niet gehoord tijdens de klachtenprocedure, misschien heb ik een aanvullend proces-verbaal gemaakt, of ik heb telefonisch een verklaring afgelegd. Volgens mij was dat op verzoek van iemand van het Openbaar Ministerie.

Naderhand hebben we ons gerealiseerd dat er geen bewaking op het parkeerterrein was geweest, als die er was geweest, dan was de situatie nooit geëscaleerd. Dat was wel duidelijk."

L. Verklaring betrokken ambtenaar O.

Op 10 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar O. tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Ik wil vooraf opmerken dat het voorafgaand, tijdens en na de voetbalwedstrijd heeft ontbroken aan leiding. Er was heel weinig leiderschap en er zijn heel weinig besluiten genomen. Al drieënhalf jaar worden klachten uit Den Bosch over dit optreden halfslachtig behandeld en slecht beoordeeld. Vooraf is vanuit de leiding helemaal geen goede beoordeling gemaakt voor wat er nodig was, niemand heeft erover gedacht om bijvoorbeeld de platte petten beschermende kleding te laten dragen. Wij hebben eigenlijk de hele avond op eigen initiatief gehandeld, en eigenlijk hadden we dus ook niet zonder eigen initiatief kunnen handelen. Er was al met al geen heldere commandostructuur.

Na de wedstrijd ben ik samen met mijn collega hondengeleider To. op eigen initiatief naar de parkeerplaats gegaan, omdat we hoorden dat de collega's daar versterking nodig hadden.

Het zou kunnen zijn dat we met de supportersbussen zijn meegereden in ons politievoertuig. We hebben ons opgesteld naast de parkeerplaats. Ik kan me niet herinneren dat we ons bij de AE eenheid hebben opgesteld, zoals dat door mijn collega To. wordt gesteld.

Mijn andere collega-hondengeleider Go. heeft op een gegeven moment geroepen dat het fout liep. Er ontstond namelijk op de weg langs de parkeerplaats een file van auto's met mensen die terugkwamen uit het stadion. Op enig moment heeft een groep van FC Den Bosch-supporters zich via een weiland richting de file verplaatst waarop ik met mijn hond via een bocht om de parkeerplaats naar het weiland ben gegaan om mij tussen de twee

supportersgroepen op te stellen. Ik weet niet waar To. toen heen is gegaan. Ik ben hem toen helemaal uit het oog verloren.

Terwijl ik in het weiland stond, was er ook een platte petten team. Ik had geen lange wapenstok bij mij, want dat gaat niet samen met een hond.

Ik heb in het weiland twee inzetten met de hond gehad, er waren mensen die stenen raapten met het kennelijke doel die naar de politie te gooien, en ik heb hen gewaarschuwd dat ik de hond zou inzetten.

Twee supporters bleven stenen rapen, waarop ik mijn hond eerst tegen de één en daarna tegen de ander heb ingezet. Mijn hond bijt normaal op de arm. Een beet was bij beiden voldoende, waarna ze stopten met het rapen van stenen en zich hebben teruggetrokken. De rest van de groep (meer dan 40, minder dan 100) begon zich terug te trekken achter het fietspad, en daar probeerden ze toch telkens weer terug te komen richting de weg. Voor mijn gevoel waren het wel 150 mensen, maar ik vind het lastig om te schatten hoeveel supporters er precies waren.

Ik heb niet gezien hoe de supporters zich bij de AE bus hebben gedragen, evenmin heb ik gezien of gehoord dat de supporters aangifte wilden doen van vernieling. Ik hoorde over de portofoon van Go. dat hij meldde dat het niet goed ging.

Na die twee inzetten in dat weiland, heb ik bij de heg aan de rand van de parkeerplaats ook nog een inzet gehad op een vrij grote man die zich uit de groep losmaakte. Hij stond daar de boel te provoceren. Terwijl de hond hem vast had, trok hij de hond en daarmee ook mij de groep in en moedigde mensen aan om mij te pakken te nemen.

Ik wist op dat moment dat wij zwaar in de minderheid waren, dat wij geen beschermende kleding hadden en dat die supporters zo snel mogelijk in de auto moesten worden gezet zodat ze weg konden worden gestuurd.

Ik heb dan ook de supporters gewaarschuwd dat ze terug in de auto moesten, omdat ik anders mijn hond zou inzetten. Ik weet niet meer precies hoe die ene man geprovoceerd heeft, alleen dat hij mij in de menigte heeft proberen te trekken op het moment dat de hond hem aan zijn arm vasthad. Ik heb toen het commando 'los' gegeven, en gewaarschuwd tegen de menigte dat ik de hond kon inzetten. Ik hield de hond toen redelijk kort bij mij.

De meeste mensen zijn toen teruggegaan in de richting van het parkeerterrein. Voor mijn gevoel was de groep niet beheersbaar, omdat er telkens een dreiging was dat de groep zich tegen ons ging keren.

Er was wel straatverlichting, maar er was heel veel ruimte om je achter te verschuilen en het was ook redelijk donker. Ik had heel sterk het gevoel dat ik het overzicht kwijt was.

Er was geen enkele mogelijkheid om te overleggen tussen de collega's. Ik heb het beleefd als een explosie van geweld. Er was maar één mogelijkheid, namelijk om iedereen zo snel mogelijk de auto's in te krijgen. Die supporters waren zodanig gek, dat ik de indruk kreeg dat ze ons van kant konden maken. Ze liepen met een verkeersbord te gooien, stenen, klinkers, bouw materiaal.

Ik ben daarna de parkeerplaats opgetrokken, waar diverse groepen zich vormden. Ik heb ze verder weggedreven en ik heb de hond nog ingezet. Er was een man met een verkeersbord, waarbij aan het uiteinde punten zitten waarmee het bord in de grond zit. Ik vond het niet handig dat hij met dat verkeersbord in de buurt van vijf van mijn collega's daarmee in hun richting stond te zwaaien. Ik heb geroepen dat ik de hond tegen hem zou inzetten, als hij het bord niet zou laten liggen. Ik had toch zeker de indruk dat hij me wel gehoord had, want hij keek mij aan toen ik dat zei.

Ik heb de hond daarop op hem losgelaten. De hond is op hem afgesprongen, beet hem waarna hij het bord heeft losgelaten. Ik ben erbij gekomen en heb het commando 'los' gegeven waarna ik die man heb gezegd in zijn auto plaats te nemen. Hij had een beet in zijn onderarm gehad. De inzet van de hond was puur ter voorkoming van verder geweld. Hij is niet aangehouden.

Iedereen was aan het vechten en in die omstandigheden was het niet handig om met een arrestant en een hond rond te gaan lopen. De communicatie was weg en ik had ook geen tijd om iemand op te roepen om hulp. De situatie was nog altijd dreigend.

Ik kan me herinneren dat ik mijn hond op een persoon heb ingezet waarbij Go. ook al zijn hond aan het been van die man had ingezet. Die man sloeg helemaal door en was wild aan het zwaaien. Pas toen ik mijn hond had ingezet op zijn arm, werd hij passief en vroeg dat de honden werden losgelaten. Daarna hebben we hem weggestuurd. Een beet van mijn hond was voldoende om hem kalm te krijgen.

Ik ontken dat ik iets gezegd heb over hoe goed mijn hond beet. Go. en ik hebben het erna misschien wel daarover gehad, maar op dat moment was daar zeker geen gelegenheid toe. Het lijkt me zeer onwaarschijnlijk dat dit is gebeurd.

Ik kan me nog herinneren dat ik mijn hond twee keer op dezelfde persoon heb ingezet. Er was een groep waar ik achteraan ging. Een van de personen bleef staan, en ik zette mijn hond op die persoon in. Hij bleef gewoon staan, en ik gaf het 'los' commando. Ik zei die man toen: "nu wegwezen, of de hond wordt weer ingezet". Hij gaf geen enkele reactie, liep niet weg, dus ik zette mijn hond opnieuw in. De hond heeft dus twee keer in zijn arm gebeten. Een collega heeft diezelfde man ook nog een tik met de wapenstok gegeven op zijn hoofd of schouder. Misschien dat die collega die persoon heeft aangehouden.

Ik ben daarna weer achter de groep gegaan. Daar kwam namelijk de grootste dreiging vandaan.

U laat mij weten dat ik volgens mijn geweldsrapportage mogelijk met een gebalde vuist een klap in het gezicht van die man zou hebben gegeven omdat ik op korte afstand stond. Als dat er staat, zal ik dat ongetwijfeld gedaan hebben. Ik kan het me nu niet meer herinneren.

U vraagt mij naar het gebruik van een lange wapenstok door een hondengeleider. Met de hond werk je niet ook nog eens met een lange wapenstok, dat is erg onhandig. Wij hebben dus zelden een lange wapenstok bij ons. Mijn hond is veertig kilo spieren, en dan heb je beide handen nodig om hem tegen te houden als hij beet heeft. Hierbij is een lange wapenstok onhandig.

Ik kan me niet voorstellen dat een hond een geboeide arrestant heeft gebeten. Wij hebben ook wel enig eergevoel, en zouden dat zeker niet laten gebeuren. Ik heb dit verhaal ook achteraf niet gehoord.

Ik heb niet gezien dat een arrestant middels een voet in de nek op de grond onder controle werd gehouden. Ook dat lijkt mij zeer onwaarschijnlijk.

Ik durf niet te zeggen dat collega-hondengeleiders een lange wapenstok hadden, ook niet voor wat betreft de platte petten teams. Misschien hadden ze wel een korte wapenstok. De klappen die ze gaven waren in elk geval noodzakelijk.

Ik heb niet gezien dat een collega met een wapenstok in auto's heeft geprikt. Evenmin heb ik gezien dat ruiten van auto's werden ingeslagen. Ik heb in een hoek vlakbij het bouw materiaal gestaan, dat is eigenlijk in de tegenovergelegen hoek op een afstand van 150 meter van de uitgang van de parkeerplaats. Ik heb niet gezien wat er bij de uitgang is gebeurd bij mijn collega To. Dat heb ik alleen gehoord.

Ik heb tijdens het hele gebeuren niemand aangehouden, ik heb ook helemaal niet gehoord of gezien dat iemand met een touw bij de voeten is gebonden. Ik vind dit een beetje een wild west verhaal, net zoals dat verhaal over een voet in de nek.

Ik weet dat er op een gegeven moment klachten zijn ingediend en aangiften zijn geweest. Maar de klachten zijn mijns inziens niet op een fatsoenlijke manier afgehandeld, want enkele pagina's van de klachten of aangiftes vanuit Den Bosch waren niet eens bekeken. Zelf ben ik niet gehoord tijdens de interne procedure. Ik heb evenmin gehoord over de afdoening bij het OM.

Het irriteert mij mateloos dat dit hele gebeuren alweer 3,5 jaar geleden is en dat er nu pas een procedure is. De zaak was van tevoren al verkeerd beoordeeld vanuit de leiding. Ik vind het jammer dat nu alleen naar de individuele incidenten wordt gekeken, terwijl er

vanuit de leiding ook fouten zijn gemaakt. Bijvoorbeeld: van tevoren is besloten om geen combi regeling te hebben, namelijk begeleiding met bussen. Terwijl er wel al van tevoren bekend was dat het heibel kon worden. Ze hadden nota bene op het internet gezet waar de supporters van Den Bosch hun auto's konden zetten, dus ook de Vitesse supporters konden dat lezen. Maar er was helemaal geen bewaking.

Voor de wedstrijd was er een akkefietje met een supporter van Den Bosch, waarbij ze bijna door een hek braken. Door de inzet van de honden hebben we die mensen kunnen terugdringen. Door allerlei akkefietjes tijdens de wedstrijd werd besloten om ze met een bus terug te vervoeren naar het parkeerterrein. Niemand kwam op het idee om de platte petten beschermende kleding aan te laten trekken. Op de parkeerplaats bleek van de vernielingen. Ik zou ook kwaad daarover zijn als het mijn auto had betroffen. Het was geen fijne situatie. De vlam sloeg in de pan, maar we hebben niet anders kunnen handelen dan we gedaan hebben. We hebben met weinig mensen de groep supporters in bedwang gehouden, zodat gewone gezinnen op de weg langs de parkeerplaats niet de dupe van het geweld zijn geworden. Ik vind dat we goed zijn opgetreden in de gegeven omstandigheden. Ik kan ook nog opmerken dat de supportersbegeleiders van Den Bosch ook niet echt hebben bijgedragen in het hervinden van de rust. De begeleiders hebben niet echt deëscalerend opgetreden.

De situatie heb ik nog nooit zo hectisch en massaal gezien."

M. Verklaring betrokken ambtenaar TO.

Op 17 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar To., bijgestaan door de heer A., tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Ik werk al sinds 1992 bij de politie. Mij is niet bekend dat er naar aanleiding van mijn politieoptreden een klachtenprocedure is geweest. Evenmin is mij bekend dat er aangifte tegen mij is gedaan. Wel weet ik dat de hoofdofficier van justitie een oordeel heeft gegeven over mijn optreden, waarvan ik pas in november 2003 iets heb gehoord. Mijn collega en toenmalig chef A. en ik hebben in september 2002 een gesprek gehad met de toenmalige plaatsvervangend districtschef N., omdat hij mijn optreden die avond niet heeft getolereerd. A. fungeerde als mijn aanspreekpunt.

Er werd mij meegedeeld dat de hoofdofficier van justitie geen strafvervolgning tegen mij instelde, maar dat de districtsleiding wel disciplinaire maatregelen nam. Ik ben toen uit mijn functie van hondengeleider gezet en weer in de basispolitiezorg te werk gesteld. A. en ik hebben de brief van de hoofdofficier pas in november 2003 gezien.

Ik heb pas vorige week donderdag in het dossier gezien dat er aangifte tegen mij was gedaan. Voorheen ben ik niet in kennis gesteld van enige klacht of aangifte.

Ik kan het volgende verklaren ten aanzien van de gebeurtenissen op de Ohra-parkeerplaats:

Toen de bussen (een of twee) met de supporters van het stadion terugreden, reden wij, mijn collega-hondengeleider O. en ik, in colonne mee met een opvallend politiebusje. Dat was toentertijd een standaard hondenbusje binnen ons korps.

Collega-hondengeleiders Bij. en Go. waren ook in een opvallend politievoertuig in dienst, maar ik weet niet precies waar zij zich bevonden. Er was ook een AE eenheid en twee platte petten teams. Ik kan me verder niet herinneren of er motorrijders waren.

Er waren denk ik zo'n honderd supporters die werden teruggebracht naar de parkeerplaats.

Onze taak was om op te treden bij ordeverstoring. Wij werkten altijd in een zogenoemd donkerblauw werkpak. Het is wel duidelijk dat we van de politie zijn. In mijn beleving was ik toen niet uitgerust met een lange wapenstok; met een hond erbij is dat heel onhandig, dus ik werk al bijna nooit met een lange wapenstok. Als hondengeleider werkte ik trouwens ook bijna nooit met een korte wapenstok.

Toen de supporters uit de bus stapten, hebben wij de auto achter het AE voertuig op het fietspad naast de parkeerplaats gezet. Ik denk dat mijn collega G. toen bij mij stond.

Op het parkeerterrein stonden veel auto's. Het was schemerig, de verlichting was niet goed, ondanks enkele lantaarns. Ik zag dat er bij enkele auto's ruiten waren ingeslagen en dat de banden geheel leeg waren.

Op het moment dat de supporters ons daarover aanspraken hebben wij tegen hun gezegd dat wij zouden zorgen voor afslepen van de voertuigen en voor vervangend vervoer. Ook hebben we aangegeven dat ze ter plekke geen aangifte konden doen. We hebben dit op een keurige manier gedaan. Ik denk dat we een man of 5 à 10 te woord hebben gestaan. Ze waren nogal kwaad, dat zou ik zelf ook zijn. We hadden daar ook begrip voor, maar sommige mensen die buiten dat groepje stonden waren nogal aan het schreeuwen. Gezien de omstandigheden hebben we ze netjes te woord gestaan.

Ik zag kort hierna dat een stel supporters vanaf de parkeerplaats in de richting van in een file staande auto's renden die kennelijk van de wedstrijd afkomstig waren. Dat waren Vitesse-supporters. Ik stond er nogal ver van af, ben blijven staan en heb niet ingegrepen. Niet al het personeel is namelijk bezig geweest om de supporters terug te drijven richting parkeerterrein. Daarbij zijn wel rake klappen met de wapenstok gevallen, volgens mij waren dat mensen in uniform, en ik geloof dat mijn collega O. daar ook bij was met zijn hond. Ik heb niet gezien of zijn hond daar gebeten heeft.

Ik zag wel dat het uit de hand liep en dat het chaotisch werd. Er waren misschien maar 25-30 politiemensen, terwijl er wel 100 supporters tegenover stonden. Er stond namelijk ook een container met bouwafval, en mensen gingen daarin graaien op zoek naar voorwerpen om mee naar de politie te gooien.

We hadden geen communicatie structuur. We hadden alleen gewone portofoons bij ons, volgens mij hadden we geen ME-portofoons bij ons. Het was ook te hectisch om te communiceren.

Er waren 6 hondengeleiders in dienst: O., Bij., We. (had geen hond), Go., S. en ik. Met zijn zessen treed je dan op in ME-verband. U vraagt mij in dat verband of het dan standaard is dat je bent uitgerust met de lange wapenstok. Ik kan u medelen dat dit niet noodzakelijkerwijs het geval is.

Ik kan me alleen herinneren dat O. op het talud tussen de weg en het parkeerterrein stond, maar of de andere hondengeleiders daar waren, weet ik niet meer. Ik heb ze niet gezien.

De supporters werden met een charge teruggedreven in de richting van het parkeerterrein en daar zag ik dat mensen met bouwafval, stenen, een deel van een pallet gooiden en dat een verkeersbord uit de grond werd gerukt waarmee naar de politie werd gezwaaid. Ik zag dat ze op een team van de politie afkwamen. Een platte petten team stond tussen de supporters in en ik stond nog altijd bij het fietspad in de buurt.

Ik zag dat twee collega's in uniform voor een aantal supporters dat hun aanviel wegvluchtten in de richting van het Ohra-gebouw. Naderhand gaven ze aan dat ze bang waren geweest.

Ik zag dat een hondengeleider een man op de grond boeide. De hond was 'af' en lag erbij.

De verdachte lag op zijn buik. Ik zag dat twee supporters daarop afliepen met het kennelijke doel de aangehouden persoon te ontzetten. Ik liep er met mijn hond toen ook heen om ze te manen om weg te gaan. Ik waarschuwde voor mogelijke inzet van de hond, maar ze reageerden niet echt. Hierop gaf ik mijn hond het commando 'vast' waarop de hond in een arm van een van die twee mannen beet. Ze gaven toen aan dat ze zouden weggaan, waarna ik het commando "los" gaf. De mannen liepen vervolgens weg in de richting van het Ohra-gebouw.

Mijn hond beet stevig, maar sleurde niet. Ook pakt hij bij het bijten niet over. Ook reageerde mijn hond alert op mijn commando's.

Mijn collega was ondertussen nog bezig de man op de grond te boeien. Ik kan mij niet herinneren hoe hij dat precies deed, in mijn beleving ging het gewoon netjes zoals we het geleerd hebben. De hond lag op een afstand van 2-3 meter. Ik kan mij niet voorstellen dat de verdachte gebeten is na het boeien. Ik heb dat absoluut niet gezien, de hond lag "af" op

een manier zoals dat hoort.

Ik heb geen herinnering aan een stuk touw om de benen van die verdachte.

Ik hield mijn hond vast met een lijn van 2-3 meter, maar deed dat altijd wel kort op een meter maximaal, zodat je hem makkelijk kon sturen. Ik heb geen herinnering aan loslopende honden.

Nabij de uitgang van het parkeerterrein, zag ik dat een geüniformeerde collega in gevecht was met een supporter. Dit was op een afstand van 20-30 meter vanaf de eerste inzet. Ik zag vanuit tegenovergestelde richting een klein lichtkleurig autootje aan komen rijden over de parkeerplaats.

Ik kreeg in de gaten dat de auto voor mij niet aan de kant ging. Hij reed stapvoets. Ik stapte uit zijn baan, en terwijl hij voorbijrijdt deed de passagier aan de bijrijderkant zijn deur met kracht open, kennelijk met het doel mij te raken. Het portier kwam hard tegen mijn knie aan en ik raakte uit mijn evenwicht. Ik zei daarop tegen die inzittende dat hij was aangehouden. Hij trok het portier dicht en toen ik het portier wilde opentrekken merkte ik dat het portier op slot was gezet. Ik zei luid dat hij uit de auto moest komen, maar ze reden gewoon door.

Ik tikte toen met mijn zaklamp de achterrauit van de auto eruit terwijl de auto bleef doorrijden. Ik riep nogmaals dat ze uit de auto moesten komen. Ik rende achter de auto langs naar de bestuurderszijde en riep weer dat ze moesten stoppen. Het portier was weer afgesloten, waarna ik met de zaklamp de portierraai intikte. Hierna opende ik het portier en gaf mijn hond het commando "vast". Ik heb daar geen waarschuwing voor gegeven omdat daar geen tijd voor was. Hij beet in het onderbeen van de bestuurder en ik wist hem uit de auto te krijgen. Die bijrijder stapte toen snel uit de auto. Daarna gaf ik het commando 'los' en de bijrijder werd door een AE-er aangehouden evenals de bestuurder. De bestuurder van de auto heeft later in een proces-verbaal van verhoor een verklaring afgelegd, en die stemde overeen met mijn versie van wat er gebeurd was.

Er waren twee inzittenden, zowel de passagier als de bestuurder zijn aangehouden.

Ik vind dat ik onder de omstandigheden goed heb gehandeld.

Ik heb ook daarna nog wel een tik met de zaklamp op een ruit van een andere auto gegeven, omdat die auto vlak achter mij langs kwam gescheurd. De ruit ging niet kapot. Ik heb niet gezien dat collega's nog andere autoruiten hebben ingeslagen.

Ik heb niet gezien dat iemand op straat lag tussen auto's in, en dat een collega daar met een voet in zijn nek heeft gestaan. Ik heb wel gezien dat er diverse malen werd geslagen met een lange wapenstok.

Na deze incidenten zijn de meeste supporters vertrokken en werd het rustig. Al met al kan ik zeggen dat we het daar heel slecht hebben gehad, we hebben het maar zelden zo slecht gehad. Misschien dat er nog een keer een andere wedstrijd is geweest, waarbij we klappen hebben gehad van de supporters, maar hier was iedereen van onder de indruk.

Ik denk dat er wel enkele gewonden zijn gevallen onder de supporters, maar ik weet het niet precies. Wat betreft de collega's kan ik niet aangeven of er gewonden zijn gevallen.

Ik vind dat het interne klachtonderzoek niet goed is uitgevoerd omdat het lang heeft geduurd en ik daarbij niet ben betrokken."

N. Verklaring betrokken ambtenaar L.

Op 17 mei 2005 verklaarde betrokken ambtenaar L. tegenover medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman het volgende:

"Op 23 februari 2002 was ik commandant van de Aanhoudingseenheid (AE). Voor het begin van de wedstrijd was de sfeer al geladen geweest. De auto's van de supporters van FC Den Bosch waren op de parkeerplaats van de Ohra geparkeerd en de supporters waren voor de wedstrijd vanaf die parkeerplaats lopend naar het Vitesse-stadion gegaan. Daar hebben zich enkele incidenten tussen beide supporterclubs voorgedaan. Na de wedstrijd was het de bedoeling dat de supporters met de bus naar de auto's zouden worden teruggebracht en de afspraak was dat wij vooruit zouden rijden om ze op het parkeerterrein op te vangen. Het was niet ondenkbeeldig dat er een confrontatie zou plaatsvinden tussen de supporters van beide clubs. Ik had gevraagd of een team beschermende kleding moest aantrekken, vanwege de mogelijk te verwachten problemen na de wedstrijd. Er is echter geen beschermende kleding aangetrokken omdat dit praktische problemen gaf.

We kwamen ter plekke en reden in een AE bus voorzien van geblindeerde ramen. We waren met zijn achten, allemaal in burger, 1 chauffeur, 1 commandant en zes leden. Wij maken deel uit van de ME organisatie, de AE-ers hebben minimaal drie jaar ME ervaring en kunnen dan doorstromen naar een AE.

We zijn getraind in het gebruik van de lange wapenstok en moeten soms als reserve ME kunnen optreden. De lange wapenstok is niet standaard uitrusting aan de burgerkleding, maar lag in het busje.

De taak van een AE is dat namelijk de plegers van strafbare feiten worden aangehouden en dat kan makkelijker in burger.

Binnen het team heeft ieder zijn eigen opdracht, we maken gebruik van een aantal aanhoudingsprocedures die heel strak zijn vastgelegd. Als commandant ben ik dan bezig met het aansturen van de collega's. De communicatie vindt plaats via een portfoon, ieder

heeft zijn eigen portofoon.

Wij hadden de opdracht om ons zichtbaar te posteren bij het Ohra-terrein en we stonden op het fietspad naast het Ohra-parkeerterrein.

Verhoudingsgewijs waren er weinig collega's. Er waren hondengeleiders, anders ME-ers in vrede-stenue, namelijk de zogenoemde platte petten teams. Ik kan mij in ieder geval herinneren dat het platte petten team van mijn collega G. aanwezig was, maar hoeveel platte petten teams er waren weet ik niet. In mijn beleving was nog niet iedereen gearriveerd op het moment dat de supportersbussen arriveerden. Waar de bussen precies parkeerden weet ik niet meer, ik geloof dat de bussen werden begeleid door een platte petten team. Ik zie niet helder voor me hoe de supporters uit de bussen werden geladen.

Ik kan me niet herinneren dat een hondenbusje achter ons stond, misschien zijn ze later aangeschoven.

Op de parkeerplaats was het donker, de verlichting was niet goed, en er stonden veel auto's geparkeerd en er waren lage bosschages aan de rand van het terrein. Het was voor ons moeilijk om te manoeuvreren onder die omstandigheden. We hadden geen back-up en we zouden niet ontzet kunnen worden als er iets fout zou lopen tijdens de procedures. Voor aanhoudingen is het lastig om dat tussen de auto's te doen en over de bosschages kon je makkelijk struikelen.

Ik kan me herinneren dat supporters tegen ons hebben geschreeuwd dat er vernielingen aan hun auto's waren gepleegd. Op aanspreken van ons hebben we hiervoor begrip getoond, maar hebben wel meegedeeld dat gelet op onze taakstelling ter plekke we geen aangifte konden opnemen. We zaten in eerste instantie in de bus, maar we zijn ook wel even uit de auto gestapt. Ik denk dus dat we de mensen buiten de bus te woord hebben gestaan. We hebben ze verwezen naar het politiebureau om aangifte te doen. Volgens mij hebben we ze uitgelegd waarom we ter plekke geen aangifte konden opnemen.

De vernielingen aan de auto's bestonden uit lek gestoken banden, kapotte ruiten en afgebroken spiegels. Het was wel duidelijk dat de supporters geen genoeg namen met onze opstelling.

Wij zijn weer ons voertuig ingegaan, ook omdat een verder voortdurend gesprek alleen maar tot escalatie kon leiden. Daarna werden er stenen of andere harde voorwerpen tegen onze bus gegooid. We konden niet zien wie er iets gooide omdat het donker was.

De mensen kwamen steeds dichterbij de bus en bleven verwensingen naar ons hoofd smijten.

Op een gegeven moment begonnen ze aan de spiegel van de auto te hangen. Op dat moment heb ik de opdracht gegeven om een korte charge uit te voeren met de korte

wapenstok. De mensen hadden al door dat wij een charge gingen uitvoeren en renden al terug richting parkeerterrein voordat we daadwerkelijk konden optreden. Daarna zijn we weer in onze bus gestapt.

De korte wapenstok behoort tot de standaarduitrusting en bij de burgerkleding wordt die onder de kleding gedragen, in ieder geval niet zichtbaar.

Toen we terug in de bus zaten, zagen we dat een grote menigte supporters op de parkeerplaats aanwezig was, terwijl over de doorgaande weg naast de parkeerplaats een rij auto's reed. Vanuit die auto's werd er geschreeuwd naar de supporters en toen brak de hectiek los. Er ontstond een stormloop van de FC Den Bosch supporters in de richting van die weg. Op dat moment heb ik het commando gegeven om de lange wapenstok te pakken en te proberen de groep terug te drijven.

We moesten wel bij elkaar blijven, want we waren nog steeds met weinig mensen. Er was een platte petten team en andere collega's, maar ik had weinig overzicht wie waar was. Als AE zaten we namelijk op een eigen communicatie kanaal, en we konden niet met de andere eenheden of teams communiceren.

We hadden van tevoren gewoon onjuiste informatie gehad vanuit Den Bosch over de supporters. Ik meen mij zelfs te herinneren dat we niet via het centrale punt, de Alpha, konden communiceren omdat deze al uit de lucht was. De Alpha was de stadioncommandant.

Normaalgesproken zit er binnen een ME optreden een bevelstructuur, maar voor deze wedstrijd was deze structuur er niet. Er waren wel platte petten teams doch niet de normale ME structuur waarin wij functioneren. Bij de evaluatie hebben we naderhand ook aangegeven dat er geen leiding ter plaatse was geweest.

De supporters zijn uiteindelijk wel gescheiden door de teams die aanwezig waren, platte petten, hondengeleiders en AE. Je moet wel samenwerken vanwege de hectiek. Ik heb de hondengeleiders inderdaad gezien.

Ik heb gezien dat collega's bij dat optreden klappen met de lange wapenstok hebben gegeven. Er werd daarbij op het lichaam geslagen. Ik heb geen supporters gezien die gewond zijn achtergebleven. Achteraf heb ik nog aan het AE team gevraagd of er gewonden waren, met het oog op een geweldsrapportage. Dat was niet aan de orde.

Nadat de supporters van FC Den Bosch waren teruggedrongen op het parkeerterrein was het nog steeds hectisch. Klinkers werden uit de straat getrokken en naar de politie gegooid. Er stond ook een container met bouwmaterialen waaruit gooi materiaal werd gehaald en gegooid. Je hoorde dingen vallen, maar je wist niet wie het gooide. De gemoederen waren nogal verhit. We riepen dat de supporters in de auto's moesten stappen, want de bedoeling was dat iedereen wegreed, maar mensen voldeden niet aan

onze oproep.

We probeerden mensen te bewegen in de auto te stappen, mensen werden er dwingend op aangesproken. Ik herinner me dat een man niet op mijn sommatie wilde ingaan. Ik wilde hem een duw geven, maar hij gaf aan dat hij zijn dochter kwijt was. Toen heb ik hem gevraagd bij zijn auto te blijven.

Ik kan me niet herinneren te hebben gezien dat bij een man een hond is ingezet, terwijl er tegelijkertijd een lange wapenstok tegen hem zou zijn gebruikt.

In mijn rapportage heb ik me aangesloten bij het sfeerplaatje van G., en mij gericht op het geweldgebruik van de AE. De AE heeft niemand aangehouden. Er had dan namelijk een aanhoudingskaart van mijn eenheid bij moeten zijn.

Ik weet mij wel te herinneren dat er een witte auto is geweest, waarbij een hondengeleider aanwezig was. Ik herinner mij dat mijn collega To. een persoon uit die auto heeft aangehouden. Ik heb niet gezien hoe dat is gebeurd.

Ik heb de situatie op het terrein als hectisch ervaren, en dit was voornamelijk vanwege het feit we met zo weinig politiepersoneel waren tegenover een overmacht aan supporters en het geweld dat door hen werd aangewend. Ondanks ons lage aantal, zijn we er toch in geslaagd om ze terug te dringen. We hebben alleen geweld aangewend, omdat mensen tegen ons geweld gebruikten. De supporters hebben zich fysiek tegen ons gewend, ze waren aan het dreigen met geweld en sloegen en traptten naar de politie. De fase van praten was toen allang voorbij. Het dreigen was verbaal, maar ook via hun uitstraling en feitelijk, namelijk slaan en trappen. Supporters zochten bewust de confrontatie met ons. Van onze eenheid is niemand gewond geraakt.

Wat betreft het geven van waarschuwingen, hebben we wel geroepen dat we van de politie waren. We hadden echter geen tijd om te waarschuwen voor het geweldgebruik vanwege de acute ontstane situatie.

We hebben na de gebeurtenissen met elkaar gesproken als AE, en daarna nog bureau Zuid met alle andere betrokkenen om stoom af te blazen en te evalueren.

Er waren indertijd zeven groepsleden, waarvan er inmiddels vier zijn doorgestroomd naar andere functies. Het is moeilijk te achterhalen wie wat precies heeft gedaan. Mijn rapportage was wat algemener, als aansluiting op de rapportage van G. en meer gericht op het AE-optreden

Ik heb er niets van meegekregen dat een ambtenaar met zijn wapenstok in een auto heeft geprikt om de bestuurder daarvan tot doorrijden te manen.

Ik heb geen onaangelijke honden gezien, ik weet niet meer of ze kort of lang werden gehouden. Ik heb niet gezien dat iemand geboeid op de grond lag, waarbij een hond nog gebeten zou hebben.

Ik heb niet gezien dat iemand geboeid op straat zou liggen waarbij een agent in burger een voet op zijn nek zou hebben gezet. Dit zegt mij niets. Als u zegt dat het iemand in burger was, had het ook een supportersbegeleider kunnen zijn. Ik kan me in ieder geval niet herinneren dat ik zoiets heb gezien of dat dit later aan mij is gemeld. Misschien is het wel gebeurd, maar het is in dat geval dan niet gemeld door een van mijn collega's.

U vraagt mij of tijdens het politieoptreden autoruiten zijn vernield door het gebruik van staaflantaarns en lange wapenstokken. Waarschijnlijk is dat bij het witte autootje gebeurd, omdat mensen weigerden uit te stappen. Ik stond te ver af om de omstandigheden goed te kunnen waarnemen. Andere politieambtenaren waren erbij betrokken, ik stond op een afstand en hoorde wel glasgerinkel. Ik zag dat een autoruit eruit ging en dat het portier werd opengetrokken en de bestuurder eruit werd getrokken. Volgens mij was het collega To. die erbij stond met zijn hond. Ik meen mij te herinneren dat To. ook die persoon heeft aangehouden. Ik heb niet gezien dat de hond de auto is ingegaan.

U vraagt of ik andere ingeslagen autoruiten heb gezien. Ik heb dat niet gezien. Het lijkt mij heel onwaarschijnlijk dat politiemensen dit hebben gedaan zonder reden. Soms gebeurt dit bij een aanhouding als de verdachte niet uit een auto wil komen. Het zou kunnen zijn dat er op daken van de auto's is getikt met een wapenstok, maar dat heb ik zelf niet waargenomen."

O. Reactie verzoekers

1. Bij brief van 25 augustus 2005 liet verzoekers gemachtigde onder meer weten:

"Ikzelf vind dat uit de diverse verklaringen naar voren komt dat de politie Gelderland Midden behoorlijk gefaald heeft in haar optreden.

Allereerst is er de voorinformatie van de RID dat er auto's van FC Den Bosch supporters vernield zouden gaan worden. Hier is niets mee gedaan, deze informatie is ook niet doorgegeven aan de politie in Den Bosch. Door dat wel te doen, had misschien veel ellende, zo niet alles, voorkomen kunnen worden.

Diverse agenten van de politie Gelderland Midden geven aan in hun verklaringen dat ze weinig steun van 'boven' hebben gehad en dat er geen (bevel)structuur was. Ook dat de klachtenafhandeling niet goed was.

Het uit zijn functie zetten van een hondengeleider gebeurt ook niet voor niets. Ik lees dat hij de afgelopen jaren al 60-70 bijtincidenten heeft gehad.

De verklaringen van de meegereisde agenten uit Den Bosch liegen er ook niet om. Maar met hun verklaringen heeft de politie Gelderland Midden niets gedaan.

Er dient volgens een geweldinstructie gehandeld te worden door de politie en dat is ook niet gebeurd. Die instructie is er niet voor niets.

En alle klachten van FC Den Bosch supporters worden ongegrond verklaard, hetgeen vrij haaks staat op bovengenoemde feiten."

2. Bij de reactie voegde verzoekers' gemachtigde de reactie van verzoeker C., die onder meer luidt:

"In de brief van 2 november (van Politie aan Ombudsman) geeft de politie aan dat ze geen reactie meer van C. hebben gehad op de brief welke men had geschreven na het gesprek dat ik daar heb gehad.

Ik vond het een goed gesprek waarin ik nogmaals duidelijk verteld heb wat er die betreffende avond met mij is gebeurd. De brief die ik als antwoord krijg na dit gesprek staat, op zijn zachts gezegd, haaks op hetgeen ik in het proces verbaal heb laten opnemen en haaks op hetgeen ik nogmaals in het gesprek heb verteld. Heeft het dan zin om de politie wederom aan te schrijven? De zaak lag toch al bij de Ombudsman.

In de betreffende (brief; N.o.) spreekt men van...naar alle waarschijnlijk u...: Weet men het dan niet zeker?

In het verslag van de betreffende hondengeleider staan een aantal onwaarheden: Mijn auto stond met de neus in de richting van het Ohra-gebouw tegen de heg. Ik stond aan de zijde van de bestuurdersstoel, waarop mijn vrouw had plaatsgenomen. De heg was dusdanig breed dat ik daar niet (gemakkelijk) overheen kon. Ik heb de betreffende agent 3x gevraagd waar ik dan naar toe moest en dat dit mijn auto was. Als de agent een normaal gehoor heeft, heeft hij dit prima verstaan. Ik stond dusdanig opgesloten tussen mijn auto, de daarnaast geparkeerde auto (waarin getuigen van het voorval) en de heg en de hond dat ik geen kant op kon. Ik ben niet dreigend in de richting van de agent gelopen (daar was ook de ruimte niet voor) maar heb uiteraard wel getracht om de hond van me af te houden. Ik heb de agent niet geslagen.

Als het volgens politie dan zo duidelijk is dat ik met hen heb gevochten en dat ik degene was die is blijven staan waardoor de groep zich gesterkt voelde, waarom ben ik dan niet gearresteerd ?????

De verklaring van de agent die mij 'tegen de grond heeft geslagen' lijkt verdacht veel op de verklaring van de hondengeleider:

Ze konden mij beide niet verstaan, terwijl ik schreeuwde (??)

Ik zou in de richting van de hondengeleider zijn gelopen en in de richting van de andere agent. Deze agent kwam toch echt uit een andere richting. Ik zou in het gras zijn gevallen. Er was op die plek geen gras, ik ben op de stoeprand van de parkeerplaats gaan zitten. Het was zo donker dat hij niet kon zien of hij mij op mijn hoofd raakte of op mijn romp. Dit is toch te belachelijk voor woorden!

Ik begrijp dat één hondengeleider een andere functie heeft gekregen. Waarom is dit nodig als men juist heeft gehandeld?

Het lijkt dat er met de verklaring van de Bossche Agenten niets/weinig is gedaan. De uitspraken van deze agenten liegen er toch ook niet om."

Achtergrond

A. Aangifte

Wetboek van Strafvordering

Artikel 12, eerste lid

"Wordt een strafbaar feit niet vervolgd of de vervolging niet voortgezet, dan kan de rechtstreeks belanghebbende daarover schriftelijk beklag doen bij het gerechtshof, binnen het rechtsgebied waarvan de beslissing tot niet vervolging of niet verdere vervolging is genomen. Indien de beslissing tot niet vervolging is genomen door de officier van justitie bij het landelijk parket, is bevoegd het gerechtshof te 's-Gravenhage."

Artikel 161

"Ieder die kennis draagt van een begaan strafbaar feit is bevoegd daarvan aangifte of klachte te doen."

Artikel 163

- "1. De aangifte van eenig strafbaar feit geschiedt mondeling of schriftelijk bij den bevoegden ambtenaar, hetzij door den aangever in persoon, hetzij door een ander, daartoe door hem van eene bijzondere schriftelijke volmacht voorzien.
2. De mondelinge aangifte wordt door den ambtenaar die haar ontvangt, in geschrifte gesteld en na voorlezing door hem met den aangever of diens gemachtigde ondertekend. Indien deze niet kan teekenen, wordt de reden van het beletsel vermeld.
3. De schriftelijke aangifte wordt door den aangever of diens gemachtigde ondertekend.

(...)

5. Tot het ontvangen van de aangiften bedoeld in de artikelen 160 en 161, zijn de opsporingsambtenaren, en tot het ontvangen van de aangiften bedoeld in artikel 162, de daarbij genoemde ambtenaren verplicht. (...)"

B. Geweldgebruik

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)

Artikel 8

"1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others."

3. Politiewet 1993

Artikel 2

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

Artikel 8, eerste lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 4

"Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend."

C. Bewapeningsregeling politie

Artikel 7

"De bewapening van de ambtenaar die behoort tot de mobiele eenheid, bestaat mede uit:

- a. een lange wapenstok van een door de Ministers goedgekeurd merk en type;"

Artikel 11

"De korpsbeheerder kan in bijzondere, door het bevoegd gezag aangegeven situaties toestaan dat de ambtenaar tijdelijk mede wordt bewapend met:

- a. een lange wapenstok van een door de Ministers goedgekeurd merk en type;"

Artikel 16

"De korpsbeheerder draagt er zorg voor dat de ambtenaar, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a en c, van de Politiewet 1993, slechts over een wapen beschikt indien hij voldoet aan de door de Ministers gestelde eisen van bekwaamheid."

Handboek lange wapenstok

Uit het bij het Politie Instituut voor Openbare orde en Geweldsbeheersing in gebruik zijnde Handboek lange wapenstok en schild, dat wordt gebruikt bij instructie voor het gebruik van de lange wapenstok komt het volgende naar voren.

De slag- en stootkracht kan bij slaan of stoten (met de lange wapenstok) aanzienlijk zijn. De kans op lichamelijke letsel mag niet worden uitgesloten. Bij het gebruik van de lange wapenstok moeten de meest kwetsbare delen en van het lichaam (hoofd, hals, maagstreek en het onderlichaam) worden ontzien. Minder kwetsbare lichaamsdelen zijn de schouders, de armen en de benen.

D. Klachtenregeling politieregio Gelderland-Midden (oud)

Artikel 25

"Toelichting op de klacht

De klager wordt in de gelegenheid gesteld, zijn klacht nader toe te lichten."

Artikel 26

"Hoor en wederhoor

(...)

2. De klager wordt in de gelegenheid gesteld, te reageren op de verklaring van de ambtenaar over wie wordt geklaagd:

in een gesprek tussen de klager en deze ambtenaar, waarbij de klachtenfunctionaris optreedt als gespreksleider, of

in een gesprek tussen de klachtenfunctionaris en de klager waarin eerstvermelde de op schrift gestelde verklaring van de ambtenaar met de klager doorneemt en waarna deze zijn zienswijze over die verklaring kan geven."

E. Wetboek van strafrecht

Artikel 131

"Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, tot enig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag opruit, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van de vierde categorie."

Artikel 184, eerste lid

"Hij (...) die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden".

Artikel 267, tweede lid

"De in de voorgaande artikelen van deze titel bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd, indiende belediging wordt aangedaan aan:

(...)

2°. een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening;"